

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Pracoviště Historické sociologie

Bc. Lucas Stolle

**Transformace interpretace historického významu postavy na
příkladu společensko-historického konfliktu o roli maršála
Koněva v československých dějinách**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Alena Marková, Ph. D.

Praha 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 28. 4. 2022

.....

Lucas Stolle

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval své vedoucí diplomové práce Mgr. Aleně Markové, Ph. D. za její čas strávený konzultacemi, trpělivost, vstřícnost a kritické hodnocení mé práce, které mi pomohlo napravit nedostatky.

Abstrakt

Naše práce si klade za cíl zmapovat konflikt kolem pomníku maršála Koněva, který se odehrával v letech 2015 – 2020. Radnice Prahy 6 opatřila pomník v roce 2018 vysvětlujícími tabulemi, protože ho anonymní aktéři opakovaně ničili. Tabulky měly rovněž připomenout Koněvovu kontroverzní poválečnou kariéru. Tento akt vyvolal ostrou reakci ruského velvyslanectví, které začalo obhajovat Koněvovu historickou roli. Došlo ke konfliktu mezi českými a ruskými politiky a také ke konfliktu v rámci české politické scény. V naší analýze chceme objasnit různé interpretace historické role maršála Koněva ze strany českých a ruských politiků a českých historiků a novinářů. Zabýváme se reakcemi a argumentacemi českých a ruských politiků a aktivistů, českých historiků a českých novinářů ohledně Koněvovy historické role a jeho pomníku. Zkoumáme také rozdíly mezi argumentacemi a jejich proměnu během konfliktu. Nakonec se pokoušíme objasnit důvody pro konkrétní interpretace historické role maršála Koněva. Využíváme teoretické koncepty symbolické centrum a kolektivní paměť. Našimi prameny jsou především české zpravodajské články na vybraných internetových webech.

Klíčová slova

Maršál Koněv, osvobození Československa, interpretace dějin, historická role, pomník, diplomatický konflikt, kolektivní paměť, reakce politiků, reakce historiků, reakce novinářů

Abstract

The aim of our thesis is to map the conflict related to the monument to Marshal Konev, which took place between 2015 and 2020. In 2018, the Prague 6 Municipality provided the monument with explanatory plaques because it was repeatedly damaged by unknown people. The plaques were meant as well to commemorate Konev's controversial post-war career. This act provoked a strong reaction from the Russian Embassy, which began to defend historical role of Marshal Konev. It led to a conflict between Czech and Russian politicians and also to a conflict within the Czech political scene. In our analysis we want to clarify the different interpretations of Marshal Konev's historical role provided by Czech and Russian politicians and Czech historians and journalists. We look at the reactions and arguments of politicians, historians and journalists regarding Konev's historical role and his monument. We also examine the differences between the arguments and their transformation during the conflict. In the end, we try to clarify the reasons for particular interpretations of Marshal Konev's historical role. We use the theoretical concepts of the symbolic centre and collective memory. Our sources are mainly Czech news articles on selected websites.

Keywords

Marshal Konev, liberation of Czechoslovakia, interpretation of history, historical role, monument, diplomatic conflict, collective memory, reactions of politicians, reactions of historians, reactions of journalists

Obsah

Úvod	1
1 Přehled dosavadního bádání	3
2 Metodologie	10
2.1 Výzkumná metoda a výzkumné otázky	10
2.2 Primární prameny	12
3 Historický význam postavy	17
3.1 Interpretace historického významu postavy	17
3.2 Proměna kolektivní paměti	18
4 Historický kontext	20
4.1 Život Ivana Stěpanoviče Koněva do roku 1945	20
4.2 Osvobození Československa v roce 1945	22
4.3 Potlačení protikomunistického povstání v Maďarsku v roce 1956	27
4.4 Stavba Berlínské zdi v roce 1961	28
4.5 Průzkum před invazí vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968	30
4.6 Normalizační pomníky a pomník maršála Koněva	32
4.7 Konflikt kolem pomníku maršála Koněva v letech 2015 – 2020	35
5 Analýza pohledů na historickou roli maršála Koněva	42
5.1 Pohled českých politiků a aktivistů	42
5.2 Pohled ruských politiků a aktivistů	60
5.3 Pohled českých historiků a dalších odborníků	74
5.4 Pohled českých novinářů a komentátorů	91
Závěr	110
Bibliografie	113
Primární prameny:	113
Sekundární prameny:	126

Úvod

V letech 2019 a 2020 mohli lidé v České republice na internetu sledovat průběh vášnivého konfliktu mezi českými a ruskými politiky, který vznikl na základě rozhodnutí o odstranění pomníku maršála Koněva v Praze 6. Radnice Prahy 6 v čele se starostou Prahy 6 Ondřejem Kolářem (TOP 09) tak učinila v září 2019 kvůli opakovanému polévání, sprejování a popisování pomníku ze strany anonymních aktérů. Dalším důvodem bylo to, že se u pomníku střetávali stoupeneci a odpůrci pomníku.

Rozhodnutí o přesunutí Koněvova pomníku do depozitáře však nebylo koncem příběhu. Naopak. Ruské velvyslanectví i ruské ministerstvo zahraničí se energicky pustily do tvrdé obhajoby pomníku, přičemž nešetřily výhrůžkami ohledně zhoršení diplomatických vztahů mezi Českou republikou a Ruskem a obviňováním českých politiků z nacismu.

Ruští politici stále opakovali, že maršál Koněv, významný sovětský vojevůdce, zachránil v roce 1945 český národ tím, že se v tomto roce podílel na osvobození Československa od nacistů. Čeští politici, kteří podporovali odstranění sochy, a také čeští historici a novináři Koněvovu roli v roce 1945 zpochybňovali a poukazovali na jeho neblaze proslulou činnost v letech 1956, 1961 a 1968. V tomto roce Koněv podle mnohých historiků zpravodajsky zaštitil invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa.

Mezinárodní diplomatický konflikt kolem Koněvova pomníku se pomalu utišil po odstranění sochy v dubnu 2020. Agresivní rétorika, kterou ruští státníci vůči českým státníkům používali, by se nám mohla zdát nepatřičná vzhledem k tomu, že uvedený pomník se ani nenacházel v centrální části Prahy a nebyl do začátku konfliktu Pražanům příliš známý. V našem výzkumu chceme ale na základě analýzy reakcí a argumentací českých a ruských politiků a aktivistů, českých historiků a českých novinářů v kauze kolem pomníku ukázat, že historická role maršála Koněva v Evropě má v české a ruské kolektivní paměti jiné postavení. V Ruské federaci je ze strany politického režimu bráněno kritické interpretaci dějin konce druhé světové války. V současnosti vidíme, že agresivní rétorika, kterou ruské velvyslanectví a

ruské ministerstvo zahraničí během konfliktu rozhodně nešetřilo, nezůstala jen u slovních útoků. Ruský prezident Vladimir Putin sáhl po bezmála dvou letech od odstranění pomníku ke skutečným zbraním a zahájil agresivní vojenskou invazi na Ukrajině.

V naší práci nejprve uvádíme přehled dosavadního bádání v dané problematice. Představujeme knihy a články českých i zahraničních autorů, kteří se věnovali tématu symboliky, společenské funkce a recepce pomníků, kolektivnímu vzpomínání a veřejné paměti. Poté uvádíme metodologické vymezení naší práce a teoretická východiska. Představujeme výzkumnou metodu, výzkumné otázky a primární prameny. Náš výzkum se omezuje pouze na území České republiky, protože předmětem našeho výzkumu je zobrazování konfliktu v českých internetových médiích a české literatuře. Vycházíme především z teoretických konceptů Havelky, Hrocha, Šubrta a Vávry. Následuje uvedení do historického kontextu, kde se zabýváme vojenskou kariérou Ivana Stěpanoviče Koněva, historií pomníku a průběhem konfliktu ohledně rozhodnutí o jeho odstranění. V další části práce představujeme a analyzujeme reakce a argumentace vybraných společenských skupin v rámci konfliktu. V závěru se pokoušíme zodpovědět naše výzkumné otázky a zařadit získané výsledky do širšího teoretického kontextu.

1 Přehled dosavadního bádání

Jedním z nejvýznamnějších děl v české literatuře, které se týká významu pomníků, je kniha Zdeňka Hojdy a Jiřího Pokorného *Pomníky a zapomínky* (1997). Autoři se zabývají proměnou symboliky, funkce a recepce pomníků na území dnešní ČR od počátku 19. století do 90. let 20. století. Pomníky jsou pro ně především symboly a politickými činy.¹ Pomníky se podle nich přirozeně stávají předmětem národnostních a politických sporů. Zvláštním konceptem je pojem „zapomník“, kterým autoři označují sochu, k níž jsou lidé lhostejní.² Souhlasíme s autory, že pomníky jsou především symboly a politickými činy. Koncept „zapomníku“ velmi dobře vystihuje povahu normalizačních pomníků.

Hojda a Pokorný hovoří dále ve své knize o proměně výpovědi totalitních pomníků, které nebyly odstraněny. Výpověď pomníků může být upravena odstraněním nápisů, změnou určení pomníkového areálu, přemístěním pomníku nebo přidáním vysvětlujícího nápisu.³ Poslední možnost změny výpovědi byla provedena právě u Koněvova pomníku.

Problematickou recepcí pomníků se Hojda dále zabývá ve svém článku *Válečné pomníky jako vzpomínková místa v České republice po roce 1989 – Lieux de mémoire nebo bojiště vzpomínek?* (2007), kde zkoumá situaci pomníků připomínajících druhou světovou válku v ČR po pádu komunismu. V zacházení s těmito pomníky docházelo k „symbolickému znesvěcení“ i k „přeznačení“. Tímto pojmem míní Hojda změnu nebo posun významu pomníku.⁴

Významem pomníků se v českém prostředí zabývá také Vojtěch Kessler. Ve své knize *Paměť v kameni. Druhý život válečných pomníků* (2017) zkoumá, jakým způsobem je konstruováno historické povědomí válečných událostí, a jak se proměňuje obraz těchto událostí v čase. Na tyto otázky se snaží nalézt odpověď

¹ HOJDA, Zdeněk a Jiří POKORNÝ. *Pomníky a zapomínky*. Praha: Paseka, 1997. s. 14, 18. ISBN : 80-7185-093-4.

² Tamtéž, s. 17, 20

³ Tamtéž, s. 222 - 224

⁴ HOJDA, Zdeněk. *Válečné pomníky jako vzpomínková místa v České republice po roce 1989 – Lieux de mémoire nebo bojiště vzpomínek?*. In: CORNELIÛEN Christoph et al. *Diktatura – válka – vyhnání. Kultury vzpomínání v českém, slovenském a německém prostředí od roku 1945*. Ústí nad Labem: Albis international, 2007, s. 217. ISBN : 978-80-86971-33-9.

prostřednictvím analýzy druhého života válečných pomníků, které byly postaveny v 19. století na území dnešní ČR.⁵ Popisuje bitvy, vzpomínání na ně, okolnosti vzniku pomníků, jejich podobu a jejich druhý život.⁶ Druhým životem rozumí Kessler vývoj historické paměti od historické skutečnosti k dnešku.⁷ Všiml si, že se spolu s proměnou recepce pomníků proměňovalo také nahlížení na události, které reprezentují.⁸ Použil rozličné prameny, mezi nimi populárně naučné texty, dobové novinové články a prameny ikonografické povahy.⁹ V závěru zmiňuje, že připomínání osoby nebo události, kterou pomník reprezentuje, formují spíše okolnosti vzniku, zdroje financování a druhý život pomníku než samotná historická skutečnost nebo osoba.¹⁰ Velkou slabinou této knihy je nejasná metodologie. Autor zmiňuje velké množství konceptů, nespecifikuje ale konkrétní metodologický přístup. Studie je spíše deskriptivní. Za velmi důležitou pro náš výzkum považujeme Kesslerovu poznámku, že v případě válečných pomníků vzniká od začátku dvojí paměť, protože každá ze stran konfliktu nahlíží na historickou událost jinak.¹¹

Druhým životem pomníků se zabývá dále Petr Koura ve své knize *Druhý život Protektorátu Čechy a Morava* (2019), kde zkoumá proměňování postupů vzpomínkové kultury ve vztahu ke druhé světové válce. V metodologii se inspiroval především konceptem „míst paměti“ Pierra Nory. Jako prameny využil fotografie pomníků, symboly na těchto místech paměti i silně ideologické texty.¹² Publikaci představují tři eseje. V první esejí se Koura zabývá zřizováním a osudem pomníků, památníků a pamětních desek v období první republiky, třetí republiky, v období komunismu a po revoluci. Ve druhé esejí o Lidicích zkoumá proměnu recepce Lidic jakožto místa paměti a proměnu jeho funkce a symboliky v závislosti na politickém kontextu. Ve třetí esejí se zabývá druhým životem účastníků protinacistického odboje. Domníváme se, že autor knihy dostatečně nevyjasnil svůj metodologický

⁵ KESSLER, Vojtěch. *Paměť v kameni. Druhý život válečných pomníků*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2017. s. 10. ISBN : 978-80-7286-308-2.

⁶ Tamtéž, s. 269 - 271

⁷ Tamtéž, s. 32

⁸ Tamtéž, s. 12

⁹ Tamtéž. s. 16, 20

¹⁰ Tamtéž, s. 271

¹¹ Tamtéž, s. 208

¹² KOURA, Petr. *Druhý život Protektorátu Čechy a Morava: Lidice, pomníky, hrdinové: příspěvek k české vzpomínkové kultuře*. Praha: Pulchra, 2019. s. 13 – 15. ISBN : 978-80-7564-041-3.

přístup. Nespecifikoval blíže koncepty vzpomínková kultura a druhý život. Jak sám autor přiznává, kniha vypovídá spíše o období komunismu než o období Protektorátu.¹³

Mezi relevantní zdroje k tématu interpretace pomníků v rámci české literatury patří také esej Petra Pitharta *Neklidný život pražských pomníků a soch*, příspěvek Stanislava Kokošky *Smíchovský tank – stručná historie pomníku s několika významy* (2011) a článek Adama Zítka *Pomníky chtěné a nechtěné. Vyrovnávání se s minulostí v Polsku* (2018).

První ze zahraničních studií, kterou zmíníme, je studie Beverlyho Jamese *Fencing in the past: Budapest's statue park museum* (1999). Autor se v článku zabývá venkovním muzeem, které bylo založeno v roce 1993 na předměstí Budapešti jako repositář pro reálně socialistické pomníky (Szoborpark). Ve své studii předkládá typologii pomníků podle toho, jak apelují na pozorovatele. Muzeum podrobuje diskurzivnímu čtení jakožto místa post-komunistické komemorace.¹⁴ Přesunutí soch z centra města na periferii znamená podle autora oslabení jejich ideologické rétoriky, přičemž vznik muzea podle něj symbolizuje připojení Maďarska k Západu.¹⁵ Pro náš výzkum je důležitý podnět týkající se proměny významu pomníku související s jeho relokací.¹⁶ Autor také upozorňuje na provázanost politického řádu a pomníků v tom smyslu, že elity skrze pomníky prosazují své ideály a hodnoty.¹⁷

Další zahraniční publikací týkající se vzpomínání je kniha Andrease Langenohla *Erinnerung und Modernisierung. Die öffentliche Rekonstruktion politischer Kollektivität am Beispiel des Neuen Rußland* (2000). Jeho cílem je teoreticky propojit problematiku demokratické transformace a kolektivního vzpomínání. V teoretické části navrhuje teoretický rámec proměny kolektivního vzpomínání. Důležitými praktikami vzpomínání v moderních společnostech jsou podle něj diskurz, rituál a symbol.¹⁸ V „empirické“ části zkoumá prostřednictvím

¹³ Tamtéž, s. 17

¹⁴ JAMES, Beverly. *Fencing in the past: Budapest's statue park museum*. *Media, Culture & Society*. 1999, roč. 21, č. 3. s. 293 - 294. ISSN: 0163-4437.

¹⁵ Tamtéž, s. 303

¹⁶ Tamtéž, s. 294

¹⁷ Tamtéž, s. 293

¹⁸ LANGENOHL, Andreas. *Erinnerung und Modernisierung. Die öffentliche Rekonstruktion politischer Kollektivität am Beispiel des Neuen Rußland* [online]. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000. s. 29, 49

svého teoretického rámce diskurzy vzpomínání v Rusku v 90. letech na základě článků ve vědeckých a intelektuálních časopisech. Popisuje tato vzpomínání a hodnotí jejich vliv na demokratický transformační proces. Autor v této knize poukázal na společný vznik institucionálních forem kolektivního vzpomínání a národní identity a na jejich provázanost.¹⁹ Pomníky jakožto nositele praktik vzpomínání chápe jako symboly.²⁰ Poukazuje na potenciální konflikty plynoucí z různých interpretací minulosti.²¹ Za důležité považujeme jeho zjištění, že čím více se autoři článků v časopisech charakterizovali jako národně patriotičtí, tím více odmítali kritické otázky, a to nejen věcnými argumenty, ale také demagogií.²²

Dalším článkem je *Post-totalitarian national identity: public memory in Germany and Russia* (2004), ve kterém Forest et al. provádí komparativní analýzu debat týkajících se tří míst paměti v postsocialistickém Německu a Rusku. Zabývají se tím, jak účast v procesu reformování paměti ovlivňuje a odráží utváření národní identity v těchto společnostech.²³ Zatímco v Německu probíhají otevřené diskuze o memorializaci komunismu, v Rusku elity participaci v procesu memorializace obcházejí. Tato situace podle autorů odráží utváření národní identity, která je méně občanská a demokratická než v Německu.²⁴ Autoři poukazují na provázanost míst paměti s národní identitou. Souhlasíme s autory, že Norova dichotomie oficiální a veřejné paměti je příliš zjednodušující.²⁵ Autoři naopak zjistili, že v debatách nestály elity a „lid“ proti sobě. Spíše se jednalo o vzájemnou interakci mezi různými skupinami a elitami.²⁶

Kenneth E. Foote a Maoz Azaryahu představují ve své teoretické studii *Towards a geography of memory: geographical dimensions of public memory and commemoration* (2007) současný geografický výzkum veřejné paměti a komemorace

[cit. 2021-08-29] ISBN: 3-525-35426-6. Dostupné z:
https://digi20.digitalesammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb00044441_00001.html

¹⁹ Tamtéž, s. 61 – 102

²⁰ Tamtéž, s. 49

²¹ Tamtéž, s. 95

²² Tamtéž, s. 209

²³ FOREST, Benjamin, Juliet JOHNSON a Karen TILL. Post-totalitarian national identity: public memory in Germany and Russia. *Social & Cultural Geography* [online]. 2004, roč. 5, č. 3, s. 357 [cit. 2022-04-10] ISSN: 1464-9365. Dostupné z: DOI: 10.1080/1464936042000252778

²⁴ Tamtéž, s. 359

²⁵ Tamtéž, s. 358

²⁶ Tamtéž, s. 361 - 362

v anglickojazyčné literatuře. Zabývají se prostorovými a materiálními dimenzemi paměti a politikou komemorace.²⁷ Za důležitý pro náš výzkum považujeme zejména podnět, že debata týkající se významu události nebo osoby, kterou pomník reprezentuje, je velmi důležitá pro porozumění formování paměti v interpretacích, které si mohou konkurovat.²⁸

Interpretacemi významu pomníku a dějin se zabývají Marko Lehti et al. ve svém článku *Never-ending second world war: public performances of national dignity and the drama of the bronze soldier* (2008). Předmětem studie jsou události týkající se odstranění tallinnského pomníku bronzového vojáka (Pomník osvoboditelům) v roce 2007. Autoři popisují komemorační posun související s pomníkem po získání nezávislosti Estonska a s ním spojené konflikty nacionální povahy. V popsáném konfliktu lze najít podobnosti s konfliktem týkajícím se Koněvovy sochy. Také v tomto případě došlo k diplomatickému konfliktu s Ruskem a důležitou roli zde hrála média, která měla skrze prezentaci událostí vliv na interpretaci pomníku.²⁹

Anna Saunders zkoumá na základě novinových článků ve své studii *The ghosts of Lenin, Thälmann and Marx in the post-socialist city scape* (2010) diskuzi a procesy rozhodování týkající se tří komunistických pomníků v bývalé NDR. Ve všech třech případech probíhala intenzivní komunikace mezi veřejností, politickými stranami a místními autoritami.³⁰ Na základě analýzy autorka zjistila, že pomníky nabízejí vícero interpretací, které si často konkurují.³¹ Pomníky se podle ní staly místy živé paměti teprve poté, co ztratily svůj úkol legitimizovat komunistickou ideologii.³²

²⁷ FOOTE, Kenneth E. a Maoz AZARYAHU. Towards a geography of memory: geographical dimensions of public memory and commemoration. *Journal of Political and Military Sociology* [online]. 2007, roč. 35, č. 1, s. 125 – 144 [cit. 2022-04-10].

ISSN: 0047-2697. Dostupné z:

<https://libproxy.cc.stonybrook.edu/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=sih&AN=34256115&site=ehost-live&scope=site>

²⁸ Tamtéž, s. 129

²⁹ LEHTI, Marko, Matti JUTILA a Markku JOKISIPILÄ. Never-ending second world war: public performances of national dignity and the drama of the bronze soldier. *Journal of Baltic Studies* [online]. 2008, roč. 39, č. 4, s. 393 – 418 [cit.2022-04-10] ISSN: 0162-9778. Dostupné z: DOI: 10.1080/01629770802461175

³⁰ SAUNDERS, Anna. The ghosts of Lenin, Thälmann and Marx in the post-socialist city scape. *German Life and Letters* [online]. 2010, roč. 63, č. 4, s. 441 [cit. 2022-04-10]. ISSN: 0016-8777, ISSN: 1468-0483. Dostupné z: DOI: 10.1111/j.1468-0483.2010.01509.x

³¹ Tamtéž, s. 455

³² Tamtéž, s. 456

Stejně jako Hojda a Pokorný Saunders poukazuje na to, že komunistické pomníky se spíše staly prázdnými rituálními symboly.³³ Oficiální kolektivní paměť v NDR zřídka korelovala s pamětí mas.³⁴

Saunders se procesy rozhodování v souvislosti s komunistickými pomníky zabývá také ve své knize *Memorializing the GDR. Monuments and Memory after 1989* (2018). Zkoumá procesy reinterpetace dějin v bývalém východním Německu na příkladu pomníků a památníků. Jako primární prameny použila mimo jiné archivní materiály různých organizací, informace z rozhovorů a novinové články.³⁵ Nahlíží na pomníky jako na symbolické struktury a procesy.³⁶ Zdůrazňuje proměnlivost jejich významu v závislosti na sociálních vztazích a národních zájmech.³⁷ V závěru upozorňuje na to, že vyjednávání a vztahy mezi různými interpretacemi pomníku mohou mít za následek novou interpretaci minulosti ze strany různých aktérů.³⁸ Stejně jako Hojda a Pokorný a Langenohl vnímá autorka pomníky především jako symboly. Nejen pomníky, ale i celé dějiny NDR jsou podle ní předmětem navzájem konfliktních interpretací.³⁹

Duncan Light a Craig Young se ve své studii *Public memory, commemoration and transitional justice: reconfiguring the past in public space* (2015) zabývají přechodovou spravedlností ve smyslu vyrovnávání se s komunistickou minulostí. Symbolickou dimenzi přechodové spravedlnosti představují praktiky memorializace a komemorace, které se odehrávají v urbánním prostoru a utváří veřejnou paměť. Patří sem také zřizování, upravování a odstraňování pomníků.⁴⁰ Autoři se zabývají jednak snahami o vymazání komunistické komemorační krajiny, jednak sledují iniciativy, jejichž účelem je vzpomínat na oběti komunistických režimů. Studie je pro

³³ Tamtéž, s. 441

³⁴ Tamtéž, s. 444

³⁵ SAUNDERS, Anna. *Memorializing the GDR. Monuments and Memory after 1989*. New York: Berghahn Books. 2018. s. 18. ISBN : 978-1-78533-680-5, ISBN : 978-1-78533-681-2, ISBN : 9781785336812.

³⁶ Tamtéž, s. 16, 44

³⁷ Tamtéž, s. 44

³⁸ Tamtéž, s. 322

³⁹ Tamtéž, s. 10

⁴⁰ LIGHT, Duncan a CRAIG YOUNG. Public memory, commemoration and transitional justice: reconfiguring the past in public space. In: STAN, Lavinia a NADYA NEDELSKY. *Post-Communist Transitional Justice: Lessons from twenty-five years of experience* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, s. 233 [cit. 2022-04-10] ISBN: 9781107641976, ISBN: 1107065569, ISBN: 1107641977, ISBN: 9781107065567, ISBN: 1107588510, ISBN: 9781107588516. Dostupné z: DOI: 10.1017/CBO9781107588516.017

nás relevantní zejména tím, že autoři teoreticky rozpracovávají vztah veřejné paměti a urbánního prostoru. Za důležité považujeme to, že autoři upozorňují na provázanost veřejné paměti s konkrétním politickým kontextem. Politická změna vede k proměně veřejné paměti a v důsledku toho i urbánního prostoru.⁴¹

Federico Bellentani a Mario Panico představují ve své studii *The meanings of monuments and memorials: toward a semiotic approach* (2016) sémiotický přístup ke zkoumání pomníků. Rozlišují čtyři funkce, které souběžně působí v utváření významu pomníků: kognitivní, axiologickou, emoční a pragmatickou. Kognitivní a axiologická funkce se týká znalostí, které lidé o reprezentacích pomníků mají a jak je hodnotí.⁴² Dále autoři popisují dvě související dimenze pomníků: vizuální a politickou. Politická dimenze spočívá v důležité roli pomníků při utváření národní politiky paměti a identity.⁴³ Bellentani a Panico upozorňují na to, že na utváření významu se nepodílí jen elity.⁴⁴ Za důležitý podnět považujeme to, že znalosti mají vliv na hodnocení událostí, ideálů a osob reprezentovaných pomníky.⁴⁵

Dále bychom chtěli zmínit další relevantní zahraniční zdroje pro výzkum na téma společenské funkce pomníků. Mezi ně patří článek Bertolda Unfrieda *Denkmäler des Stalinismus und 'Realsozialismus' zwischen Ikonoklasmus und Musealisierung* (1994), článek Paula Stangla *The Soviet war memorial in Treptow, Berlin* (2003), příspěvek Nikolaie Voukova *Beyond the Representation of Power. Monuments of the Socialist Past in Post-1989 Bulgaria* (2005) a článek Ewy Stańczyk *Remaking national identity: two contested monuments in post-communist Poland* (2013).

⁴¹ Tamtéž, s. 235

⁴² BELLENTANI, Federico a Mario PANICO. The meanings of monuments and memorials: toward a semiotic approach. *Punctum* [online]. 2016, roč. 2, č. 1, s. 33 - 34 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: DOI: 10.18680/hss.2016.0004

⁴³ Tamtéž, s. 37

⁴⁴ Tamtéž, s. 28

⁴⁵ Tamtéž, s. 34

2 Metodologie

2.1 Výzkumná metoda a výzkumné otázky

Předmětem naší práce jsou reakce a argumentace ohledně interpretace historické role maršála Koněva v československých a evropských dějinách ze strany českých a ruských aktérů během konfliktu kolem Koněvova pomníku v letech 2015 – 2020.

Do výzkumu jsme zahrnuli i dva internetové články z dřívějších let, abychom poukázali na jinou interpretaci maršálovy historické role před konfliktem. Náš výzkum se omezuje pouze na internetové články, videa a literaturu v češtině jednak proto, že naše znalosti ruštiny by neumožnily výzkum ruskojazyčných textů, jednak proto, že se v našem výzkumu chceme zaměřit na zobrazování konfliktu na českých internetových webech. Naším cílem je objasnění konfliktu mezi českými a ruskými politiky a v rámci české politické scény prostřednictvím porovnání reakcí a argumentací vybraných společenských skupin ohledně Koněvovy historické role a jeho pomníku.

Stanovili jsme si proto následující výzkumné otázky:

Jaké byly reakce a argumentace českých politiků ohledně Koněvovy historické role během konfliktu?

Jaké byly reakce a argumentace ruských politiků ohledně Koněvovy historické role během konfliktu?

Jaké byly reakce a argumentace českých historiků a dalších odborníků ohledně Koněvovy historické role během konfliktu?

Jaké byly reakce a argumentace českých novinářů a komentátorů ohledně Koněvovy historické role během konfliktu?

Jak se proměňovaly reakce a argumentace ze strany vybraných společenských skupin během konfliktu?

Jaké jsou důvody pro konkrétní interpretace Koněvovy role v dějinách?

Pro náš výzkum jsme si zvolili kvalitativní strategii z několika důvodů. V našem výzkumu neověřujeme předem danou teorii, ale naopak se snažíme vytvářet hypotézy a porozumět danému sociálnímu fenoménu.⁴⁶ Uplatňujeme tedy induktivní přístup. Kvalitativní strategie výzkumu nám na rozdíl od kvantitativní strategie lépe umožňuje porozumět významům, které aktéři přisuzují různým jevům.⁴⁷ V našem případě se jedná o významy, které aktéři přisuzují historické postavě. Standardizace je v kvalitativním výzkumu na rozdíl od kvantitativního výzkumu slabá. Výsledky výzkumu mají proto spíše nízkou reliabilitu. Slabá standardizace může mít ale za následek vysokou validitu, protože v kvalitativním výzkumu neexistují omezení v podobě předem připravených kategorií.⁴⁸

Studium dokumentů je dobrým nástrojem analýzy pro pochopení společenských změn.⁴⁹ Hodí se tedy pro výzkum proměnlivého významu historické postavy zobrazovaného v médiích, člancích a knihách. V dokumentech se projevují postoje, hodnoty a ideje.⁵⁰ Výhodou analýzy dokumentů je to, že se jedná o nereaktivní metodu.⁵¹ Data tak nejsou vystavena riziku chyb a zkreslení ze strany výzkumníka.⁵² Zvolili jsme si kvalitativní obsahovou analýzu dokumentů, protože naším cílem je porozumět kategoriím účastníků.⁵³ Za dokumenty považujeme v našem výzkumu odborné knihy, internetové mediální články včetně videí a novinové články.

Kritériem pro výběr dokumentů byl jednak rok publikace, tedy roky 2015 – 2020, jednak téma. Všechny analyzované dokumenty se musely týkat historického významu maršála Koněva v evropských dějinách nebo konfliktu kolem pomníku. Hledali jsme pasáže, ve kterých aktéři hovořili nebo psali přímo o Koněvovi; o

⁴⁶ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. s. 36. ISBN : 80-7367-040-2., DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2002. s. 286. ISBN: 80-246-0139-7.

⁴⁷ HAMMERSLEY, Martin. *What's Wrong with Ethnography? Methodological Explorations*, s. 165 In: SILVERMAN, David. *Ako robíť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar. 2005, 327 s. ISBN : 80-551-0904-4.

⁴⁸ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*, s. 287

⁴⁹ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*, s. 174

⁵⁰ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 132

⁵¹ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*, s. 132

⁵² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 132

⁵³ SILVERMAN, David. *Ako robíť kvalitatívny výskum: praktická príručka*, s. 140

události, ve které měl Koněv důležitou roli; o jeho pomníku nebo o konfliktu kolem pomníku. Všem informacím jsme se snažili věnovat přibližně stejnou pozornost.

Data jsme zároveň shromažďovali, analyzovali a interpretovali tak, abychom se přiblížili odpovědím na naše výzkumné otázky.⁵⁴ Museli jsme si proto dávat při analýze pozor, abychom data nezbavili jejich kontextu.⁵⁵ Komparovali jsme reakce a argumentace různých stran konfliktu, komentátorů konfliktu a autorů knih a článků. Všímalí jsme si toho, jak se reakce a argumentace v průběhu konfliktu proměňovaly. Nakonec jsme se s využitím teoretických konceptů a východisek pokusili nalézt důvody pro konkrétní interpretace maršálovy historické role.

Ruská jména a pojmy uvádíme v naší práci v latině a používáme transkripci ruštiny do češtiny.

2.2 Primární prameny

K primárním i sekundárním pramenům přistupujeme kriticky vzhledem ke kontextu jejich vydání a jejich obsahu. Mezi stěžejní primární prameny patří v našem výzkumu české internetové články na zpravodajských webech. Předpokládáme, že zpravodajské weby mohou mít velký vliv na veřejné mínění a chápání určitých sociálních jevů, protože internet je dnes spolu s televizí jedním ze dvou nejčastějších zdrojů zpravodajství.⁵⁶ Podle průzkumu výzkumné agentury Mediaresearch⁵⁷ navštěvovala v roce 2008 zpravodajské weby vícekrát za den téměř polovina internetové populace (48 %).⁵⁸ Podle Wolfa má internetové zpravodajství oproti televiznímu výhodu díky nepřetržitému přístupu k informacím a možnosti sledovat další vývoj tématu.⁵⁹

Nejvíce článků souvisejících s konfliktem se nacházelo na zpravodajských

⁵⁴ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*, s. 299

⁵⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 207

⁵⁶ WOLF, Karel. Zpravodajské servery: nejdůvěryhodnější iDnes, Tn.cz je bulvár. In: *Lupa..cz* [online]. Internet Info, s. r. o. ©1997 – 2022, 16. 12. 2008 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/oblíbenost-internetoveho-zpravodajstvi/>

⁵⁷ Výzkum probíhal na základě e-mailového dotazníku. Zúčastnilo se ho 582 uživatelů starších 15 let. Výzkumná agentura se v současnosti nazývá Nielsen Admosphere.

⁵⁸ Mediaresearch. 2008. In: WOLF, Karel. Zpravodajské servery: nejdůvěryhodnější iDnes, Tn.cz je bulvár

⁵⁹ WOLF, Karel. Zpravodajské servery: nejdůvěryhodnější iDnes, Tn.cz je bulvár

webech Aktuálně.cz, ČT24, iDNES.cz a Novinky.cz. Dále jsme hojně využívali informace z webů Deník.cz, Lidovky.cz a Seznam Zprávy.

Web Aktuálně.cz byl spuštěn v roce 2005. Jeho vydavatelem je společnost Economia, a. s., která je také vydavatelem deníku Hospodářské noviny a týdeníku Respekt a Ekonom. Jejím vlastníkem je Zdeněk Bakala. Web byl prvním čistě online deníkem v ČR. Šéfredaktorem je Josef Pazderka. V roce 2008 byl web Aktuálně.cz podle průzkumu výzkumné agentury Mediaresearch spolu s portály iDNES.cz a Novinky.cz nejčastěji navštěvovaným serverem.⁶⁰

ČT24 je webem televizní stanice České televize. Vysílá od roku 2005. Generálním ředitelem ČT je od roku 2011 Petr Dvořák. Spolu s portály iHNed.cz a Tn.cz patřil web ČT24 podle průzkumu společnosti Mediaresearch v roce 2008 k druhým nejčastěji navštěvovaným webům.⁶¹ Dle našeho názoru byly analyzované zprávy na ČT24 nejvíce objektivní.

Zpravodajský portál iDNES.cz a Lidové noviny jsou provozovány největší českou mediální společností MAFRA, kterou koupil v roce 2013 Andrej Babiš prostřednictvím svého holdingu Agrofert. Portál iDNES.cz vznikl v roce 1998. Šéfredaktorkou je Naděžda Petrová. V roce 2011 byl web podle průzkumu společnosti Mediaresearch nejdůvěryhodnějším webem.⁶²

Deník Lidové noviny byl založen již v roce 1893. Noviny se věnovaly zahraniční politice a kultuře. V době komunistického režimu nesměly vycházet. V roce 2001 byla spuštěna internetová verze novin Lidovky.cz. Vedoucím redaktorem Lidovky.cz je Petr Vnouček.

Server Novinky.cz vznikl stejně jako portál iDNES.cz v roce 1998. Původně byly koncipovány jako zábavní server. V roce 2003 se z Novinek stal zpravodajský server. Server je provozovaný jako online magazín deníku Právo a společnosti Seznam.cz. Šéfredaktorem je Vladimír Dušánek.

⁶⁰ Mediaresearch. 2008. In: WOLF, Karel. Zpravodajské servery: nejdůvěryhodnější iDnes, Tn.cz je bulvár

⁶¹ Tamtéž

⁶² Mediaresearch. 2011. In: NOVÁČEK, Ondřej. Web ČT24 je nejdůvěryhodnější, ukázal průzkum. In: ČT24 [online]. Česká televize ©1996 – 2021, 14. 12. 2011 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/1203522-web-ct24-je-nejduveryhodnejsi-ukazal-pruzkum>

Společnost Seznam.cz provozuje od roku 2016 web Seznam Zprávy. Šéfredaktorem je Jiří Kubík. V roce 2019 se web zaměřil více na byznys, analýzy a komentáře.⁶³

Deník.cz patří do portfolia vydavatelství Vltava Labe Media. Noviny Deník byly založeny v roce 2006. Šéfredaktorem je Roman Gallo, jeden ze zakladatelů webu Aktuálně.cz.⁶⁴

Weby Aktuálně.cz, iDNES.cz, Novinky.cz a Seznam Zprávy využívají služeb ČTK – České tiskové kanceláře. Jedná se o národní tiskovou a informační agenturu. Instituce byla zřízena v roce 1992. Je ekonomicky a politicky nezávislá.⁶⁵ Jednou z jejích služeb je dodávání zpravodajství médiím.⁶⁶

Internetové články jsme v našem výzkumu použili proto, že zobrazují celý konflikt týkající se pomníku - reakce a argumentace jednak účastníků konfliktu, jednak těch, kteří konflikt komentovali. Do naší analýzy jsme zahrnuli také videa u internetových článků, protože jsme jejich prostřednictvím získali podrobnější informace.

Při práci s internetovými články musíme brát na vědomí několik aspektů. Média především nemohou být nikdy zcela objektivní.⁶⁷ Výběr událostí, které se dostanou do zpráv, je selektivní. Událost má větší šanci stát se součástí zpravodajství, když je intenzivní, překvapující a má kulturně blízko ke čtenářům.⁶⁸ Řečeno jinak, zprávy musí čtenáře zaujmout. V médiích se nemohou objevit informace, které by poškozovaly vydavatele média. Na informace zde obsažené mají také vliv etické a profesní normy, které zastává daná mediální organizace.⁶⁹

⁶³ SLÍŽEK, David. Seznam Zprávy mají nový web a logo, nově se zaměří na byznys, analýzy a komentáře. In: *Lupa.cz* [online]. Internet Info s. r. o., ©1997 – 2022, 20. 11. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/seznam-zpravy-maji-novy-web-a-logo-nove-se-zameri-na-byznys-analyzy-a-komentare/>

⁶⁴ Roman Gallo: Ředitel redakcí a šéfredaktor Deníku In: *Denik.cz* [online]. Vltava Labe Media [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.denik.cz/my-jsme-denik/praha/roman-gallo-3572.html?cast=1>

⁶⁵ Základní informace. In: *Česká tisková kancelář* [online] Česká tisková kancelář (ČTK), ©2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z https://www.ctk.cz/o_ctk/zakladni_informace/

⁶⁶ Časté dotazy. In: *Česká tisková kancelář* [online] Česká tisková kancelář (ČTK), ©2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z https://www.ctk.cz/o_ctk/zakladni_informace/

⁶⁷ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum. 2001. s 11. ISBN: 978-80-246-1899-9.

⁶⁸ Tamtéž, s. 20

⁶⁹ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál. 2006, s 12. ISBN : 80-7367-096-8, ISBN : 978-80-262-0190-8.

Analyzovali jsme jednak články, které bychom mohli označit jako zpravodajské (popisující konflikt), jednak ty, které bychom mohli označit jako publicistické (názory na Koněvovu historickou roli a na probíhající konflikt). Zatímco zpravodajství má podle Osvaldové et al. spíše funkci informační, u publicistických žánrů (interview, komentář) převládá autorův subjektivní postoj.⁷⁰ Zvláště u publicistických článků jsme si tedy museli být vědomi možné zaujatosti.

Fidlerova kniha *Koněv: Osvoboditel, nebo okupant?* byla pro naši práci stěžejní, protože podrobně vypovídá o Koněvově vojenské kariéře a také proto, že se jedná o jediný Koněvův životopis v češtině. Historik Jiří Fidler se zabývá politickými a vojenskými dějinami. Ruské a sovětské dějiny patří mezi hlavní oblasti jeho zájmu.⁷¹

Knihy vyšla v roce 2019 v nakladatelství Universum. Jedná se o druhé upravené vydání knihy *Osvoboditel. Život maršála Sovětského svazu Ivana Stepanoviče Koněva*, kterou Fidler vydal v roce 1999. Je pravděpodobné, že konflikt kolem pomníku byl jedním z důvodů, proč se autor rozhodl pro druhé, upravené vydání. Domníváme se tak na základě toho, že v nové knize byly oproti původní knize provedeny jen drobné úpravy. Autor se také v předmluvě zmiňuje o tom, že se Koněv stal politickým tématem.⁷²

Obsahem knihy je popis Koněvovy pestré vojenské kariéry. Koněvovy činy jsou kriticky hodnoceny tak, jak se sluší na historickou práci. Ačkoli v předmluvě autor zdůrazňuje, že Koněv v knize zůstává pouze vojenským velitelem, domníváme se, že již název knihy tomuto konstatování neodpovídá. Naznačuje totiž kontroverznost postavy maršála. Nejde již jen o popis Koněvova života, ale o hodnocení jeho historické role. Nadto v knize nacházíme autorovy hodnotové soudy. Autor v závěrečné kapitole tvrdí, že maršál se proměnil z osvoboditele v okupanta tím, že zaštitil zpravodajskou přípravu okupace v roce 1968.⁷³ Je překvapivé, že v knize nenalezneme žádné bližší informace o Koněvových dvou manželkách a

⁷⁰ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*, s. 13 - 14

⁷¹ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*. Praha: Euromedia Group, 2019. Obal knihy. ISBN : 978-80-242-6321-2.

⁷² Tamtéž, s. 8

⁷³ Tamtéž, s. 147

dětech.

Fidler čerpal nejvíce z ruskojazyčných zdrojů. Pozitivně hodnotíme to, že v textu nalezneme rovněž úryvky z Koněvovy autobiografie.⁷⁴ Vzhledem k tomu, že se jedná o jedinou zpracovanou biografii Koněva v ČR, můžeme předpokládat, že tato kniha má velký vliv na čtenáře nejen v akademické sféře.

⁷⁴ Tamtéž, s. 15, 18

3 Historický význam postavy

3.1 Interpretace historického významu postavy

Havelka ve své knize *Dějiny a smysl* uvádí: „historie je vždy jen jednou z možností interpretace skutečnosti“.⁷⁵ Na základě tohoto konstatování můžeme tvrdit, že historický význam událostí a osob je v různých dobách různě interpretován.

Ivana Stěpanoviče Koněva chápeme v naší práci jako tzv. symbolické centrum. Tento koncept navazuje na analýzy tzv. historických center Heinricha Rickerta a na koncept symbolického formování Ernsta Cassirera.⁷⁶ Historickými centry označoval Rickert takové historické objekty (osobnosti, události), které se nám z hlediska současné kultury zdají být důležitější než jiné.⁷⁷ Historické centrum tudíž vzniká prostřednictvím našeho vztahování se k hodnotám.⁷⁸ Koncept symbolické centrum nám ukazuje, že historické události a osoby mohou získávat symbolické významy, které jim historicky neodpovídají.⁷⁹ Maršál Koněv mohl být například v rámci komunistické interpretace vnímán jako osvoboditel Československa, ačkoli se celkově na osvobození země podílely více jednotky maršála Malinovského.⁸⁰

Symbolická centra se snadno stávají předmětem ideově-politických sporů a bývají zneužívány k ideologickým legitimizacím.⁸¹ Jak ještě uvidíme, socha maršála Koněva se skutečně stala předmětem politického sporu. Ruští politici využívali během konfliktu s českými politiky symbol maršála Koněva k legitimizaci svého pojetí historiografie.

⁷⁵ HAVELKA, Miloš. *Dějiny a smysl: Obsahy, akcenty a posuny „české otázky“ 1895 – 1989*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. s 10. ISBN : 80-7106-424-6.

⁷⁶ Tamtéž, s. 14 - 15

⁷⁷ RICKERT, Heinrich. 1928, s. 500 In: Tamtéž, s. 14 - 16

⁷⁸ Tamtéž, s. 15

⁷⁹ Tamtéž, s. 17

⁸⁰ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 9

⁸¹ HAVELKA, Miloš. *Dějiny a smysl: Obsahy, akcenty a posuny „české otázky“ 1895 – 1989*, s. 11

3.2 Proměna kolektivní paměti

Podle Hrocha mohou informace o minulosti v lidech přežívat jako historické povědomí (vágní a mlhavé představy o minulosti) a jako historické vědomí (vědomí určitých souvislostí mezi minulostí, přítomností a budoucností).⁸² Historické vědomí je utvářeno historickou zkušeností, ideologií, historickou vědou a kulturou (beletrie, škola, média).⁸³ Nejvýznamnější podobou aktualizace historického vědomí je podle Hrocha kolektivní paměť. Jedná se o výběr informací z historického vědomí, které jsou aktuální ve vztahu k dobovým cílům. Mezi ně patří kulturní přesvědčení a politické zájmy. Proto jsou historické informace vědomě upravovány.⁸⁴

Provedené výzkumy v ČR potvrzují, že veřejnost si vybírá z historie především takové události, které symbolizují nějaký aktuální ideál nebo hodnotu. Po roce 1989 začala být aktuální otázka českého evropanství.⁸⁵ Můžeme tedy předpokládat, že jedním z důvodů, proč byla maršálova socha ničena a následně se stala předmětem sporu, bylo to, že pro část české společnosti již nepředstavovala evropské hodnoty. Podoba kolektivní paměti může být výsledkem mocenského působení a může být i zneužita.⁸⁶ Dějiny se například mohou stát předmětem státní nebo stranické ideologie, kdy státy či vládnoucí strany využívají ideologický výklad dějin ke své legitimizaci.⁸⁷

V případě, že je historická paměť lokalizována, hovoříme o místech paměti.⁸⁸

⁸² HROCH, Miroslav. Historické vědomí a potíže s jeho výzkumem dříve a nyní, s. 31 – 32, ŠUBRT, Jiří a Štěpánka PFEIFEROVÁ. Nástin teoreticko-sociologického přístupu k otázce historického vědomí, s. 21 In: ŠUBRT, Jiří. *Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum*. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd. 2010, s. 21 – 30. ISBN : 978-80-86879-25-3.

⁸³ ŠUBRT, Jiří a Štěpánka PFEIFEROVÁ. Nástin teoreticko-sociologického přístupu k otázce historického vědomí, s. 22, HROCH, Miroslav. Historické vědomí a potíže s jeho výzkumem dříve a nyní, s. 31 – 32

⁸⁴ HROCH, Miroslav. Historické vědomí a potíže s jeho výzkumem dříve a nyní, s. 32, HAVELKA, Miloš. *Dějiny a smysl*, s. 85

⁸⁵ ŠUBRT, Jiří. a Martin VÁVRA. Které období svých dějin považují Češi za nejvýznamnější?. s. 91. In: ŠUBRT, Jiří. *Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum*. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd. 2010, s. 21 – 30. ISBN : 978-80-86879-25-3.

⁸⁶ TODOROV, Tzvetan 1998 In: ŠUBRT, Jiří. a Martin VÁVRA. Které období svých dějin považují Češi za nejvýznamnější?, s. 92

⁸⁷ ŠUBRT, Jiří a Štěpánka PFEIFEROVÁ. Nástin teoreticko-sociologického přístupu k otázce historického vědomí, s. 22

⁸⁸ NORA, Pierre. Mezi paměti a historií. Problematika míst. In: BENZA Alban a Françoise MAYER.

V našem případě je tímto místem pomník maršála Koněva. Musíme si být vědomi, že přístup k výzkumu historického vědomí prostřednictvím míst paměti je selektivní. Výběr místa totiž není určován významem historické osoby nebo události, ale tím, jak je hodnocena v pozdější době.⁸⁹ Obsahy uložené v kolektivní paměti jsou tedy proměnlivé a selektivní v závislosti na kontextu doby. I přes svou proměnlivost je ale paměť pro sociální aktéry důležitým zdrojem jednání a identity.⁹⁰ Aktualizace historického vědomí, kterou s odkazem na Hrocha chápeme jako kolektivní paměť, je rámcem, ve kterém se konflikt ohledně pomníku odehrával.

Antologie francouzských společenských věd: politika paměti. Praha: Francouzský ústav pro výzkum ve společenských vědách. 1998, s. 7 – 31. ISBN: 80-902196-3-2.

⁸⁹ HROCH, Miroslav. Historické vědomí a potíže s jeho výzkumem dříve a nyní, s. 32

⁹⁰ ŠUBRT, Jiří. a Martin VÁVRA. Které období svých dějin považují Češi za nejvýznamnější?, s. 92

4 Historický kontext

4.1 Život Ivana Stěpanoviče Koněva do roku 1945

Ivan Stěpanovič Koněv (1897–1973) byl nejdelší dobu působícím velitelem frontu Rudé armády.⁹¹ Pocházel z malé vesnice Lodějno v blízkosti Archangelska v severozápadní části Ruska. Jeho matka zemřela při porodních komplikacích. Již po absolvování zemské školy v roce 1913 ho provázelo jisté „velitelské“ nadání. Působil jako dozorce a kontrolor převážně v dřevařských podnicích. Ve svých 18 letech byl v roce 1916 odveden do armády. Do bojů v první světové válce se ale nedostal, protože byl díky svému vzdělání hned zařazen k těžkému dělostřelectvu.⁹²

Po Únorové revoluci⁹³ se dal do služeb újezdního výboru bolševické strany v Nikolsku. Podle svých slov se v této době podílel na svržení zemské správy, konfiskacích půdy a věznění obchodníků. Odpůrci bolševiků nazývali však tyto činnosti „rudým terorem“.⁹⁴ Nastala ruská občanská válka⁹⁵. Koněv vykonával po celou dobu jejího trvání funkci vojenského a politického komisaře.

V březnu 1921 pomáhal se svou divizí potlačit v Kronštadu povstání námořníků Baltské flotily, kteří se vzbouřili proti bolševikům. Zde se seznámil s Klimentem Jefremovičem Vorošilovem, který mu pomohl nastartovat jeho velitelskou vojenskou kariéru tím, že ho v roce 1925 poslal studovat na Vojenskou akademii v Moskvě. Koněvovy divize vždy dosahovaly vynikajících výsledků.⁹⁶ Díky Vorošilovovi se Koněv také vyhnul velké čistce v armádě v roce 1937, protože byl jeho oblíbencem. Sám naopak vydal bezpečnostním orgánům mnoho spolupracovníků.⁹⁷

V létě 1941 obdržel Koněv hodnost generálplukovníka. Následně však utrpěl

⁹¹ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 146

⁹² Tamtéž, s. 13 - 15

⁹³ Únorová revoluce se odehrála v Ruském impériu 8. – 12. března 1917. Jejím výsledkem byla abdikace cara Mikuláše II. a konec monarchie. Do čela státu se postavila Prozatímní vláda.

⁹⁴ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 18

⁹⁵ Ruská občanská válka začala 7. listopadu 1917 Říjnovou revolucí, kdy se k moci dostali bolševici. Proti nim stála heterogenní opozice tvořená umírněnými socialisty, monarchisty, demokraty a dalšími skupinami. Válka skončila vítězstvím bolševiků na začátku 20. let.

⁹⁶ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 21-37

⁹⁷ Tamtéž, s. 42-44

Západní front, kterému dočasně velel, drtivou porážku v bitvě u Vjazmy.⁹⁸ Koněv zde přecenil své síly.⁹⁹ Hlavní stan¹⁰⁰ ale na druhou stranu neposkytl jeho frontu před bitvou ani dost času, ani dost vojáků. Stalin chtěl Koněva popravit, ale Koněvův rival generál Georgij Konstantinovič Žukov ho odmítl Stalinovi vydat.¹⁰¹ Tím mu zachránil život a Koněv mohl dále pokračovat ve své kariéře. Ztráty v jeho vojsku nicméně vždy značně převyšovaly obvyklý sovětský průměr.¹⁰²

Podnětem pro Koněvův strmý vzestup v kariéře byla bitva v Kurském oblouku, která se odehrávala v červenci a srpnu 1943. Koněv v bitvě působil jako velitel Stepního frontu. Sovětská obrana přes drtivé ztráty vydržela. Němci již nemohli dále útočit.¹⁰³ Sovětské vítězství nad Němci v bitvě u Korsuně Ševčenkovského¹⁰⁴ 20. února 1944 vyneslo Koněvovi, který se na německé porážce podílel jako velitel 2. ukrajinského frontu, vytouženou hodnost maršála Sovětského svazu.

Hned nato převzal v květnu 1944 velení 1. ukrajinskému frontu. Následně dobyla Koněvova vojska zbývající území Sovětského svazu. V červenci získal titul Hrdina Sovětského svazu. Podle Fidlera bylo udělení tohoto titulu zcela oprávněné.¹⁰⁵

Velkým neúspěchem však byla pro Koněva karpatsko-dukelská operace, která se odehrála v září a říjnu 1944. Hlavní stan si přál dostat jednotky Rudé armády bez boje do Podunají. Když vypuklo na konci srpna protinacistické povstání na Slovensku, pověřil proto maršál Koněv generála Moskalenka velením speciální útočné operace. Vojska měla během několika dnů přejít Karpaty a na Slovensku se spojit s povstalci.

Nasazen byl také 1. československý armádní sbor generála Jana Kratochvíla. Slovenské povstání však bylo v době zahájení útoku 8. září již potlačeno. Maršál Koněv tuto informaci dostal, operaci ale nepřerušil. Zřejmě doufal, že operace bude

⁹⁸ Bitva před Moskvou, která byla závěrečnou bitvou v rámci operace Barbarossa, skončila pro Němce neúspěšně. Probíhala od září 1941 do dubna 1942

⁹⁹ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 79 - 82

¹⁰⁰ Hlavní stan vrchního velení byl nejvyšším orgánem sovětských ozbrojených sil za druhé světové války.

¹⁰¹ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 84 - 90

¹⁰² Tamtéž, s. 95

¹⁰³ Tamtéž, s. 102 - 105

¹⁰⁴ Korsun-Ševčenkivskij na území dnešní Ukrajiny

¹⁰⁵ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 108 - 113

přesto úspěšná. Vojáci nakonec po dvou měsících krutých bojů Karpaty překročili, původního cíle operace již ale nebylo možné dosáhnout.¹⁰⁶

27. ledna 1945 obsadila 60. armáda 1. ukrajinského frontu pod velením generála Pavla Alexejeviče Kuročkina koncentrační tábor Osvětim v rámci viselsko-oderské operace. Koněv se osvobození tábora přímo neúčastnil, ačkoli by se býval podle svých slov rád na „tábor smrti“ podíval. Musel se věnovat bojům v nedaleké blízkosti.¹⁰⁷ V době osvobození tábora se zde nacházelo asi 7000 nemocných a vyčerpaných lidí, které zde nacisté nechali, protože je nemohli drasticky evakuovat do jiných koncentračních táborů. Činili tak, protože věděli, že se blíží Rudá armáda. Všichni nacisté před jejím příchodem z Osvětimi uprchli.¹⁰⁸

V dubnu se Stalin začal obávat, že do Berlína dorazí nejprve Američané. Koněv a Žukov proto museli okamžitě přejít do závěrečného útoku proti Berlínu.¹⁰⁹ Poté, co Žukov vyhrál „závod“ o Berlín a dostal se do centra se svým frontem jako první, zaměřil se Koněv na Čechy.¹¹⁰

4.2 Osvobození Československa v roce 1945

Na osvobození Československa se v rámci Rudé armády podílel 1. ukrajinský front pod velením maršála Koněva, 2. ukrajinský front pod velením maršála Malinovského a 4. ukrajinský front pod velením armádního generála Andreje Ivanoviče Jeremenka. Součástí 1. ukrajinského frontu byla 2. polská armáda. Součástí 2. ukrajinského frontu byly 2 rumunské armády. V bojích na Moravě a ve Slezsku pomáhal také 1. československý armádní sbor.

Na konci dubna 1945 se berlínská operace chýlila ke konci. Maršál Koněv byl již v této době rozhodnut udělat vše pro to, aby to byl jeho front, který osvobodí Prahu. Podle svých slov chtěl využít výhodného postavení své fronty, která se na

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 113 - 114

¹⁰⁷ KONĚV, Ivan Stěpanovič. *Čtyřicátý pátý*. Praha: Svoboda, 1970. s. 39

¹⁰⁸ HES, Milan. *A brány se otevřely... Osvobození 1945: Dachau – Osvětim – Terezín*. Epocha, 2015. 135 – 152 s. ISBN : 978-80-7425-421-5, ISBN : 978-80-7425-419-2, ISBN : 978-80-7425-257-0.

¹⁰⁹ KONĚV, Ivan Stěpanovič. *Čtyřicátý pátý*. s. 77 - 78

¹¹⁰ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 119

konci berlínské operace přiblížila hranicím Československa.¹¹¹ V Československu byly v té době soustředěny vojska skupiny armád Střed¹¹², kterým velel polní maršál Ferdinand Schörner.

Vrchní velitel spojeneckých sil v západní Evropě Dwight David Eisenhower ve svém dopise ze 4. května 1945 Hlavnímu stanu¹¹³ sdělil, že americké jednotky jsou připraveny postoupit na linii Vltava-Labe a vyhnat nacisty z Prahy. Tato oblast se však nacházela za demarkační čarou¹¹⁴, na které se generál Dwight David Eisenhower a Stalin dohodli 1. května.¹¹⁵ Šéf sovětského generálního štábu generál Alexej Innokent'jevič Antonov tento návrh 5. května zamítl s tím, že by mohlo dojít k promísení vojsk. Tento den přitom začalo Pražské povstání.¹¹⁶ Je zřejmé, že skutečné důvody pro zamítnutí návrhu byly politické.

Velitel skupiny armád Střed Ferdinand Schörner dal svým vojskům rozkaz povstání v Praze potlačit, aby si ustupující Němci, kteří se za každou cenu chtěli dostat do amerického zajetí, udrželi volnou cestu na západ.¹¹⁷

Povstalci pod velením generála Karla Kutlvašra žádali o pomoc vůči německé přesile.¹¹⁸ Tento hlas vyslyšeli vojáci Ruské osvobozené armády (ROA) pod vedením druhého nejvyššího důstojníka generála Sergeje Kuzmiče Buňačenka.¹¹⁹ Významně podpořili povstalecké jednotky v první fázi povstání.¹²⁰ Pomohli povstalcům především dělostřelectvem.¹²¹

Maršál Koněv se svým 1. ukrajinským frontem absolvoval v rámci Pražské operace ve dnech 6. – 8. května náročný přechod Krušných hor. Němci však 8. května před povstalci kapitulovali. Podle Fidlera bylo v době komunistického režimu nutné,

¹¹¹ KONĚV, I. S. *Čtyřicátý pátý*, s. 171

¹¹² V němčině Mitte

¹¹³ V roce 1945 byl předsedou Hlavního stanu Stalin.

¹¹⁴ Demarkační čára byla stanovena na linii měst Karlovy Vary – Plzeň – České Budějovice – Linec.

¹¹⁵ KONĚV, I. S. *Čtyřicátý pátý*, s. 178 - 179

¹¹⁶ MACHOTKA, Otakar. Česká národní rada za revoluce. In: MACHOTKA, Otakar et al. *Pražské povstání 1945*. Praha: Eva, 1995, s. 34

¹¹⁷ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 119

¹¹⁸ MACHOTKA, Otakar. Česká národní rada za revoluce, s. 33

¹¹⁹ Říkalo se jim vlasovci podle jejich velitele generála Andreje Andrejeviče Vlasova. Většina z nich byla ruskými válečnými zajatci. Po zajetí bojovali dobrovolně na straně nacistického Německa proti Sovětskému svazu.

¹²⁰ NĚMEČEK, Jan. Vlasovci na pomoc Praze. In: NĚMEČEK, Jan a kol. *Kapitoly z osvobození Československa 1945*. Praha: Academia: Mafra a. s. 2017. s. 101. ISBN : 978-80-200-2781-8.

¹²¹ MACHOTKA, Otakar. Česká národní rada za revoluce, s. 38

aby tato kapitulace byla zapomenuta. Jinak by nemohl být maršál Koněv a jeho vojáci vnímání Čechoslováky jako osvoboditelé. Díky skvělému výkonu se Koněvovu vojsku podařilo dorazit 9. května časně ráno do Prahy. Bylo přivítáno v euforii.¹²²

V různých částech Prahy pokračovaly potyčky mezi povstalci a jednotkami SS¹²³. Jednotky Rudé armády musely zasahovat především na předměstích, kde se vyskytovali bránící se nacisté.¹²⁴

Vojska 1. ukrajinského frontu postupovala od Krušných až po Orlické hory. Osvobodila nejen Prahu, ale také severní, střední a východní Čechy. 2. a 4. ukrajinský front osvobodily Moravu a Slovensko. Americká armáda pod velením generála George S. Pattona se zasloužila o osvobození západních a jihozápadních Čech.

Do 11. května se jednotky Rudé armády setkaly s americkými jednotkami na celé demarkační čáře.¹²⁵

Během osvobození Československa padlo cca. 140 000 vojáků Rudé armády. Při Pražské operaci padlo podle Prokše přes 8000 vojáků a zraněno jich bylo kolem 28 000. Při osvobození Prahy a jejího okolí padlo kolem 435 sovětských vojáků. Polské, rumunské a československé jednotky měly rovněž stovky padlých a raněných.¹²⁶

Naprostá většina příslušníků jednotek ROA včetně Vlasova padla do rukou Rudé armády. Vlasov i Buňačenko byli v Moskvě odsouzeni k trestu smrti a v roce 1946 popraveni. NKVD¹²⁷ vyhledávali i raněné Vlasovce v nemocnicích a často je na místě zastřelili.¹²⁸

¹²² FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 119 - 120

¹²³ Schutzstaffel neboli Ochranný oddíl existoval v letech 1925 – 1945. Jednalo se o ozbrojenou organizaci NSDAP. Od roku 1934 měly jednotky na starosti správu koncentračních táborů. Podílely se významně na vyhlazování Židů. Vůdcem SS byl v roce 1945 Heinrich Himmler.

¹²⁴ KONĚV, I. S. *Čtyřicátý pátý*, s. 207

¹²⁵ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 120

¹²⁶ PROKŠ, Petr. Osvobození Prahy. In: NĚMEČEK, Jan a kol. *Kapitoly z osvobození Československa 1945*. Praha: Academia: Mafra a. s. 2017. s. 111. ISBN : 978-80-200-2781-8.

¹²⁷ Narodnyj komissariat vnutrennich děl neboli Lidový komisariát vnitřních záležitostí existoval v letech 1934 – 1946. Byl „ministerstvem vnitřní“ Sovětského svazu. Mezi úkoly instituce patřila vnitřní bezpečnost, požární ochrana, ochrana hranic, spravování věznic a pracovních táborů a v neposlední řadě rozvědka a kontrarozvědka.

¹²⁸ NĚMEČEK, Jan. Vlasovci na pomoc Praze, s. 103

Letecké bombardování Rudou armádou

Podle Koněva byl v květnu vydán zvláštní zákaz bořit města, vesnice a továrny, protože Rudá armáda vstupovala na území spřátelené spojenecké země.¹²⁹

Letectvo Rudé armády podniklo až 4000 bojových letů, dvě třetiny z nich 9. května. Letecké údery měly podle Koněva mířit na německá vojska, která se snažila ustupovat od Prahy na západ.¹³⁰ Je pravdou, že se německá vojska podle kapitulčních protokolů již nesměla 9. května přesouvat. 2. letecká armáda 1. ukrajinského frontu, kterému velel Koněv, operovala v tento den nad Čechami a nasadila ze všech leteckých armád Rudé armády nejvíce letadel. Leteckému bombardování podlehl zhruba 1300 civilistů. Nejvíce jich zahynulo v Mladé Boleslavi.¹³¹

Postavení Rudé armády v Československu po osvobození v roce 1945

Sovětské jednotky v Československu nebyly na rozdíl od těch amerických dobře zásobeny. Proto sovětsí vojáci získávali potraviny z místních zdrojů. Přestože hrozili velitelé Rudé armády svým podřízeným velmi vysokými tresty, přesto se u vojáků projevil pokles disciplíny typický pro poválečné období. Maršál Koněv zřejmě dokázal vojáky svého frontu krotit lépe než jiní velitelé Rudé armády v Československu. Podle Voráčka vnímali velitelé Rudé armády těžkou zásobovací situaci a snažili se Čechoslovákům pomoci.¹³²

Podle Jiřího Fidlera naopak českoslovenští vládní představitelé protestovali proti vývozu potravin ze země, transferu sovětských jednotek mezi Německem a Rakouskem a proti zabírání a vyvážení cukru Rudou armádou. Koněv podle něj tyto problémy bagatelizoval. Ačkoli Stalin slíbil, že sovětská vojska zemi brzy opustí,

¹²⁹ KONĚV, I. S. *Čtyřicátý pátý*, s. 190

¹³⁰ KONĚV, I. S. *Čtyřicátý pátý*, s. 203

¹³¹ PLAVEC, Michal. Stále živá historie. Propaganda kolem sovětských náletů v květnu 1945. *Paměť a dějiny*. 2014, roč. 8, č. 2, s. 37 – 39. ISSN: 1802-8241.

¹³² VORÁČEK, Emil. Osvobozené armády na území ČSR. In: NĚMEČEK, Jan a kol. *Kapitoly z osvobození Československa 1945*. Praha: Academia: Mafra a. s. 2017. s. 184 – 186. ISBN : 978-80-200-2781-8.

zůstávaly v Československu do konce roku 1945 značné síly.¹³³

Odvlekání československých občanů ruského a ukrajinského původu po osvobození v roce 1945

Sovětská kontrarozvědka Smerš¹³⁴ zatýkala a odvlékala do sovětských gulagů především bývalé ruské a ukrajinské emigranty, kteří uprchli před bolševickým režimem po Říjnové revoluci,¹³⁵ která se odehrála v Rusku v roce 1917. Jednalo se o první a hlavní vlnu ruské emigrace do Československa.

Sověti chtěli tímto způsobem zabránit případnému vlivu bývalých emigrantů na poválečnou politickou orientaci Československa. Proto kontrarozvědka Smerš odvlékala v drtivé většině vlivné osobnosti. Tyto osoby byly pro sovětský režim politicky nebezpečné, protože jejich smýšlení bylo spíše liberální a demokratické.

Československo zakazovalo emigrantům pokračovat v politické činnosti proti státu, ze kterého emigrovali. Emigranti tak ale přesto skrze spolkové aktivity a vydávání periodik činili. Odvezení tvořili asi 2 % všech v Československu žijících bývalých ruských emigrantů.¹³⁶ Bylo jich však více než 10 000.¹³⁷

Mezi odvezenými byl také například generál Sergej Nikolajevič Vojcechovskij¹³⁸, který zahynul v sibiřském táboře.¹³⁹ Československé instituce nikdy proti odvezení konkrétních osob otevřeně neprotestovaly.¹⁴⁰

Maršál Koněv se zřejmě osobně na odvlékání československých občanů nepodílel. Náčelníkem těchto speciálních vojenských jednotek byl Viktor Semjonovič Abakumov. Je ale pravdou, že Koněv musel o této činnosti vědět a

¹³³ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 121-123

¹³⁴ Název znamenal zkratku směř' špionam, tedy smrt špionům. Organizace vznikla v roce 1943. Úkolem jednotek bylo především odhalovat zrádce a kolaboranty v Rudé armádě, dostávaly ale i jiné úkoly.

¹³⁵ Výsledkem tzv. Velké říjnové socialistické revoluce bylo svržení středově liberální Prozatímní vlády v Rusku a vítězství bolševiků v čele s V. I. Leninem.

¹³⁶ BYSTROV, Vladimír. Odvezení bývalých ruských a ukrajinských emigrantů z Československa. In: BORÁK, Mečislav a kol. *Perzekuce občanů z území dnešní České republiky v SSSR: sborník studií*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR. 2003, s. 278 – 281. ISBN : 80-7285-024-5.

¹³⁷ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 121

¹³⁸ Sergej Nikolajevič Vojcechovskij byl armádním generálem a československým legionářem ruského původu.

¹³⁹ BYSTROV, Vladimír. Odvezení bývalých ruských a ukrajinských emigrantů z Československa, s. 281 - 282

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 300

jakožto vysoký funkcionář mohl teoreticky do vývoje dění zasáhnout. Nejsou však známy žádné Koněvovy projevy nesouhlasu s touto činností.

4.3 Potlačení protikomunistického povstání v Maďarsku v roce 1956

Vypuknutí celonárodního povstání v Maďarsku předcházela špatná hospodářská a politická situace. Mátyás Rákosi, který zastával od roku 1953 pozici generálního tajemníka Maďarské strany pracujících (MSP), prosazoval stalinské pojetí socialismu. Podporoval zejména těžký průmysl. Nakonec byl donucen k demisi Nikitou Sergejevičem Chruščovem¹⁴¹ v rámci destalinizace.

Do čela nespokojeného lidu se postavil Imre Nagy, který zastával od 24. října do 4. listopadu post premiéra. Usiloval o redukci těžkého průmyslu, zmírnění tlaku vůči rolníkům a policejní uvolnění. Mezi veřejností tím získal ohlas. Do funkce prvního tajemníka MSP byl Chruščovem dosazen Ernő Gerő, který však stejně jako Rákosi prosazoval stalinské pojetí socialismu.

22. října 1956 organizovala budapeštská Polytechnika velké shromáždění obyvatel hlavního města. Shromáždění požadovali obnovení pluralitního politického systému a občanských svobod. Na příští den svolali pořadatelé shromáždění „manifestaci solidarity s polským národem“.¹⁴² Projev solidarity brzy přerostl v protest širokých vrstev obyvatelstva proti komunistickému režimu. Ernő Gerő kapituloval a požádal sovětského velvyslance Andropova o pomoc sovětských jednotek.

Rozlícený Chruščov označil události v Maďarsku za kontrarevoluci. 24. října obsadily sovětské jednotky na jeho rozkaz většinu strategických bodů v Budapešti.¹⁴³ Události si vyžádaly několik mrtvých na obou stranách.¹⁴⁴

¹⁴¹ Nikita Sergejevič Chruščov zastával pozici prvního tajemníka Komunistické strany Sovětského svazu od září 1953 do října 1964.

¹⁴² Povstání 28. června 1956 v Poznani. Dělníci protestovali za lepší pracovní podmínky. Protest přerostl v masové povstání proti komunistickému režimu. Povstání bylo krvavě potlačeno sovětskými jednotkami.

¹⁴³ NÁLEVKA, Vladimír. Sovětský svaz a maďarská revoluce 1956. In: LOUŽEK, Marek. *Maďarské povstání 1956: padesát let poté*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2007. s. 19 – 33. ISBN : 9788086547626.

¹⁴⁴ GYÖRKEI, Jenő et al. *Soviet military intervention in Hungary, 1956*. Budapešť: Central European University Press, 1999. s. 20. ISBN : 963-9116-35-1.

Imre Nagy oznámil 1. listopadu 1956 vystoupení Maďarska z Organizace Varšavské smlouvy¹⁴⁵. Sovětské politbyro rozhodlo o vojenské intervenci s názvem Vichr. Velitelem operace byl jmenován maršál Koněv.¹⁴⁶ Od 14. května 1955 byl nejvyšším vojenským představitelem nově vytvořené Organizace Varšavské smlouvy.¹⁴⁷

Cílem operace Vichr bylo vytvořit v Maďarsku novou revoluční dělnicko-rolnickou vládu. Do funkce generálního tajemníka ústředního výboru MSP dosadil Chruščov umírněného reformátora Jánose Kádára.

Sovětský útok začal 4. listopadu 1956. Žukov a Koněv se velmi přepočítali ve svých představách, že operace Vichr bude záležitostí maximálně dvou dnů. Boje trvaly více než týden. Povstání bylo krvavě potlačeno. Padlo přes 4000 povstalců a 760 sovětských vojáků. 11. listopadu bylo Maďarsko pacifikováno.

16. června 1958 byl Imre Nagy a další klíčoví představitelé maďarské revoluce popraveni.¹⁴⁸ Koněv byl v červenci 1960 penzionován. V srpnu se stal členem Skupiny generálních inspektorů.¹⁴⁹

4.4 Stavba Berlínské zdi v roce 1961

V létě 1961 nechal první tajemník KSSS¹⁵⁰ Nikita Sergejevič Chruščov Koněva povolát zpět do služby.¹⁵¹

V letech 1958 – 1961 prožívala Německá demokratická republika (NDR) tzv. druhou berlínskou krizi. V zemi klesala produkce v zemědělství i průmyslu.¹⁵² Z Východního Berlína uteklo do Západního Berlína¹⁵³ od ledna 1958 do července 1961

¹⁴⁵ Varšavská smlouva (Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci) byla vojenským paktem osmi států východního bloku. Existovala v letech 1955 – 1991. Mezi členské státy patřil Sovětský svaz, Maďarsko i Československo.

¹⁴⁶ NÁLEVKA, Vladimír. Sovětský svaz a maďarská revoluce, s. 30 - 31

¹⁴⁷ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 133 - 134

¹⁴⁸ NÁLEVKA, Vladimír. Sovětský svaz a maďarská revoluce, s. 29 - 36

¹⁴⁹ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 140 - 141

¹⁵⁰ Komunistická strana Sovětského svazu

¹⁵¹ Tamtéž, s. 140-141

¹⁵² WEBER, Hermann. *Dějiny NDR*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2003. s. 179 – 181. ISBN : 80-7106-558-7.

¹⁵³ Od roku 1948 byl Berlín na základě Jaltské dohody z roku 1945 rozdělen do čtyř sektorů: východní část města tvořil sovětský sektor, západní část americký, britský a francouzský sektor.

více než půl milionu především mladých a vzdělaných lidí. Vedoucí představitel NDR, generální tajemník Sjedinené socialistické strany Německa (SED) Walter Ulbricht, stál před reálnou hrozbou ekonomického zhroucení země.¹⁵⁴

Chruščov se snažil Západ přimět, aby Berlín opustil. Chtěl, aby východní Němci neměli motivaci prchat do demokratického západního Berlína. 27. listopadu 1958 zaslal západním mocnostem nótu, ve které jim stanovil šestiměsíční lhůtu na to, aby začaly jednat o mírové smlouvě s Německem a přeměně Západního Berlína v demilitarizované město. Pokud by tak mocnosti neučinily, chtěl uzavřít separátní mírovou smlouvu s NDR, kterou by jí předal kontrolu nad všemi cestami mezi Západním Berlínem a Spolkovou republikou. Doufal, že tyto hrozby donutí Západ západní Berlín opustit.¹⁵⁵ Britský premiér Harold Macmillan přiměl však v únoru 1959 Chruščova k tomu, aby ultimátum odvolal.

Následná jednání Sovětského svazu o Německu se západními spojenci byla neúspěšná.¹⁵⁶

Na začátku srpna 1961 se proto Ulbricht a Chruščov v Moskvě dohodli, že uzavřou hranice mezi Západním a Východním Berlínem a kruh kolem Berlína. Tím měl být východním Němcům znemožněn vstup do obou částí města bez povolení. Západní mocnosti neučinily proti uzavírání hranic v Berlíně pomocí ostnatého drátu žádné kroky. Walter Ulbricht následně rozhodl o nahrazení drátu betonovou zdí.¹⁵⁷

Chruščov jmenoval maršála Koněva vrchním velitelem Skupiny sovětských vojsk v NDR.¹⁵⁸ Zvolil Koněva pravděpodobně z toho důvodu, že symbolizoval odhodlání SSSR prosadit své požadavky v daném státě za každou cenu. 10. srpna převzal maršál Koněv velení. Chruščov přitom poznamenal: „Koněvův charakter je dobře známý. Jeho vystoupení v Berlíně určitě zchladí několik horkých hlav.“¹⁵⁹

Operace, která dostala krycí název „Růže“, proběhla v noci ze 12. na 13. srpna

¹⁵⁴ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 140 - 141

¹⁵⁵ HOPE, Harrison M. Ohlédnutí za historií Berlínské zdi dvě desetiletí po jejím pádu. *Soudobé dějiny*. 2012, roč. 29, č. 3-04. s. 410 - 411. ISSN: 1210-7050.

¹⁵⁶ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 142, HOPE, Harrison M. Ohlédnutí za historií Berlínské zdi dvě desetiletí po jejím pádu, s. 414

¹⁵⁷ HOPE, Harrison M. Ohlédnutí za historií Berlínské zdi dvě desetiletí po jejím pádu, s. 415 - 419

¹⁵⁸ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 143

¹⁵⁹ CHRUŠČOV, Nikita S. In: WILKE, Manfred. *The path to the Berlin Wall: critical stages in the history of divided Germany*. New York, Oxford: Berghahn Books. 2014. s. 252. ISBN : 1-78238-288-7.

1961.¹⁶⁰ Ozbrojené složky NDR natáhly mezi Východním a Západním Berlínem ostnatý drát. 16. srpna začaly podle přání Waltera Ulbrichta nahrazovat drát betonovou zdí.

Koněv dohlížel na stavbu desítky kilometrů dlouhé dvojité zdi, která měla na 28 let znemožnit pohyb mezi Západním a Východním Berlínem. Podle Fidlera mohl být se svou prací spokojen. Po svém návratu do SSSR byl znovu zařazen do Skupiny generálních inspektorů. Politbyro mu zajistilo nadstandardní materiální zabezpečení.¹⁶¹ Zřejmě netušil, že se „jeho“ dílo stane jedním z nejznámějších symbolů studené války.

4.5 Průzkum před invazí vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968

Konec šedesátých let znamenal pro Koněva další „vyrušení“ v jeho dobře zabezpečeném stáří. Tentokrát měl vykonat práci v zemi, ve které se již vyznamenal – v Československu. Zdejší politické poměry byly pro sovětské vedení krajně nepříznivé.

5. ledna 1968 byl na plénu ÚV KSČ¹⁶² zvolen prvním tajemníkem ÚV KSČ proreformní komunista Alexander Dubček. Jeho cílem bylo provést demokratické reformy¹⁶³ v duchu socialistické demokracie.¹⁶⁴ Pro své liberální smýšlení byl v československé společnosti velmi populární.¹⁶⁵ 4. března 1968 zrušilo KSČ cenzuru.

Sovětské vedení v čele s prvním tajemníkem KSSS Leonidem Iljičem Brežněvem¹⁶⁶ uvažovalo o vojenském zásahu v Československu kvůli zdejším reformním snahám nejpozději od března 1968.¹⁶⁷ KSSS byla velmi rozhořčena tím,

¹⁶⁰ WILKE, Manfred. *The path to the Berlin Wall: critical stages in the history of divided Germany*, s. 254 - 256

¹⁶¹ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 143 - 144

¹⁶² Ústřední výbor Komunistické strany Československa

¹⁶³ „socialismus s lidskou tváří“

¹⁶⁴ BENČÍK, Antonín. *Rekviem za Pražské jaro: důvěrná informace o přípravě a provedení srpnové intervence varšavské pětky v Československu 1968*. Třebíč: Tempo, 1998. s. 21. ISBN : 80-7268-088-9.

¹⁶⁵ POVOLNÝ, Daniel. *Operace Dunaj: krvavá odpověď Varšavské smlouvy na pražské jaro 1968*. Praha: Academia. 2018. s. 22. ISBN : 978-80-200-2836-5.

¹⁶⁶ Leonid Iljič Brežněv zastával pozici prvního tajemníka KSSS v letech 1964 – 1982.

¹⁶⁷ POVOLNÝ, Daniel. *Operace Dunaj: krvavá odpověď Varšavské smlouvy na pražské jaro 1968*, s. 22

že Dubček umožňoval výměny na vysokých postech bez jejich souhlasu.¹⁶⁸

Bezprostředním podnětem pro začátek přípravy operace bylo zřejmě přijetí Akčního programu KSČ¹⁶⁹ v dubnu 1968.¹⁷⁰ Vrchním velitelem Spojených ozbrojených sil Varšavské smlouvy byl v té době maršál Ivan Ignatěvič Jakubovskij. Pomáhal organizovat přípravy pro invazi. Plánovaná operace získala krycí název Dunaj.¹⁷¹

Nutno podotknout, že ČSSR¹⁷² byla průmyslově nejvyspělejší země socialistického společenství a měla silnou armádu. Z vojensko-strategických důvodů byla tedy pro Sověty velmi důležitá. Je možné, že sovětské vedení chtělo skrze intervenci dosáhnout také trvalého umístění sovětských jednotek na československém území.¹⁷³

První tajemník KSSS Leonid Iljič Brežněv rozhodl 6. května 1968 po jednání s československou delegací v Moskvě o vyslání dvaceti až dvaceti pěti sovětských maršálů a generálů v čele s maršálem Koněvem a Moskalenkem na oslavy vítězství ve druhé světové válce do Československa.¹⁷⁴ Podle Benčíka chtělo sovětské vedení ve skutečnosti provést v Československu vojenskopolitickou inspekci a zjistit skutečný stav československé armády.¹⁷⁵ Podle Jiřího Fidlera měli maršálové v ČSSR provést průzkum území na hlavním směru plánovaného útoku, aby nedošlo k velkým ztrátám.¹⁷⁶

Vojenská rada Ministerstva národní obrany (MNO) československé armády 8. května právě zasedala, když se dostavil zástupce Spojeného velení při MNO generálplukovník Kuščev a oznámil přilet delegace maršálů a generálů do Prahy.¹⁷⁷ Ministr národní obrany Martin Dzúr okamžitě přerušil jednání a odjel delegaci přivítat. Když se maršála Koněva zeptal, jaký je důvod návštěvy, odpověděl mu

¹⁶⁸ POVOLNÝ, Daniel. *Operace Dunaj: krvavá odpověď Varšavské smlouvy na pražské jaro 1968*, s. 22

¹⁶⁹ Akční program KSČ představoval plán vládnoucí strany reformovat hospodářské, politické a sociální poměry v ČSSR. Socialismus měl být „polidštěn“. Mezi plánované reformy patřila demokratizace KSČ, důraz na občanské svobody, zrušení cenzury a zrušení centrálně plánované ekonomiky.

¹⁷⁰ POVOLNÝ, Daniel. *Operace Dunaj*, s. 34

¹⁷¹ POVOLNÝ, Daniel. *Operace Dunaj*, s. 34 - 40

¹⁷² Československá socialistická republika

¹⁷³ BENČÍK, Antonín. *Rekviem za Pražské jaro*, s. 28, 31

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 42

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 48

¹⁷⁶ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 149

¹⁷⁷ BENČÍK, Antonín. *Rekviem za Pražské jaro*, s. 48

Koněv, že přijeli poblahopřát generálu Ludvíku Svobodovi ke zvolení prezidentem. Ludvík Svoboda byl přítom zvolen již 30. března 1968.¹⁷⁸

Pobyt sovětské delegace v ČSSR se protáhl až na 14. května 1968. Maršálové cestovali po Československu spolu s plukovníky a majory zpravodajské služby, kteří zjišťovali potřebné informace. Navštěvovali podniky, továrny a kasárna.¹⁷⁹ Jejich úkolem bylo dostat se do kontaktu s dělníky a vojáky.

Někteří členové delegace se rozhodli bez ohledu na prohlášení Koněva a Moskalenka zpracovat vlastní zprávy. Maršál Koněv nebyl při průzkumu tolik důsledný. Odmítl například návštěvu pohraniční roty, která byla součástí Pohraniční stráže v Plané. Delegaci se nepotvrdily obavy týkající se toho, že se československá armáda kvůli demokratizačním snahám rozpadne.

9. května proběhla se skupinou maršála Koněva oficiální recepce na Hradě.¹⁸⁰ Po jejím skončení se ministr Dzúr dozvěděl, že se v blízkosti československých hranic v Polsku soustřeďují dvě sovětské divize. Sověti generála Dzúra ujistili, že se jedná pouze o plánované cvičení vojsk Varšavského paktu.¹⁸¹ Podle Povolného došlo však v této době k prvnímu pokusu o překročení československých hranic.¹⁸²

Podle Fidlera byl zpravodajský průzkum pro Koněva možná morálním šokem. Soudí tak na základě toho, že si Koněv v květnu 1970 nepřijel do Prahy pro nejvyšší vojenské vyznamenání, které pro něj bylo na Pražském hradě přichystáno. Maršál zemřel 21. května 1973 v Moskvě.¹⁸³

4.6 Normalizační pomníky a pomník maršála Koněva

Normalizační pomníky, kterým byl také pomník maršála Koněva, byly symbolem upevnění komunistické moci v Československu.¹⁸⁴ Pomníky Rudé armádě byly oficiálně „místy vyjádření vděčnosti“.¹⁸⁵ Veřejnost ale nevěnovala těmto

¹⁷⁸ POVOLNÝ, Daniel. *Operace Dunaj*, s. 45

¹⁷⁹ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 149 - 151

¹⁸⁰ POVOLNÝ, Daniel. *Operace Dunaj*, s. 46 - 50

¹⁸¹ BENČÍK, Antonín. *Rekviem za Pražské jaro*, s. 49, 51

¹⁸² POVOLNÝ, Daniel. *Operace Dunaj*, s. 51

¹⁸³ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant*, s. 152 - 153

¹⁸⁴ HOJDA, Zdeněk a Jiří POKORNÝ. *Pomníky a zapomínky*, s. 220

¹⁸⁵ HOJDA, Zdeněk. Válečné pomníky jako vzpomínková místa v České republice po roce 1989 – Lieux de

sochám téměř žádnou pozornost.¹⁸⁶ K pomníkům se pouze každý rok v květnu povinně pokládaly věnce.¹⁸⁷ Je pravděpodobné, že maršálovův pomník měl právě takový osud. Pro mnohé obyvatele Prahy mohl být jen „zapomníkem“.¹⁸⁸

Konec Studené války umožnil lidem komunistická místa paměti nově interpretovat.¹⁸⁹ Z tohoto důvodu docházelo v případě normalizačních pomníků k „symbolickému znesvěcování“.¹⁹⁰ Jedním z nejznámějších případů bylo přetření tanku na smíchovském náměstí Sovětských tankistů růžovou barvou. Autorem přebarvení byl student umělecké školy David Černý.¹⁹¹ Velká část veřejnosti se tehdy z přebarvení tanku radovala. Důvodem bylo to, že tank již dávno nebyl vnímán pouze jako památník osvoboditelům, ale také jako symbol intervence vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968. Na tomto případě můžeme jasně vidět velkou podobnost s kauzou kolem pomníku maršála Koněva. Normalizační pomníky byly často odstraňovány.¹⁹² Koněvův pomník však devadesátá léta přečkal.

Bronzová socha maršála Koněva v nadživotní velikosti ve stylu socialistického realismu byla odhalena 9. května 1980 na náměstí Interbrigády v Praze 6 – Bubenči při příležitosti 35. výročí osvobození Československa. Byla dílem sochaře Zdeňka Krybuse a architekta Vratislava Růžičky. Okolnosti postavení sochy jsou dnes ohniskem sporů. Ruští diplomaté zdůrazňují, že ji českoslovenští občané postavili z vděčnosti.¹⁹³ Jiní, jako například historik Petr Koura či exministr zahraničí Karel Schwarzenberg (TOP 09), tvrdí, že socha byla postavena v kontextu upevnění tehdejšího nuceného přátelství se SSSR.¹⁹⁴ Pravdou je, že Rada Národního

mémoire nebo bojiště vzpomínek?, s 213.

¹⁸⁶ HOJDA, Zdeněk a Jiří POKORNÝ. *Pomníky a zapomníky*, s. 220

¹⁸⁷ HOJDA, Zdeněk. Válečné pomníky jako vzpomínková místa v České republice po roce 1989, s. 213

¹⁸⁸ HOJDA, Zdeněk a Jiří POKORNÝ. *Pomníky a zapomníky*, s. 20

¹⁸⁹ SAUNDERS, Anna. *Memorializing the GDR. Monuments and Memory after 1989*, s. 26.

¹⁹⁰ HOJDA, Zdeněk. Válečné pomníky jako vzpomínková místa v České republice po roce 1989, s. 216

¹⁹¹ Tank byl památníkem osvobození Prahy Rudou armádou. Nacházel se na dnešním náměstí Kinských v letech 1945 – 1991. Slavnostní odhalení památníku probíhalo za přítomnosti Ivana Štěpanoviče Koněva.

¹⁹² HOJDA, Zdeněk a Jiří POKORNÝ. *Pomníky a zapomníky*, s. 221, 224

¹⁹³ MEDINSKIJ, Vladimir R. In: SVITÁK, Matěj., „Plivnutí do tváře občanům, kteří bojovali proti nacismu“, řekl ruský ministr pro ČT ke kauze Koněv. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 11. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2921648-plivnuti-do-tvare-obcanum-akteri-bojovali-proti-nacismu-rekl-rusky-ministr-pro-ct-ke>

¹⁹⁴ SCHWARZENBERG, Karel In: HOSENSEIDLOVÁ, Petra. Spor o Koněva: Petříček by si měl podle Fialy předvolat ruského velvyslance. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 7. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2918222-spor-o-koneva-petricek-si-mel-podle-fialy-predvolat-ruskeho-velvyslance>, KOURA, Petr. *Druhý život Protektorátu Čechy a Morava: Lidice, pomníky, hrdinové*, s. 110.

výboru hl. m. Prahy vypsal v dubnu 1974 na sochu sovětského vojevůdce soutěž. O ztvárnění sochařského díla však tehdy projevíli zájem pouze dva sochaři. Rada proto vypsal o rok později novou soutěž, do které sama zařadila několik umělců. V červnu 1977 vybrala návrh sochaře Zdeňka Krybuse. Pomník měl původně spolu s Krybusem ztvárnit architekt Josef Saal. Tomu se však nelíbilo, že Rada po ukončení soutěže nechtěla realizovat jeho návrh tak, jak původně přislíbila. Krybus s ním nakonec ukončil spolupráci a úkol „zvěčnit“ sovětského vojevůdce připadl architektu Vratislavu Růžičkovi.¹⁹⁵

Pomník představoval maršála Koněva v době příjezdu Rudé armády do Československa v květnu 1945. Koněv, který stál na vysokém kamenném soklu, měl na sobě vojenský plášť a vojenskou čepici. V pravé ruce držel kytici šeríků, kterými civilisté Rudou armádu 9. května obdarovali. Levou rukou kynul lidem v Praze na pozdrav. Pomník doplňovala tabule s tímto textem: „Významný vojevůdce, maršál Sovětského svazu Ivan Stěpanovič Koněv, dvojnásobný Hrdina Sovětského svazu a Hrdina Československé socialistické republiky, velitel vojsk 1. ukrajinského frontu, která zachránila 9. května 1945 Prahu před zničením“. Na desce tak chyběla informace o Pražském povstání. Návštěvníci pomníku měli vůči vojevůdci pocítit vděčnost a vzdát mu úctu.¹⁹⁶

Pomník byl odstraněn dne 3. dubna 2020 radnicí Prahy 6 kvůli ničení pomníku, kontroverznosti maršála Koněva a vyhrocenému sporu s Ruskou federací.

Ruští politici a členové KSČM v čele s Ivanem Hrůzou během aféry kolem pomníku opakovaně prohlašovali, že pomník je válečným pomníkem či válečným hrobem. Podle zákona č. 122/2004 Sb. může být válečným hrobem i pomník, který připomíná válečné události a oběti, které zahynuly ve válce. Válečným hrobem může být podle tohoto zákona také objekt, který je za válečný hrob považován v rámci mezinárodní smlouvy České republiky s daným státem.¹⁹⁷ Z tohoto znění zákona je zřejmé, že otázka, zda je pomník maršála Koněva válečným hrobem či nikoli, je velmi

¹⁹⁵ ŠINDELÁŘ, Jan Dnes už bez šeríků: Historie Koněvova pomníku v Praze. *Dějiny a současnost*. 2018, roč. 40, č. 7, s. 45 – 46. ISSN 0418-5129.

¹⁹⁶ KOURA, Petr. *Druhý život Protektorátu Čechy a Morava: Lidice, pomníky, hrdinové*, s. 109 - 110.

¹⁹⁷ Zákon č. 122/2004 Sb. zákon o válečných hrobech a pietních místech a o změně zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online] Praha ©AION CS, s. r. o., 2010 – 2022 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-122>

sporná.

Ruští diplomaté také neustále opakovali, že se na pomník vztahuje Dohoda mezi ČR a Ruskou federací o vzájemném udržování válečných hrobů, která byla v roce 1999 uzavřena na základě článku 21 Smlouvy mezi ČR a Ruskou federací o přátelských vztazích a spolupráci z roku 1993.¹⁹⁸ Mluvčí ministerstva zahraničí ČR Zuzana Štichová ale v srpnu 2019 uvedla, že socha není válečným hrobem dle této dohody.¹⁹⁹

4.7 Konflikt kolem pomníku maršála Koněva v letech 2015 – 2020

Konflikt kolem pomníku maršála Koněva na náměstí Interbrigády nabyl na intenzitě v roce 2015, kdy radnice Prahy 6 poprvé čelila organizované iniciativě za odstranění sochy. Jednou z čelních představitelk iniciativy za odstranění sochy byla aktivistka Helena Frankengerová z Konzervativního klubu. Upozorňovala na Koněvovy špatné vlastnosti a na jeho nechvalně známou účast na potlačení povstání v Maďarsku v roce 1956 a na stavbě Berlínské zdi v roce 1961. Zastupitelé Prahy 6 v čele se starostou Ondřejem Kolářem (TOP 09) se rozhodli pomník zachovat, chtěli ho ale v dohledné době doplnit vysvětlující tabulí. Komunisté se proti úpravě pomníku ihned ohradili.²⁰⁰ V roce 2015 byl pomník neznámým aktérem také poprvé poničen způsobem, ze kterého je možné alespoň částečně pochopit vandalovo vnímání pomníku. Zatímco v roce 2014 byl maršál „pouze“ posprejován růžovou barvou od pasu dolů²⁰¹, v roce 2015 se na něm objevil nápis „Heil Putin“ a

¹⁹⁸ Sdělení č. 251/1999 Sb. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o vzájemném udržování válečných hrobů. In: *Zákony pro lidi* [online] Praha ©AION CS, s. r. o., 2010 – 2022 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-251>

¹⁹⁹ ŠTÍCHOVÁ, Zuzana. In: STUDENÁ, Iva a ČTK. Rusy rozhořčil postoj Prahy 6 k poškození Koněvovy sochy. Žádají diplomacii o nápravu. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 23.8.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/utok-na-pomnik-marsala-koneva-znesvecuje-pamatky-obeti-holoc/r~79bf8b68c58611e999160cc47ab5f122/>

²⁰⁰ Socha maršála Koněva zřejmě přežije, kontroverzi vyřeší tabulka. In: *ČT24* [online] Česká televize, ©1996 – 2021, 19.4.2015 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1519968-socha-marsala-koneva-zrejme-prezije-kontroverzi-vyresi-tabulka>, LUDVÍK, Matěj. Sochu Koněva doplní cedule. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 30. 5. 2015 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/sochu-koneva-doplni-cedule-20150523.html

²⁰¹ ČTK. Sochu maršála v Praze někdo natřel narůžovo. In: *Novinky.cz*. [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 20.11.2014 [2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/sochu-marsala-koneva-v-praze-nekdo-natrel-naruzovo-255722>

přeškrtnutý nápis „SSSR“.²⁰² Rok 2016 byl následně posledním rokem, kdy si bronzový Koněv mohl „odpočinout“. V listopadu 2017 se na kamenném soklu objevily roky 1956, 1961, 1968 a 2017.²⁰³ První tři roky označující Koněvovy kontroverze „zkrášlily“ pomník i v roce 2018 a 2019.²⁰⁴

V listopadu 2017 radnice Prahy 6 definitivně schválila doplnění pomníku o vysvětlující tabuli.²⁰⁵ Tento akt vyvolal velké rozhořčení na straně členů KSČM²⁰⁶ a na straně ruského velvyslanectví. Oba aktéři upozorňovali na to, že vysvětlující tabulka znamená urážku padlých rudoarmějců v bojích při osvobození Československa v roce 1945.²⁰⁷ Konflikt se v tomto roce stal mezinárodním. Ruské velvyslanectví začalo horlivě obhajovat historickou roli maršála Koněva jakožto osvoboditele a zároveň vyhrožovat nejen zhoršením bilaterálních vztahů mezi ČR a Ruskou federací, ale také zhoršením stavu pomníků československým legionářům²⁰⁸ na ruském území.²⁰⁹ Od této doby se již beztak napjaté politické vztahy mezi oběma

²⁰² BUREŠ, Vítězslav. Heil Putin? Pražskou sochu maršála Koněva opět počmáral vandal. In: *Idnes.cz* [online] MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 24.6.2015 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/znovu-pocmarana-socha-marsala-koneva-v-dejvicich.A150624_095504_praha-zpravy_bur

²⁰³ ČTK. Sochu maršála Koněva v Praze někdo posprejoval, Moskva je pobouřena. In: *Novinky.cz*. [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 24.11.2017 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/sochu-marsala-koneva-v-praze-nekdo-posprejoval-moskva-je-pobourena-40052842>

²⁰⁴ POKORNÁ, Zdislava. Polití sochy maršála Koněva je přečin se škodou 10 000 korun. Pachatele policie stále nemá. In: *Lidovky.cz* [online] MAFRA a. s., ©2022, 10.5.2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/politi-sochy-marsala-koneva-je-precin-pachatele-policie-stale-nema.A180510_121029_in_domov_ele, KAŠPAR, Mirko. Socha Koněva je opět politá barvou. Čistit už ji nebudeme, odvezte ji, říká radnice. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 22.8.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/sochu-koneva-v-praze-nekdo-polil-rudou-barvou/r~0102cbd6c4c311e989de0cc47ab5f122/>

²⁰⁵ ČTK. Na soše maršála Koněva bude informační tabulka, schválilo zastupitelstvo. Proti byli jen komunisté. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 24.11.2017 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/praha/na-bose-marsala-koneva-pribude-informacni-tabulka-schvalili/r~dc693bd6d11f1e7afac0cc47ab5f122/>

²⁰⁶ Komunistická strana Čech a Moravy

²⁰⁷ POLÁK, Michal. Koněv zmizí, obávají se Semelová a Rusové. Starosta se brání, že chce k pomníku jen přidat cedulky. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 31.10.2017 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/praha-6-se-chce-zbavit-koneva-tvrdi-semelova-nesmysl-chceme/r~17dc5fc0ba6611e789880025900fea04/>, ČTK. Na soše maršála Koněva bude informační tabulka, schválilo zastupitelstvo. Proti byli jen komunisté, In: *Aktuálně.cz*, 24.11.2017

²⁰⁸ V československých legiích dobrovolně sloužili za první světové války a ruské občanské války Čechoslováci žijící v Rusku a bývalí vojáci rakousko-uherské armády, kteří byli zajati mocnostmi Dohody. Účastnili se zahraničního odboje. Jejich cílem bylo přispět ke vzniku samostatného Československa. V současném Rusku jsou nyní vnímáni kontroverzně, protože na jedné straně pomáhali Rusům během první světové války bojovat proti Ústředním mocnostem, na druhé straně bojovali po Říjnové revoluci v roce 1917 proti Rudé armádě.

²⁰⁹ KOLMAKOV, Alexej V. In: POLÁK, Michal. Koněv zmizí, obávají se Semelová a Rusové. Starosta se brání, že chce k pomníku jen přidat cedulky. In: *Aktuálně.cz*, 31.10.2017

státy nadále zhoršovaly. V lednu 2018 obdržel dokonce tehdejší ministr zahraničí Martin Stropnický (ANO) dopis od velvyslanců pěti postsovětských států včetně Ruska, kteří se zde proti nové tabulce důrazně ohradili.²¹⁰ Opatření pomníku novou tabulí v srpnu 2018 se neobešlo bez hlasitého protestu členů KSČM a zástupců Ruské federace.²¹¹

Nová tabule obsahovala tento text: „Maršál Ivan Stěpanovič Koněv velel 1. ukrajinskému frontu, jehož jednotky byly nasazeny k závěrečnému útoku na Berlín a osvobodily severní, střední a východní Čechy a jako první vstoupily 9. května 1945 do Prahy. Na podzim 1956 řídil potlačení maďarského povstání sovětskou armádou a jako velitel skupiny sovětských vojsk v Berlíně se v roce 1961 podílel na řešení tzv. druhé berlínské krize výstavbou Berlínské zdi. V roce 1968 osobně zaštitil zpravodajský průzkum před vpádem vojsk Varšavské smlouvy do Československa.“ K pomníku byla přidána ještě tabulka s tímto textem v ruštině a angličtině. V tomto kontextu již Koněv nebyl maršálem osvoboditelem. Pro ruské politiky, některé členy KSČM a horlivé obhájce pomníku byl takový text nestravitelný. Prezidentův mluvčí Jiří Ovčáček se proti manipulaci se sochou rovněž ohradil.²¹² Hlavní aktér v kauze starosta Prahy 6 Ondřej Kolář (TOP 09) si však stále stál za svým. Po celou dobu konfliktu dokázal věcně argumentovat, ačkoli musel být pod nesmírným psychickým tlakem.

21. srpna 2019 někdo naposledy polil sochu maršála rudou barvou. Na podstavec pomníku dále napsal: „*Ne krvavému maršálovi. Nezapomeneme.*“ K tomu připojil roky '45, '56, '61 a '68.²¹³ Starostovi Ondřeji Koláři již došla trpělivost a

²¹⁰ ČTK. Velvyslanci nesouhlasí s informační tabulkou u sochy Koněva. Stropnickému poslali otevřený dopis. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 4. 1. 2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/skupina-velvyslancu-nesouhlasi-s-upravou-sochy-koneva-v-praz/r~0f012f22f17811e78d510cc47ab5f122/>

²¹¹ CETKOVSKÝ, Tomáš. Pietní shromáždění u pomníku maršála Koněva In: *Aktuálně.cz* [online] 21. 11. 2017 cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/reportaz-protest-u-sochy-koneva-v-praze/r~09c3d804ceb711e786cf0cc47ab5f122/>, ČTK. U sochy maršála Koněva odhalili vysvětlující desky. Přepisujete historii, protestovali komunisté. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 21.8.2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/u-sochy-marsala-koneva-odhalili-vysvetlujici-desky-prepisuje/r~6408ca48a55011e8b634ac1f6b220ee8/>

²¹² ŠAFHAUSER, Roman a ČTK. Starosta Prahy 6 Kolář má policejní ochranu. Vyhrožují mu kvůli Koněvovi. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 30.8.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/pomnik-marsala-koneva-v-praze-6-zakryla-plachta-ruska-ambasada.A190830_103310_praha-zpravy_rsr

²¹³ KAŠPAR, Mirko. Socha Koněva je opět politá barvou. Čistit už ji nebudeme, odvezte ji, říká radnice. In: *Aktuálně.cz*, 22. 8. 2019

odmítl nechat pomník očistit.²¹⁴ Prohlásil, že má pochopení pro ty, kdo sochu ničí a že ji očistí pouze, když bude přesunuta na ruskou ambasádu.²¹⁵ Tento výrok vyvolal ostrou reakci ruského ministerstva zahraničí, které žádalo okamžité vyšetření incidentu a očištění pomníku.²¹⁶

Následovalo zakrytí pomníku, které vyvolalo další protesty ruské ambasády i obyčejných občanů. Starosta Prahy 6 Ondřej Kolář obdržel policejní ochranu, neboť mu anonymní aktéři vyhrožovali prostřednictvím e-mailů smrtí.²¹⁷ Radnice Prahy 6 nechala nakonec plachtu odstranit, protože nebyla nijak účinná.²¹⁸ Spor dále vygradoval ruský ministr kultury Vladimír Medinskij, když v rozhovoru v Murmanskú označil starostu Koláře za nacistu.²¹⁹ Tím však pomník „nezachránil“.

12.9. 2019 schválili zastupitelé Prahy 6 nahrazení pomníku Koněva památníkem osvobození Prahy na konci druhé světové války. Jednání probíhalo v bouřlivé atmosféře, neboť byli přítomni i zarytí odpůrci odstranění pomníku. Na návrh nového pomníku se zástupci rozhodli vypsát veřejnou výtvarnou soutěž. Současnou sochu se rozhodli umístit do muzea.²²⁰

²¹⁴ DOLEJŠÍ, Milan. Maršál Koněv zruhl. Starosta zatím nechce sochu čistit. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 22. 8. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2903135-marsal-konev-zruhl-politi-sochy-v-dejvicich-vysetruje-policie>

²¹⁵ DOLEJŠÍ, Milan. Maršál Koněv zruhl. Starosta zatím nechce sochu čistit. In: *ČT24*, 22. 8. 2019, ŠAFHAUSER, Roman. Praha 6 vyčistí počmáraného Koněva, jen když se přesune na ruskou ambasádu. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 22. 8. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z:

https://www.idnes.cz/praha/zpravy/socha-marsal-konev-praha-6-vandal-poskozeni-barva-napis-sprej.A190822_110515_praha-zpravy_rsr

²¹⁶ ZEMAN, Drahošlav. Rusko si předvolalo chargé d'affaires českého velvyslanectví v Moskvě kvůli pomalování pomníku Koněva. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 23. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2904662-ruske-velvyslanectvi-pozaduje-ocisten-sochy-marsala-koneva-radnice-ji-chce>

²¹⁷ ČTK. Praha 6 zakryla sochu maršála Koněva. Kvůli výhrůžkám dostal starosta Kolář policejní ochranu. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 30. 8. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2910350-praha-6-zakryva-kontroverzni-sochu-koneva>, FIALA, Adam. Plachta kolem Koněva budí kontroverze. Odpůrci zakrytí ji strhli už třikrát. In: *ČT24* online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 31.8.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2911274-dva-lide-v-noci-znovu-poskodili-plachtu-kolem-koneva-straznici-je-zadrzeli>

²¹⁸ FOJČÍKOVÁ, Zuzana a Roman ŠAFHAUSER. Praha 6 sundala lešení z Koněvova pomníku. Bylo kontraproduktivní, uvedla. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 4. 9. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/konev-pomnik-plachta-sundavani-leseni-stream.A190903_102550_praha-zpravy_zuf

²¹⁹ MEDINSKIJ, Vladimír R. In: HOSENSEIDLOVÁ, Petra. Ruský ministr označil kvůli Koněvovi starostu Koláře za nacistu. Podle Petříčka je na místě omluva. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 6.9.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2917508-rusky-ministr-oznaci-kvuli-konevovi-starostu-kolare-za-nacistu-pochvalil-prezidenta>

²²⁰ ŠAFHAUSER, Roman. Praha 6 schválila odstranění Koněva, nahradí ho památník hrdinů In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 12. 9. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/socha-koneva-v-zastupitelstvo-prahy-6-premisten-pomniku.A190910_085328_praha-zpravy_rsr

Ruské velvyslanectví označilo rozhodnutí zastupitelstva za porušení Smlouvy o přátelských vztazích a spolupráci mezi Českou republikou a Ruskou federací z roku 1993, podle níž mají oba státy pečovat o pomníky padlých vojáků.²²¹ Česká strana naopak prohlásila, že pomník není pomníkem padlých vojáků, protože Koněv nezahynul ve válce. Poté ale přiznala, že smlouva o přátelských vztazích se podle právníků vztahuje i na Koněvovu sochu. Neurčuje však, kde má památník stát.²²²

Během koronavirové krize dne 3. 4. 2020 byl bronzový Koněv přesunut z náměstí Interbrigády do depozitáře.²²³ Následoval útok na české velvyslanectví v Moskvě, které měli na svědomí ruští extrémisté. Na plot vyvěsili nápis „Stop fašismu“ a do areálu hodili několik dýmovnic.²²⁴

Ruský prezident Vladimir Putin v reakci na rozhodnutí o odstranění pomníku schválil nový zákon. Od této doby měli být pachatelé za poškozování památníků ruským obětem druhé světové války v Rusku i zahraničí potrestáni odnětím svobody až na 5 let.²²⁵ Ruské zákony však nejsou v České republice vymahatelné. Ještě více šokující bylo, když ruský ministr obrany Sergej Šojgu navrhl představiteli národní kriminální ústředny Alexandrovi Bastrykinovi stíhat viníky odstranění pomníku.²²⁶

Na konci dubna informoval časopis Respekt, že do ČR přiletěl pracovník ruských tajných služeb vybavený pravděpodobně jedem ricin. České bezpečnostní

²²¹ Ruské velvyslanectví In: ČTK. Nezůstane to bez odpovědi. Rusko hrozí odvetou za možný přesun sochy Koněva In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 13. 9. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nezustane-to-bez-odpovedi-rusko-hrozi-odvetou-za-mozny-presu/r~d8d03dccc60d11e9a24cac1f6b220ee8/>

²²² PETŘÍČEK, Tomáš In: Koněvova socha může stát na jiném důstojném místě a smlouva s Ruskem se tím neporuší, tvrdí Petříček In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 18. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2927312-konevova-socha-muze-stat-na-jinem-dustojnem-miste-a-smlouva-s-ruskem-se-tim-neporusi>

²²³ MAŇÁK, Vratislav. Koněv míří do depozitáře. Praha 6 odstranila sochu sovětského maršála. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 3. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/3071128-konev-miri-do-depozitare-praha-6-dava-odstranit-kontroverzni-sochu-sovetskeho>

²²⁴ Radikálové zaútočili na českou ambasádu v Moskvě kvůli Koněvovi. In: *Novinky.cz* [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 6. 4. 2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/radikalove-zautocili-na-ceskou-ambasadu-v-moskve-kvuli-konevovi-40319546>

²²⁵ ČTK. Za poškození válečných pomníků až pět let vězení. Ruský zákon má platit i v zahraničí. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 7. 4. 2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3073232-za-poskozeni-valecnych-pomniku-az-pet-let-vezeni-rusky-zakon-ma-platit-i-v-zahranici>

²²⁶ ČTK. Ruský ministr obrany Šojgu chce nechat stíhat viníky odstranění Koněvovy sochy. In: *Novinky.cz*. [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 8. 4. 2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/rusky-ministr-obrany-sojgu-chce-nechat-stihat-viniky-odstraneni-konevovy-sochy-40319948>

složky vyhodnotily situaci jako bezpečnostní riziko pro primátora Zdeňka Hříba (Piráti), starostu Prahy 6 Ondřeje Koláře (TOP 09) a starostu pražských Řeporyjí Pavla Novotného (ODS). Novotný se ruským politikům znelíbil svým záměrem postavit v pražských Řeporyjích památník Ruské osvobozené armádě.²²⁷ Primátor Prahy Zdeněk Hřib se ocitl na černé listině Ruské federace proto, že nechal přejmenovat náměstí Pod Kaštany, na kterém sídlilo ruské velvyslanectví, na náměstí Borise Němcova.²²⁸ Boris Němcov byl ruský opoziční politik, který kritizoval vládu prezidenta Vladimira Putina. V roce 2015 byl v Moskvě zastřelen. Ruský ministr zahraničních věcí Sergej Lavrov popřel plán zabít české politiky.²²⁹

Obě strany se dohodly na vzájemných konzultacích podle Smlouvy o přátelských vztazích a spolupráci. Ruská diplomacie zařadila na program jednání „plnění mezinárodněprávních závazků ve věci udržování historických a vojenských pomníků“.²³⁰ Konzultace, které měly probíhat, ale neproběhly. Podle české diplomacie nemělo Rusko o jednání ve skutečnosti zájem. Ruská strana naopak prohlásila, že čeští politici jednání odkládají a že vztahy mezi oběma státy jsou napjaté „nikoliv ruskou vinou“.²³¹

V červnu byl nakonec z České republiky vyhoštěn Andrej Končakov, ředitel Ruského střediska vědy a kultury, a jeho zástupce Igor Rybakov. Podle několika zdrojů mohl být Končakov agentem tajných služeb, jehož úkolem bylo zabít české

²²⁷ ČTK. Je tu Rus, který má za úkol mě a Hříba zlikvidovat, řekl starosta Kolář. In: *Novinky.cz*. [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 28.4.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/je-tu-rus-ktery-ma-za-ukol-me-a-hriba-zlikvidovat-rekl-starosta-kolar-40322226>

²²⁸ ČTK. Nonsense, větší absurdita se ani nedala čekat, komentuje náměstí Borise Němcova Moskva. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 6.3.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/prejmenovani-namesti-borise-nemcova-je-absurdni-ohradila-se/r~8c3d41245f9e11ea7deac1f6b220ee8/>

²²⁹ Lavrov označil zprávu o plánu zabít české politiky za nemyslitelnou. Vyzval k dialogu o soše maršála Koněva. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 30.4.2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3087857-lavrov-oznacil-zpravu-o-planu-zabit-ceske-politiky-za-nemyslitelnou-vyzval-k-dialogu-o>

²³⁰ ČTK. Rusko chce o sporu kolem sochy Koněva s Českem jednat, potvrdila ambasáda. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 9.5.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/marsal-konev-praha-socha-velvyslanectvi-rusko-jednani-spor-petricka.A200509_135011_domaci_aug

²³¹ ČTK. Rusové předvolali velvyslance: Česko prý zdržuje řešení napjatých vztahů. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 1.6.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/rusko-cesko-diplomacie.A200601_165641_zahranicni_jhr

politiky. Ruská federace si tento akt vyložila jako provokaci.²³² Andrej Babiš se navzdory své pozici premiéra vůči politice Ruska nijak nevymezil.

Na zasedání výboru OSN pro lidská práva v Ženevě, které se konalo v červnu 2020, kritizovalo Rusko kromě České republiky také Polsko, Ukrajinu a Pobaltí. Ruská představitelka Kristina Sukačovová konstatovala, že v těchto státech probíhá „válka proti památníkům bojovníků proti nacismu“. Dále uvedla, že se v těchto státech pravidelně setkávají nacisté a že na Ukrajině povýšili „agresivní nacionalismus“ na státní ideologii.²³³

Politické vztahy mezi Českou republikou a Ruskou federací zůstaly od konfliktu kolem pomníku velmi napjaté. Koněvův pomník by se měl stát artefaktem plánovaného Muzea paměti 20. století. Zatím však odpočívá spolu s dalšími uměleckými díly v depozitáři v Měšicích u Prahy.²³⁴

²³² MUSIL, Adam a Marek VRLÁK. Česko vyhostilo dva ruské diplomaty kvůli kauze s ricinem. Moskva hrozí odplatou. In: *ČT24* [online] Česká televize, ©1996 – 2021, 5.6.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3112694-cesko-vyhostilo-dva-ruske-diplomaty-kvuli-kauze-s-ricinem>

²³³ SUKAČOVÁ, Kristina. In: BAHOUNKOVÁ, Petra. Rusko na půdě OSN kritizovalo Česko, Polsko a Pobaltí za „kampaň historického revizionismu“ In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 16. 6. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3121001-rusko-na-pude-osn-kritizovalo-cesko-polsko-a-pobalti-za-kampan-historickeho>

²³⁴ ČTK. O sochu Koněva je postaráno. V depozitáři ji před újmou hlídá ostraha. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 23.4.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/konev-socha-protest-epopej-depozitar-ostraha-rusko.html

5 Analýza pohledů na historickou roli maršála Koněva

V naší analýze budeme mapovat jednak reakce a argumentace zúčastněných stran konfliktu (politiků a aktivistů), jednak reakce a argumentace nezúčastněných pozorovatelů konfliktu, mezi které patří historici, novináři a komentátoři. Budeme si všimnout výroků, které se týkají historické role maršála Koněva, jeho pomníku na náměstí Interbrigády i pohledů na konflikt.

Budeme analyzovat odděleně argumentace českých a ruských politiků, neboť argumentace české strany se poměrně výrazně odlišovala od argumentace ruské strany. Následně se budeme zabývat výroky českých historiků a dalších odborníků. Poslední skupinou budou novináři a komentátoři.

Na základě reakcí některých aktérů v analyzovaných článcích se domníváme, že Koněvova historická role, ba dokonce ani samotná osoba Koněva nebyla mnoha lidem v ČR před vypuknutím konfliktu známá. Obyvatelka Žižkova paní Kateřina například v článku na téma možného přejmenování Koněvovy ulice uvedla, že vůbec neví, kdo Koněv byl.²³⁵ Také radní městské části Praha 6 Libor Bezděk (STAN), který jakožto občan Prahy 6 vystoupil na jednání o osudu sochy v září 2019, zmínil, že postava Koněva pro něj před vznikem konfliktu vůbec nebyla důležitá.²³⁶

Kauza kolem pomníku umožnila ale politikům i obyčejným lidem dozvědět se o historické postavě maršála Koněva více.

5.1 Pohled českých politiků a aktivistů

Komunisté zaujali své stanovisko hned na počátku konfliktu v roce 2015. Jejich argumenty se týkaly Koněvovy role při osvobození Československa v roce 1945. Pozitivní obraz Koněva jakožto osvoboditele představil například Ivan Hruža

²³⁵ PANÍ KATEŘINA In: ČEVELOVÁ, Magdaléna a Marie KOLAJOVÁ. My jsme zvyklí na Koněva, odmítají Žižkované snahu radnice Koněvovu ulici přejmenovat. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 17.7.2019, [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/konevka-s-novym-jmenem-lide-jsou-proti-obcanky-menit-nehcej/r~d86cda8ca7ca11e9b16b0cc47ab5f122/>

²³⁶ BEZDĚK, Libor. In: Živě: Jednání zastupitelstva Prahy 6. In: *Novinky.cz* [online]. 12.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/zastupitele-prahy-6-rozhodnou-o-osudu-kontroverzni-sochy-marsala-koneva-40296252>

(KSČM). V roce 2015 uvedl v reakci na záměr radnice Prahy 6 doplnit pomník vysvětlujícími tabulkami, že socha je poděkováním Koněvovi a jeho vojákům, kteří se podíleli na osvobození Prahy. Prohlásil, že strana KSČM bude jako celek hlasovat proti přidání tabulí.²³⁷ Na tomto výroku můžeme vidět, že socha pro Hrůzu nerepresentovala jen samotného maršála Koněva, ale také jeho front, se kterým přišel v roce 1945 do Prahy.

V roce 2017, kdy zastupitelé Prahy 6 schválili přidání vysvětlujících tabulí k soše, Hrůza sdělil, že tento akt je neuctivý k rudoarmějcům, kteří položili své životy během osvobození Evropy v roce 1945.²³⁸ Jak ještě uvidíme, výroky komunistů z velké části korespondovaly s výroky ruské diplomacie.

Předseda Českého svazu bojovníků za svobodu (ČSBS)²³⁹ Jaroslav Vodička (dvojnásobný člen KSČ a bývalý konfident Veřejné bezpečnosti – pozn. red.), který se spolu s Josefem Skálou (KSČM, někdejší spolupracovník StB) účastnil protestu proti přidání vysvětlujících tabulek k soše, zde konstatoval, že doplnění pomníku vysvětlujícími tabulkami znamená „snižování podílu maršála Koněva na výsledcích 2. světové války“.²⁴⁰ Možná narážel na to, že na nové desce již není zmíněno, že Koněv zachránil Prahu před zničením. Daleko spíše byl ale proti tomu, aby se u pomníku nacházely tabulky informující o Koněvových kontroverzích. V souvislosti s tabulkami totiž navíc uvedl, že potlačení povstání v Maďarsku nemá s válkou souvislost.²⁴¹ Josef Skála (KSČM) se na demonstraci u pomníku také ujal slova a uvedl, že bez vojáků Rudé armády, kteří mířili do Prahy, by nacisté nekapitulovali.²⁴²

Poslankyně Marta Semelová (KSČM) obvinila v říjnu 2017 starostu Prahy 6 Ondřeje Koláře na základě jeho neveřejné komunikace s ruským velvyslanectvím ze záměru přesunout pomník na pozemek ruského velvyslanectví. Označila to za urážku padlých rudoarmějců a falšování dějin.²⁴³

²³⁷ HRŮZA, Ivan. In: LUDVÍK, Matěj. Sochu Koněva doplní cedule, 30. 5. 2015

²³⁸ HRŮZA, Ivan. In: ČTK. Na soše maršála Koněva bude informační tabulka, schválilo zastupitelstvo. Proti byli jen komunisté, 24.11.2017

²³⁹ ČSBS vznikl v roce 1990. Jeho členy jsou účastníci národního odboje za osvobození během druhé světové války a jejich pozůstalí. V současnosti čelí spolek kritice kvůli kontroverznosti předsedy Jaroslava Vodičky.

²⁴⁰ VODIČKA, Jaroslav In: CETKOVSKÝ, Tomáš. Pietní shromáždění u pomníku maršála Koněva, 21.11.2017

²⁴¹ VODIČKA, Jaroslav. In: Tamtéž

²⁴² SKÁLA, Josef. In: Tamtéž

²⁴³ SEMELOVÁ, Marta. In: POLÁK, Michal. Koněv zmizí, obávají se Semelová a Rusové. Starosta se brání,

Členové KSČM tedy prezentovali Koněvovu historickou roli pouze v souvislosti s osvobozením v roce 1945. Pomíjeli to, že socha byla postavena v době normalizace. Po odhalení vysvětlujících tabulí v srpnu 2018 Ivan Hruža (KSČM) prohlásil, že spojitost maršála Koněva s událostmi v srpnu 1968 je spekulativní.²⁴⁴

Na druhou stranu můžeme postavit argumenty aktivistky Heleny Frankengerové, která si v roce 2015 sochu ve veřejném prostoru nepřála mimo jiné z důvodu Koněvovy role při potlačení maďarského povstání a stavby Berlínské zdi.²⁴⁵

Z posprejování pomníku v roce 2015²⁴⁶ můžeme usoudit, jakým způsobem lidé, kteří sochu poničili, tuto sochu vnímali. Přeskrtnutý symbol SSSR mohl znamenat vnímání pomníku jakožto symbolu komunistického režimu. Nápis „Heil Putin“ mohl zase znamenat chápání pomníku jakožto symbolu současné ruské velmocenské politiky. Současný politický režim v Rusku byl připodobněn totalitnímu režimu.

Lidem, kteří ničili sochu, sloužily roky jako symboly. Roky odkazující na Koněvovy kontroverze se objevily na pomníku ve třech letech za sebou – 2017 až 2019.²⁴⁷ Jednalo se o tři kontroverze, na něž autoři internetových článků od začátku konfliktu upozorňovali: potlačení maďarského povstání v roce 1956, dohlížení na stavbu Berlínské zdi v roce 1961 a účast ve zpravodajském průzkumu před invází vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968. Symbolem byla také barva. Vandalové velmi často používali červenou barvu, aby zdůraznili, že maršál „má na ruce krev“.²⁴⁸ Červená barva mohla případně také představovat barvu vlajky Sovětského svazu.

že chce k pomníku jen přidat cedulky, 31.10.2017

²⁴⁴ HRUŽA, Ivan. In: ČTK. U sochy maršála Koněva odhalili vysvětlující desky. Přepisujete historii, protestovali komunisté 21.8.2018

²⁴⁵ FRANKENBERGEROVÁ, Helena. In: Socha maršála Koněva zřejmě přežije, kontroverzi vyřeší tabulka, 19.4.2015

²⁴⁶ BUREŠ, Vítězslav. Heil Putin? Pražskou sochu maršála Koněva opět počmáral vandal, 24.6.2015

²⁴⁷ ČTK. Sochu maršála Koněva v Praze někdo posprejoval, Moskva je pobouřena, 24.11.2017, POKORNÁ, Zdislava. Polití sochy maršála Koněva je přečin se škodou 10 000 korun. Pachatele policie stále nemá, 10.5.2018, KAŠPAR, Mirko. Socha Koněva je opět politá barvou. Čistit už ji nebudeme, odveďte ji, říká radnice, 22.8.2019

²⁴⁸ V roce 2019 to vystihoval nápis „Ne krvavému maršálovi, nezapomeneme“.

K polití sochy růžovou barvou v roce 2018 se přihlásila skupina Čeští vlastenci. Na svém profilu na Twitteru vysvětlili, že si váží hrdinství účastníků Pražského povstání, ROA (Ruské osvobozené armády) i rudoarmějců, kteří se v roce 1945 podíleli na osvobození Československa. Na druhou stranu ale prohlásili, že odmítají zneužití tohoto hrdinství komunistickou propagandou a že nesouhlasí s oslavováním Koněva, který je podle nich spoluzodpovědný za vraždění nepohodlných lidí.²⁴⁹ Na základě tohoto výroku můžeme říci, že pro České vlastence představoval pomník konkrétně osobu maršála Koněva a nikoli padlé rudoarmějce. Jak jsme viděli, někteří členové KSČM představovali pomník právě jako pomník padlým sovětským vojákům v roce 1945 při osvobození ČSR. Podle Českých vlastenců udělali komunisté v minulém režimu z Koněva neoprávněně hrdinu. Stejně jako vandalové představili tímto výrokiem Koněva spíše jako vraha.

Jedním z hlavních argumentů starosty Prahy 6 Ondřeje Koláře pro odstranění sochy bylo to, že s maršálem Koněvem přišla v roce 1945 do Československa kontrarozvědka Smerš, která zatýkala v Praze československé občany ruského a ukrajinského původu a nechávala je odvázet na Sibiř.²⁵⁰ Nebyl jediný, kdo na tuto Koněvovu roli upozorňoval. Například Filip Stome, jeden z autorů petice za změnu názvu Koněvovy ulice na Žižkově, rovněž připomněl tyto události. Zdůraznil, že tehdy zmizelo nejméně tisíc lidí.²⁵¹

V září 2019, těsně před rozhodováním zastupitelstva Prahy 6 o osudu sochy, starosta Prahy 6 Ondřej Kolář zdůraznil, že si váží toho, že Rudá armáda spoluosvobodila Československo. Podotkl ale, že si nemyslí, že maršál Koněv zachránil Prahu.²⁵² Jak jsme viděli výše, informace o tom, že Koněv zachránil Prahu,

²⁴⁹ ČEŠTÍ VLASTENCI. In: POKORNÁ, Zdislava. Polití sochy maršála Koněva je přečin se škodou 10 000 korun. Pachatele policie stále nemá, 10.5.2018

²⁵⁰ KOLÁŘ, Ondřej In: ZPĚVÁČKOVÁ, Barbora. Starosta Prahy 6 Kolář: Socha Koněva tady nemá co dělat. In: *Novinky.cz* [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 4.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/starosta-prahy-6-kolar-socha-koneva-tady-nema-co-delat-40295333>, KOLÁŘ, Ondřej In: VESELOVSKÝ, Martin. Nemáme nic proti Rudé armádě, vážíme si toho, že spoluosvobodila Československo, ale už nás to nebaví, říká starosta Prahy 6 Ondřej Kolář /TOP 09/ In: *DVTV* [online]. 8. 9. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/hamacek-ruskemu-ministrovi-do-nasich-pomniku-nic-neni-bourat/r~28260a2cd23b11e98d520cc47ab5f122/>

²⁵¹ STOME, Filip. In: ČEVELOVÁ, Magdaléna a Marie KOLAJOVÁ. My jsme zvyklí na Koněva, odmítají Žižkované snahu radnice Koněvovu ulici přejmenovat, 17.7.2019

²⁵² KOLÁŘ, Ondřej. In: VESELOVSKÝ, Martin. Nemáme nic proti Rudé armádě, vážíme si toho, že spoluosvobodila Československo, ale už nás to nebaví, říká starosta Prahy 6 Ondřej Kolář /TOP 09/, 8.9.2019

se nacházela na původní desce u pomníku z roku 1980.

Kolář byl přesvědčený, že obyvatelům Prahy 6 vadila konkrétně osoba maršála Koněva. Podle jeho slov mu občané Prahy 6 posílali velké množství zpráv, kde po něm žádali odstranění maršálovy sochy. Jako jeden z mála politiků se také domníval, že pomník začal vyvolávat velké vášně kvůli tehdejší české politické scéně. Prohlásil, že důvodem je otevřená podpora komunistů prostřednictvím Hradu.²⁵³ Zde musíme předpokládat Kolářovo přesvědčení, že pomník může být chápán jako symbol komunistického režimu.

Socha se podle Koláře dokonce stala symbolem sporu o zahraniční orientaci ČR. Domníval se, že se stoupenci pomníku politicky orientují na Rusko, přičemž odmítají členství České republiky v Evropské unii a NATO.²⁵⁴ Rovněž byl přesvědčený o tom, že probíhá hybridní válka²⁵⁵ s Ruskem.²⁵⁶

Odpůrci pomníku v čele se starostou Kolářem se nedomnívali, že by pomník byl postaven z vděčnosti. Starosta Prahy 6 Ondřej Kolář byl jedním z těch, kdo byl přesvědčen, že důvodem ke vztyčení sochy v roce 1980 bylo upevnění politických vztahů Československa se Sovětským svazem. V roce 2018 prohlásil: „Na tom pomníku je cedule, která není nic jiného než normalizační žvást“.²⁵⁷ Stejný názor měli obyvatelé pražských Dejvic a okolí, kteří sepsali v září 2019 petici na Kolářovu podporu. V textu uvedli, že vztyčení sochy Koněva v roce 1980 bylo symbolem poroby Československa prostřednictvím SSSR.²⁵⁸ Stejný názor vyslovil čestný předseda TOP 09 Karel Schwarzenberg, podle kterého byl pomník v 80. letech spíše

²⁵³ KOLÁŘ, Ondřej In: ZPĚVÁČKOVÁ, Barbora. Starosta Prahy 6 Kolář: Socha Koněva tady nemá co dělat, 4.9.2019

²⁵⁴ KOLÁŘ, Ondřej. In: Koněva může nahradit pomník padlým vojákům, navrhuje starosta. Je to symbol, oponuje Foldyna. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 4.9.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2914637-koneva-muze-nahradit-pomnik-padlym-vojakum-navrhuje-starosta-je-symbol-oponuje>

²⁵⁵ Za hybridní válku se označuje taková válka, kdy útočník používá především nevojenské nástroje. Mezi ně patří například propaganda, informační válka a kybernetické útoky.

²⁵⁶ KOLÁŘ, Ondřej. In: ČTK. Hamáček: Ruskému ministrovi do našich pomníků nic není, popovídejme si s velvyslancem. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 8.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/hamacek-ruskemu-ministrovi-do-nasich-pomniku-nic-neni-bourat/r~28260a2cd23b11e98d520cc47ab5f122/>

²⁵⁷ KOLÁŘ, Ondřej. In: ČTK Velvyslanci nesouhlasí s informační tabulkou u sochy Koněva. Stropnickému poslali otevřený dopis, 4. 1. 2018

²⁵⁸ AUTOŘI PETICE ZA ODSTRANĚNÍ POMNÍKU KONĚVA. In: BEREŇ, Michael. Koněv už je zase odhalen. Prezidentův mluvčí: Budu sochu bránit. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 3.9.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/regiony/konev-socha-odhaleni-ovcacek-starosta-kolar-praha6-petice-osvetim-20190903.html>

symbolem nuceného přátelství se SSSR.²⁵⁹

V srpnu 2019 rozhodla radnice Prahy 6 o zakrytí sochy plachtou, aby ji uchránila před dalším ničením. Mezitím se zastupitelé Prahy 6 měli rozhodnout, co s pomníkem dále učiní.²⁶⁰ Plachta vyvolávala nejen velkou pozornost kolemjdoucích, ale přivábila také ty, kteří se stavěli do pozice ochránců pomníku. Nejvýraznější osobou se v této situaci stal aktivista Jiří Černohorský (zakladatel spolku Čest, svoboda, respekt), který se v minulosti pohyboval v blízkosti Miloše Zemana.²⁶¹ Byl jedním z těch, kdo plachtu ze sochy strhli.²⁶² Manipulace s pomníkem byla podle Černohorského dehonestace toho, co v roce 1945 pro Československo udělal SSSR.²⁶³ Tím jistě mýnil osvobození části Československa Rudou armádou v roce 1945.

Vzhledem k tomu, že Černohorského názory jsou považovány za proruské, nacionalistické a extrémistické, lze předpokládat, že situace kolem pomníku pro něj představovala spíše možnost vyjádřit svůj současný mezinárodně politický postoj²⁶⁴ než možnost zapojit se do diskuze ohledně historické role maršála Koněva.

Představitelé KSČM (nepodařilo se nám dohledat konkrétní autory výroků) pojmenovali ze svého pohledu události spojené se zakrýváním pomníku v souladu s výroky ruské diplomacie jako přepisování dějin. Pomník označili ve svém písemném prohlášení za symbol vyjádření úcty padlým vojákům. Pomník podle KSČM představoval především poděkování Rudé armádě, která zabránila porážce Pražského povstání.²⁶⁵

Dle našeho názoru je nepravděpodobné, že by byl pomník postaven

²⁵⁹ SCHWARZENBERG, Karel In: ČTK. Fiala navrhuje kvůli sporu o Koněva předvolání velvyslance, Schwarzenberg sází na hlas lidu. In: *Novinky.cz*. [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 7.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/fiala-navrhuje-kvuli-sporu-o-koneva-predvolani-velvyslance-schwarzenberg-sazi-na-hlas-lidu-40295714>

²⁶⁰ ČTK. Praha 6 zakryla sochu maršála Koněva. Kvůli výhrůžkám dostal starosta Kolář policejní ochranu, 30.8.2019

²⁶¹ POLÁK, Michal a ČTK. Praha 6 podruhé zakryla sochu Koněva. Poprvé plachtu strhl prokremelský aktivista. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 30.8.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2910350-praha-6-zakryva-kontroverzni-sochu-koneva>

²⁶² FIALA, Adam a ČTK. Plachta kolem Koněva budí kontroverze. Odpůrci zakrytí ji strhli už třikrát, 31.8.2019

²⁶³ ČTK. Praha 6 zakryla sochu maršála Koněva. Kvůli výhrůžkám dostal starosta Kolář policejní ochranu, 30.8.2019

²⁶⁴ Jiří Černohorský byl v únoru 2022 zatčen za schvalování ruské invaze na Ukrajinu.

²⁶⁵ KSČM. In: ŠAFHAUSER, Roman a ČTK. Starosta Prahy 6 Kolář má policejní ochranu. Vyhrožují mu kvůli Koněvovi, 30.8.2019

z vděčnosti. Byl odhalen za přítomnosti vysokých komunistických funkcionářů. Stavění pomníků „sovětským hrdinům“ nebylo v době normalizace ojedinělou záležitostí.

Na stránkách Rudého práva nebyla odhalení Koněvova pomníku věnována příliš velká pozornost.²⁶⁶ Domníváme se, že většina obyvatel Prahy mohla být vůči postavení pomníku lhostejná.

KSČM ve svém prohlášení k zakrytí sochy dále uvedli, že cílem je „připravit českou společnost na další požadavky Sudetoněmeckého landsmanshaftu (sic!) a upevnit ekonomické a vojenské vazby na velké státy EU a USA.“²⁶⁷

Zde vidíme, že kauza kolem pomníku měla skutečně spojitost s představami politiků i aktivistů o zahraniční politické orientaci ČR. Z prohlášení komunistů můžeme vyčíst, že strana se staví proti politické orientaci ČR na „Západ“. Výraz „Sudetoněmecký landsmanshaft“ (správně Sudetoněmecké krajanské sdružení²⁶⁸) bychom očekávali spíše v oficiálním tisku minulého režimu.

Představitel české demokracie Jaroslav Foldyna (ČSSD) měl názorově blízko ke komunistům. Účastnil se protestu proti zakrytí sochy, který se konal začátkem září 2019. Organizátorem byla krajně pravicová neparlamentní strana Česká suverenita, jejíž představitelkou je bývalá sociálnědemokratická poslankyně Jana Volfová. Na straně odpůrců zakrytí pomníku se s posvěcením prezidenta účastnil protestu také Jiří Ovčáček. Dále zde byli přítomni politici Josef Skála (KSČM), Stanislav Grospič (KSČM) a Lubomír Volný (SPD).²⁶⁹

Jaroslav Foldyna se ohradil vůči starostovi Prahy 6 Ondřejovi Kolářovi a poznamenal, že maršál Koněv je symbolem osvobození Československa. Zároveň byl ale pro něj pomník symbolem padlých rudoarmějců, neboť Foldyna uvedl, že pomník reprezentuje 140 000 mrtvých.²⁷⁰

²⁶⁶ ČTK. V Praze odhalen pomník maršála Koněva. *Rudé právo* [online]. 1980, roč. 60, č. 110, s. 2 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1980/5/12/2.png>

²⁶⁷ KSČM. In: ŠAFHAUSER, Roman a ČTK. Starosta Prahy 6 Kolář má policejní ochranu. Vyhrožují mu kvůli Koněvovi, 30.8.2019

²⁶⁸ Jedná se o německý vysídlenecký spolek zastupující Němce, kteří se v letech 1945 – 46 na základě Benešových dekretů museli vystěhovat z pohraničí ČSR. Předsedou sdružení je od roku 2014 Bernd Posselt.

²⁶⁹ Lubomír Volný vstoupil v roce 2021 do strany Česká suverenita. Strana byla v dubnu 2021 přejmenována na VOLNÝ blok.

²⁷⁰ FOLDYNA, Jaroslav In: ČTK. Akce proti zakrytí sochy Koněva skončila zadržením aktivisty, účastnil se mluvčí prezidenta i poslanci. In: *Seznam Zprávy* [online] Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 2.9.2019 [cit. 2022-

Prezidentův mluvčí Jiří Ovčáček v pořadu Rozstřel²⁷¹ konstatoval, že Koněvův podíl na osvobození Osvětimi byl převažující než jeho pozdější role při potlačení maďarského povstání a stavbě Berlínské zdi. Řekl, že bez Rudé armády by byl dokončen holocaust. Stejně jako Foldyna také argumentoval, že bez zásahu Rudé armády by byl zničen český národ.²⁷²

Jak jsme poznamenali výše, maršál Koněv nebyl u osvobození Osvětimi osobně přítomen. Byla to však armáda jeho frontu, která Osvětim definitivně osvobodila. Nacisté zde již nebyli, protože před blížící se Rudou armádou uprchli.²⁷³ Výrok o případném zničení českého národa bez zásahu Rudé armády je velmi sporný. Je zřejmé, že Foldyna ho vyslovil bez předchozího historického bádání.

Ovčáčkův a také prezidentův hlavní argument v kauze spočíval v tom, že Koněv se podílel na osvobození Osvětimi. Vzhledem ke geografické poloze bychom však očekávali, že argumenty se budou spíše týkat osvobození Prahy či invaze v roce 1968.

Ke stoupcům pomníku můžeme přiřadit na základě jejich komentářů na internetových webech také tehdejšího poslance Václava Klause mladšího (Trikolóra) a tehdejšího ministra vnitra Jana Hamáčka (ČSSD). Oba dva se k tématu maršálova pomníku vyjádřili na internetu v září 2019 před jednáním zastupitelstva o osudu sochy.

Bývalý člen ODS Václav Klaus mladší představil své postoje k maršálovu pomníku v článku *KOMENTÁŘ: Když se zahalují a bourají sochy* na webu Novinky.cz. Ačkoli zde uznal Koněvův podíl na potlačení maďarského povstání v roce 1956, přesto cítíme, že jeho osobní postoj k této postavě je pozitivní.

Klaus zdůraznil Koněvovu roli při osvobození ČSR a Osvětimi v roce 1945. Na Koněvovu obranu v souvislosti se zpravodajským průzkumem uvedl, že v roce

04-10] Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/akce-proti-zakryti-sochy-koneva-skoncila-zadrzenim-aktivisty-ucastnil-se-i-mluvci-prezidenta-78257>

²⁷¹ Pořad webu iDNES.cz

²⁷² OVČÁČEK, Jiří. Ať si vezme prezident sochu Koněva na Hrad, řekl starosta v Rozstřelu. In: iDNES.cz [online] MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 2.9.2019 cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/rozstrel-pomnik-marsala-koneva-zakryt-plachtou-vandalismus.A190902_170147_praha-zpravy_rsr

²⁷³ HES, Milan. *A brány se otevřely....Osvobození 1945: Dachau – Osvětim – Terezín..* s. 135 – 146

1968 byl již v důchodu a že si roku 1970 odmítl dojet do Prahy převzít titul Hrdina ČSSR. Sochu chápal stejně jako členové KSČM jako poctu vůči padlým vojákům při osvobození ČSR. Navíc uvedl, že pomník je také oslavou vítězů 2. světové války.²⁷⁴ Prezentování pomníku jakožto symbolu vítězství bylo doménou ruské diplomacie.

Klaus se domníval, že v konfliktu šlo především o českou politickou scénu (a nikoli tedy vztah mezi ČR a Ruskou federací). Napsal, že když někdo nesouhlasí s politickým programem EU, tak je označován za „proruského“.²⁷⁵ V tomto kontextu musíme zmínit, že Václav Klaus mladší patří mezi ostré kritiky EU. V roce 2016 dokonce vyzval k tomu, aby ČR Evropskou unii opustila.²⁷⁶ Domníváme, že Klaus narážel na to, že starosta Kolář nazýval stoupence pomníku, kteří k soše chodili protestovat, za extrémisty.

Tehdejší ministr vnitra Jan Hamáček (ČSSD) představil své názory ke Koněvově historické roli v článku *Jan Hamáček: Třetí světová válka o maršála Koněva* na webu strany ČSSD. Konflikt kolem maršálova pomníku nazval „pseudoproblémem“ a přepisováním historie.

Koněv byl podle Hamáčka především vojákem, jehož cílem bylo v roce 1945 porazit nacistický režim. Zdůraznil, že Koněv nereprezentuje bolševický teror. Měl stejný názor jako členové KSČM v tom, že byl přesvědčen, že maršálův pomník byl postaven z vděčnosti sovětským vojákům za osvobození od nacistů. Na rozdíl od komunistů vyjádřil Hamáček pochopení pro přidání vysvětlujících desek kvůli Koněvovým pozdějším kontroverzím. Domníval se ale, že nová interpretace dějin je jednostranná.²⁷⁷

Jak si můžeme povšimnout, Jan Hamáček prezentoval pomník stejně jako

²⁷⁴ KLAUS, Václav. KOMENTÁŘ: Když se zahalují a bourají sochy – Václav Klaus ml. In: *Novinky.cz* [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 2.9.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/komentare/clanek/komentar-kdyz-se-zahaluji-a-bouraji-sochy-vaclav-klaus-ml-40295101>

²⁷⁵ Tamtéž

²⁷⁶ MARTINEK, Jan a Právo. Václav Klaus ml. vyzval k opuštění Evropské unie. In: *Novinky.cz* [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 23.7.2016 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/vaclav-klaus-ml-vyzval-k-opusteni-evropske-unie-40002887>

²⁷⁷ HAMÁČEK, Jan. Jan Hamáček: Třetí světová válka o maršála Koněva. In: *cssd.cz* [online] 4.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.cssd.cz/media/cssd-v-mediich/jan-hamacek-treti-svetova-valka-o-marsala-koneva/>

Václav Klaus ml. předně jako symbol vděčnosti za osvobození padlým vojákům. Myšlenka, že Koněv byl především vojákem, je podle nás sporná. Vyvolává představu, že byl řadovým vojákem. Tak tomu však v roce 1945 ani později nebylo. Jakožto vojenský velitel se Koněv angažoval i ve vysoké politice.

Politička Džamila Stehlíková (LES²⁷⁸) kazašské národnosti, která působila v letech 2007 – 2009 jako ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny ČR, napsala svůj internetový článek *Maršál hybridní války* také v září 2019.

Byla stejně jako starosta Ondřej Kolář přesvědčena o tom, že probíhá hybridní válka s Ruskem. Součástí hybridní války je podle ní Putinova propaganda – takzvané „přepisování dějin“.

Koněv byl podle Stehlíkové schopným vojákem, jehož front pomohl urychlit odchod nacistů z Prahy. Zároveň byl však přítomen u událostí v roce 1956 a 1968. Stehlíková si maršálovu sochu na veřejném prostranství nepřála ale nejen kvůli Koněvově kontroverzní roli. Nesouhlasila s pojetím pomníku jakožto pocty pouze maršálu Koněvovi. Uvedla, že toto pojetí prosazují právě ruské úřady. Stehlíková se domnívala, že má smysl pouze pocta sovětským vojákům, kteří se účastnili osvobození ČSR v roce 1945. Proto navrhla přemístění Koněvova pomníku na Olšanské hřbitovy.²⁷⁹

Na jednání zastupitelstva Prahy 6, které organizoval úřad městské části Praha 6 dne 12. září 2019, padlo mnoho argumentů pro a proti pomníku. Koalice v čele se starostou Prahy 6 Ondřejem Kolářem navrhla vypsání výtvarné soutěže na památník osvoboditelům Prahy a přemístění sochy maršála Koněva do některé z paměťových institucí. Pirátská strana navrhla uspořádat referendum. Na jednání vystoupili poslanci i veřejnost, neboť ze zákona měli občané Prahy 6 právo na jednání vystoupit. Politici se zde často pokoušeli zasadit události spojené s pomníkem do širšího společenského, politického a historického kontextu, aby tyto události lépe vysvětlili.

Starosta Prahy 6 Ondřej Kolář na úvod uvedl, že socha maršála Koněva není

²⁷⁸ Liberálně ekologická strana

²⁷⁹ STEHLÍKOVÁ, Džamila. Maršál hybridní války. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 11.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/dzamila-stehlikova.php?itemid=34727>

chráněna mezinárodním právem, protože se nejedná ani o válečný hrob, ani o válečný pomník.²⁸⁰ Zde reagoval na podněty ze strany ruského velvyslanectví a některých členů KSČM, kteří byli naopak přesvědčeni, že pomník maršála Koněva je válečným pomníkem. Kolář se důrazně ohradil proti tomu, že byl ruským ministrem kultury Vladimírem Medinským označen za nacistu. Za původce tohoto útoku na svou osobu označil Hrad. Znovu zdůraznil, že zastupitelstvo Prahy 6 nepochybně to, že Prahu osvobodila Rudá armáda. Na druhou stranu ale připomněl, že s Rudou armádou přišla do Prahy i kontrarozvědka Smerš, která na konci války odvlékala v Praze československé občany ruského a ukrajinského původu.

Prohlásil, že k historii by se mělo přistupovat fakticky a ne ideologicky.²⁸¹ Je zřejmé, že Ondřej Kolář zde odkazuje na přístup k dějinám ze strany ruské vlády. Dále připomněl, že již v roce 1993 přijala kulturní komise na Praze 6 rozhodnutí, že pomník maršála Koněva bude doplněn o vysvětlující tabulky. Vysvětlil také, že kontroverznost Koněvovy osoby nebyla jediným důvodem, proč se zastupitelstvo Prahy 6 rozhodlo podat návrh na přesunutí sochy. Ondřej Kolář připomněl také bezpečnost na území Prahy 6. Řekl, že se na Praze 6 kvůli Koněvově pomníku scházejí extrémisté. Na závěr svého projevu vyjádřil starosta Kolář přesvědčení, že prezident Miloš Zeman je řízen Ruskou federací.²⁸²

Poslanec Zdeněk Ondráček²⁸³ (KSČM) vystoupil na obranu pomníku. Maršálův pomník označil za památník osvoboditelům Prahy. Nesouhlasil s Kolářovým tvrzením, že socha není chráněna mezinárodním právem. Naopak byl přesvědčen, že socha je vojenským pomníkem a vztahuje se na ni úmluva mezi ČR a Ruskou federací z roku 1993, která se týká ochrany vojenských pomníků na území daného státu.²⁸⁴

Ivan Hrůza (KSČM) zdůraznil, že Koněv nemá nic společného s rokem 1968. Stejně jako Ondráček namítl, že pomník je válečným hrobem. Připomněl, že ministerstvo obrany u pomníku zajišťovalo několik let pietní akty. Obvinil starostu

²⁸⁰ KOLÁŘ, Ondřej. Živě: Jednání zastupitelstva Prahy 6, 12. 9. 2019

²⁸¹ Tamtéž

²⁸² Tamtéž

²⁸³ Zdeněk Ondráček sloužil v letech 1988 a 1989 v Pohotovostním útvaru Veřejné bezpečnosti. Z této pozice se účastnil zásahů proti demonstrantům v lednu 1989

²⁸⁴ ONDRÁČEK, Zdeněk In: Živě: Jednání zastupitelstva Prahy 6, 12. 9. 2019

Koláře z porušení zákona č. 122/2004 Sb. o válečných hrobech a pietních místech, protože odmítl očistit sochu. Ivan Hruža (KSČM) byl stejně jako Zdeněk Ondráček přesvědčen, že se na sochu vztahuje úmluva mezi ČR a Ruskou federací z roku 1993.²⁸⁵ Jak jsme zmínili výše, právní otázka spočívající v tom, zda byl Koněvův pomník válečným pomníkem, či nikoli, je velmi sporná. Nelze proto říci, která ze stran měla v této záležitosti pravdu.

Poslankyně Ivana Nevludová (SPD) vystoupila rovněž jako obrádkyně pomníku. Pomník podle ní nebyl jen památkou maršálu Koněvovi, ale připomínal vítězství spojenců ve druhé světové válce.²⁸⁶ Je překvapující, že Nevludová použila pojem „spojenci“ a nikoli „Rudá armáda“. Na základě našeho výzkumu můžeme tvrdit, že ruská diplomacie v době kauzy nikdy nehovořila o vítězství spojenců, ale pouze o vítězství.

Nevludová následně zdůraznila již mnohokrát zmíněný argument, že Sovětský svaz přinesl ve druhé světové válce velké oběti. Nařkla zastupitelstvo Prahy 6 z toho, že haní památku padlých rudoarmějců.²⁸⁷

Poslanec Jan Lipavský (Piráti) na rozdíl od poslance Zdeňka Ondráčka (KSČM) nesouhlasil s tím, že by se na pomník vztahovala úmluva mezi ČR a Ruskou federací z roku 1993. Řekl, že socha Koněva je komunistický pomník z roku 1980. Podle něj bylo logické, že Koněvova socha vzbuzovala kontroverze. Připomněl notoricky známou Koněvovu úlohu v letech 1956 a 1961 a také úlohu Smerš v roce 1945. Na druhou stranu uznal, že Koněv měl důležitou roli při osvobození ČSR v roce 1945.²⁸⁸ Jan Lipavský patřil mezi politiky, kteří pohlíželi na historickou osobu Koněva „z obou stran“. Dokázali ho tak prezentovat neutrálně.

Jan Lipavský vnímal jako zásadní mezinárodně politický kontext konfliktu. Pomník podle něj začal po roce 2014 vyvolávat větší vášně, protože Rusko v tomto roce anektovalo ukrajinský Krym. Tehdy se podle něj změnil postoj Ruské federace k sovětským dějinám. Řekl, že ruští státníci již nechtěli diskutovat o sovětských zločinech. Namísto toho přišla podle Lipavského agresivní ruská rétorika a Rusko

²⁸⁵ HRŮŽA, Ivan In: Tamtéž

²⁸⁶ NEVLUDOVÁ, Ivana. In: Tamtéž

²⁸⁷ Tamtéž

²⁸⁸ LIPAVSKÝ, Jan. In: Tamtéž

zahájilo informační válku. Lipavský byl přesvědčen, že konflikt kolem pomníku byl součástí této války.²⁸⁹

V tomto bodě se Lipavský názorově velmi přiblížil starostovi Kolářovi a také političce Džamile Stehlíkové, neboť oba tito politici tvrdili, že probíhá hybridní válka s Ruskem.²⁹⁰ Rozsáhlejší posprejování pomníku se skutečně událo v roce 2014, tedy v době anexe Krymu. Tyto události naznačují, že mezinárodně politické dění mohlo mít s vnímáním pomníku souvislost.

Předseda TOP 09 na Praze 6 Petr Exnar vystoupil na jednání o osudu sochy především kvůli tomu, aby podpořil starostu Ondřeje Koláře. Domníval se, že pokračování konfliktu v roce 2019 vyvolalo to, že si prezident Zeman pozval na výročí okupace na Hrad předsedu KSČM. Exnar si tuto událost vysvětlil tak, že Miloš Zeman invazi v srpnu 1968 neuznává. Od té doby se stavěl za odstranění pomníku. Také on byl přesvědčen, že probíhá hybridní válka.²⁹¹

Na podporu starosty Ondřeje Koláře vystoupil také občan Prahy 6 Václav Kovářík. Připomněl historická fakta jako bombardování středočeských měst ze strany sovětských pilotů v roce 1945 na rozkaz Koněva. Jako součást hybridní války označil kampaň proti pravomoci zastupitelstva Prahy 6, kterou podle něj vedla Ruská federace. Její součástí byly podle něj lživé informace a vyhrožování ohledně hrobů československých legionářů. Nakonec zdůraznil, že nezpochybňuje roli Rudé armády na porážce nacistického Německa.²⁹²

Na základě našeho výzkumu můžeme potvrdit informaci, že ruští státníci českým politikům vyhrožovali během kauzy kolem pomníku zhoršením stavu památníků československým legionářům na ruském území.²⁹³

Předseda zastupitelského klubu Pirátů Prahy 6 Ondřej Chrást pohlížel na historickou osobu Koněva a Rudou armádu stejně jako Lipavský z „obou stran“. Uvedl, že Rudé armádě patří úcta za osvobození ČSR od nacismu a za osvobození Osvětlemi v roce 1945. Na druhou stranu ale připomněl, že zásluhou Rudé armády

²⁸⁹ Tamtéž

²⁹⁰ Informační válka je jednou z metod hybridní války

²⁹¹ EXNAR, Petr. In: Tamtéž

²⁹² CHRÁST, Ondřej. In: Tamtéž

²⁹³ KOLMAKOV, Alexej V. In: POLÁK, Michal. Koněv zmizí, obávají se Semelová a Rusové. Starosta se brání, že chce k pomníku jen přidat cedulky, 31.10.2017

vznikl na území Československa autoritativní komunistický režim. Jako potomek volyňských Čechů poukázal na to, že Koněv nechal během Karpatsko-dukelské operace v roce 1944 v první linii dukelského průsmyku postřílet volyňské Čechy²⁹⁴, kteří tehdy na straně Sovětů bojovali.

Socha podle něj měla být dávno přemístěna a Češi by měli být vyrovnáni se svou komunistickou minulostí. Za Piráty navrhl referendum, protože Pirátská strana byla přesvědčena, že referendum je jediný legitimní prostředek, jak v kauze rozhodnout.²⁹⁵

Zastupitel Prahy 6 za stranu Zelení a historik Petr Píša měl, co se týká pohledu na Koněva, podobný názor jako Ondřej Chrást. Vyzdvihl pozitiva i negativa ve spojení s Rudou armádou a Koněvem. Mezi zásluhami Rudé armády jmenoval stejně jako Chrást osvobození ČSR a Osvětimi, jako negativa zmínil bombardování Mladé Boleslavi 9. května 1945 sovětskými vojsky, znásilňování civilistek ze strany sovětských vojáků během jejich postupu a úlohu kontrarozvědky Smerš v roce 1945.

Stejně jako Jan Lipavský soudil, že maršálův pomník je především památkou na normalizaci. Upozornil na polarizaci veřejného prostoru, kdy se jedna část společnosti staví za zachování pomníku a druhá část za jeho odstranění. Stejně jako politička Džamila Stehlíková (LES) se domníval, že ideálním řešením by bylo přesunutí sochy na olšanský vojenský hřbitov. Byl přesvědčen, že je to jediné řešení, které nebude společnost dále rozdělovat.

Místostarosta Prahy 6 Jan Lacina (STAN) prostřednictvím citace generálního sekretáře ekumenické rady církví v ČR Petra Jana Vinše uvedl, že SSSR používal sovětské památníky ke značkování zabraného území ve východním bloku. Připomněl, že tyto pomníky téměř nikdy nevznikaly jako spontánní vyjádření obyvatel, ale jako zakázky KSČ. Jejich výstavba byla podle Vinše součástí budování „vděčnosti“ vůči Sovětskému svazu.²⁹⁶ Jak jsme poznamenali výše, Koněvův pomník byl skutečně oficiální zakázkou KSČ.

Putinovo Rusko podle Vinše na značkování území prostřednictvím památníků navázalo. Ruská vláda chápe podle něj sovětské pomníky jako symboly svých

²⁹⁴ Potomci Čechů, kteří se v druhé polovině 19. století usadili ve Volyni (dnešní Ukrajina) v carském Rusku.

²⁹⁵ CHRÁST, Ondřej. In: Živě: Jednání zastupitelstva Prahy 6, 12. 9. 2019

²⁹⁶ VINSŠ, Petr Jan. prostř. LACINA, Jan. In: Tamtéž

národních zájmů. V případě, že je pomník ohrožen například přemístěním, Rusko podle Vinše mobilizuje v kauze aktéry, kteří v dané zemi hájí ruské zájmy v politice a ve společnosti. Uvedl, že ruští politici se také snaží vyhrobit konflikt do extrému. Vysvětlil, že ruská vláda si tímto způsobem testuje, co si může v daném státě dovolit.

Lacina prostřednictvím citace Petra Jana Vinše na závěr svého projevu připomněl velkou podobnost případu odstranění sochy bronzového vojáka v estonském Tallinnu v roce 2007 s konfliktem kolem Koněvova pomníku.²⁹⁷ Jak jsme viděli výše, oba konflikty skutečně vykazují mnoho podobností včetně aktivizace občanů, agresivní reakce ruské diplomacie, dezinformační kampaně a zasahování Ruské federace do vnitřních záležitostí suverénního státu.

Místostarosta Lacina na závěr svého projevu za stranu Starostů a nezávislých sdělil, že tato strana podpoří koaliční návrh, tedy odstranění pomníku.²⁹⁸ Jak již bylo sděleno, koaliční návrh byl po dlouhém jednání o osudu sochy schválen.

28. prosince se u pomníku znovu konala demonstrace, tentokrát na 122. výročí Koněvova narození. Proti zhruba šedesáti stoupcům pomníku stála asi desítky odpůrců. Někteří stoupců pomníku drželi vlajky Sovětského svazu.²⁹⁹ Jejich odpůrci si přinesli vlajky NATO, EU a USA.³⁰⁰

Vlajky mohou poukazovat na to, že pro některé aktéry zprostředkoval konflikt kolem pomníku možnost vyjádřit svůj postoj k zahraniční politické orientaci České republiky. Vlajky EU a NATO mohly znamenat, že si tito lidé přejí orientaci ČR na EU a její angažovanost v NATO. Vlajky SSSR naopak mohly představovat přání orientovat se politicky spíše na Rusko. Vzhledem k tomu, že některé vlajky byly sovětské a nikoli ruské, mohli tito aktéři prostřednictvím vlajek také dávat najevo, že souhlasí se sovětskou interpretací dějin nebo že obdivují tehdejší velikost Sovětského svazu. Jak vidíme, starosta Prahy 6 Ondřej Kolář se se svým tvrzením, že pomník se stal předmětem sporu o zahraniční orientaci ČR, mohl blížit pravdě.

²⁹⁷ VINŠ, Petr Jan. prostř. LACINA, Jan. In: Tamtéž

²⁹⁸ VINŠ, Petr Jan. prostř. LACINA, Jan. In: Tamtéž

²⁹⁹ Sprostý vrah a špína chlap, řekl o Koněvovi na demonstraci Novotný. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 28.12.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/socha-konev-shromazdeni-priznivci-odpurci-praha-6.A191228_093322_praha-zpravy_zdo

³⁰⁰ ČTK. Další třenice u sochy Koněva. Policie řešila i donesenou zbraň. In: *Seznam Zprávy* [online]

Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 28.12.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z:

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/dalsi-trenice-u-sochy-koneva-policie-resila-i-donesenou-zbran-85523>

Starosta pražských Řeporyjí Pavel Novotný (ODS) známý svou provokativní rétorikou a snahou postavit v pražských Řeporyjích pomník členům Ruské osvobozené armády nazval na tomto protestu Koněva lidskou zrůdou. Byl podle něj špatným vojevůdcem a Prahu v roce 1945 neosvobodil. Navíc byl podle něj pravděpodobně zodpovědný za smrt pěti set lidí v Mladé Boleslavi.³⁰¹ Poslední Novotného poznámka se týkala leteckého bombardování Československa Rudou armádou, které se odehrálo 9. května 1945. Maršál Koněv byl velitelem jednotek, které vysílaly letadla na území Čech. Cílem bylo znemožnit útěk nacistům, kteří se neoprávněně vydali na úprk, aby se dostali do amerického zajetí. Bomby však zasahovaly i civilisty.³⁰² Je velmi pravděpodobné, že maršál Koněv byl z titulu své funkce skutečně za smrt civilistů v Mladé Boleslavi zodpovědný.

3. dubna 2020 byl pomník maršála Koněva odstraněn. Reakce KSČM na odstranění sochy byla poměrně agresivní. Jejich vedení obvinilo ve svém prohlášení zastupitele Prahy 6 z toho, že sympatizují s nacisty.³⁰³ Soudíme, že tímto výrokem se vedení KSČM postavilo v konfliktu na stranu zástupců ruské diplomacie.

Předseda KSČM Vojtěch Filip ve vyjádřeních pro ruský armádní deník Krasnaja zvezda řekl, že někteří fašizující pražští politici uráží památku padlých vojáků Rudé armády při osvobození Československa a že jsou pod negativním vlivem EU a USA.³⁰⁴ Tento výrok velmi připomíná rétoriku v dobách Sovětského svazu, kdy komunistické vlády prezentovaly prostřednictvím státního tisku USA jako jednoho z největších státních nepřátel.

Soudíme, že na stranu ruské diplomacie se postavil také prezident Miloš Zeman tím, že napsal prezidentu Vladimíru Putinovi k výročí konce 2. světové války dopis, ve kterém ho ujistil, že odmítá přepisování historie. Také zde napsal, že bez

³⁰¹ NOVOTNÝ, Pavel. In: Sprostý vrah a špína chlap, řekl o Koněvovi na demonstraci, 28.12.2019

³⁰² PLAVEC, Michal. Stále živá historie. Propaganda kolem sovětských náletů v květnu 1945, s. 37 - 39

³⁰³ KSČM. In: ZÁZVORKA, Jan. Když měl Koněv na rukou krev, odstraňme i sochu Churchilla, volá KSČM. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 5.4.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/kscm-odstraneni-sochy-konev-churchill-praha-6-filip-kolar.A200404_194000_domaci_zaz

³⁰⁴ FILIP, Vojtěch. In: Filip si stojí za vyjádřeními pro ruský deník, v nichž označil odstranění Koněvovy sochy za zločinné. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 17.5.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3099365-filip-si-stoji-za-vyjadrenimi-pro-rusky-denik-v-nichz-oznacil-odstraneni-konevovy>

zásahu Rudé armády v roce 1945 by se Češi nestali nezávislým národem.³⁰⁵

Primátor Prahy Zdeněk Hřib (Piráti), který na jaře 2020 naštvál ruské velvyslanectví tím, že přejmenoval náměstí, na kterém sídlí, na náměstí Borise Němcova³⁰⁶, měl názorově blízko ke starostovi Prahy 6 Ondřeji Kolářovi. Měsíc po odstranění pomníku uvedl, že Sověti nenesli hlavní zásluhu na osvobození, protože Rudá armáda přijela do Prahy v roce 1945 až poté, co se Němci vzdali České národní radě.³⁰⁷ Rusové si však podle něj připisují hlavní zásluhu na osvobození z politických důvodů a Česko nyní čelí silnému tlaku ruské propagandy.³⁰⁸

Na základě našeho výzkumu můžeme potvrdit, že ruská diplomacie během kauzy nikdy nehovořila v souvislosti s koncem druhé světové války o vítězství spojenců, ale pouze o „skvělém vítězství“, kterého v roce 1945 dosáhla Rudá armáda.

Shrnutí

Na základě analýzy výroků českých politiků a aktivistů v průběhu konfliktu v letech 2015 až 2020 jsme si mohli povšimnout, že došlo částečně k rozpolcení české politické scény: na jedné straně stáli obhájci pomníku a Koněvovy historické role, mezi které můžeme počítat stranu KSČM, některé členy SPD a ČSSD a Hrad. Na druhé straně stáli členové TOP 09, Pirátů a STAN (Starostové a nezávislí), kteří se spíše klonili k odstranění pomníku.

Tito politici uznávali velký podíl Rudé armády na osvobození Československa v roce 1945. Na druhou stranu ale připomínali kontroverznost historické postavy maršála Koněva. Jednalo se zejména o jeho úlohu při potlačení povstání v Maďarsku

³⁰⁵ ZEMAN, Miloš. In: ČTK. Zeman poslal Putinovi dopis.: Bez Rudé armády bychom nebyli nezávislým národem . In: *Novinky.cz* [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 8. 5. 2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/zeman-poslal-putinovi-dopis-bez-rude-armady-bychom-nebyli-nezavislym-narodem-40323404>

³⁰⁶ Boris Jefimovič Němcov (1959 – 2015) byl ruský liberální opoziční politik a kritik Putinova režimu. V letech 1997 až 1998 byl vicepremiérem Ruské federace. V roce 2015 byl zavražděn.

³⁰⁷ Česká odbojová organizace na území Protektorátu Čechy a Morava. Byla zastřešující organizací povstalců, kteří v roce 1945 bojovali v Praze proti nacistům.

³⁰⁸ HŘIB, Zdeněk. In: ČTK. Rudá armáda přijela na konci války do již svobodné Prahy, míní Hřib. In: *Novinky.cz*. [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 5.5.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/ruda-armada-prijela-na-konci-valky-do-jiz-svobodne-prahy-rekl-hrib-40322953>

v roce 1956, při stavbě Berlínské zdi v roce 1961 a ve zpravodajském průzkumu před invazí vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968.

Čtvrtou skvrnou na Koněvově vojenské kariéře, na kterou tito politici (zejména starosta Prahy 6 Ondřej Kolář) nejčastěji upozorňovali, byla úloha kontrarozvědky Smerš v roce 1945 v Československu. Jak jsme uvedli výše, Koněv se na této činnosti zřejmě osobně nepodílel. Musel však o ní vědět a do činnosti možná mohl jako člověk s vysokou vojenskou hodností zasáhnout. Nezasáhl však.

Politici, kteří se spíše klonili k odstranění sochy, představovali Koněvův pomník také jako symbol komunistického režimu a prostředek Putinovy propagandy. Starosta Ondřej Kolář a předseda TOP 09 Petr Exnar usoudili, že pomník začal od roku 2014 vyvolávat větší vášně, protože prezident Miloš Zeman, který nastoupil do úřadu v roce 2013, podporuje komunisty. Ondřej Kolář byl nicméně také přesvědčen o tom, že konflikt byl součástí hybridní války s Ruskem.³⁰⁹ Jak jsme viděli, nebyl zdaleka jediným politikem, který byl o tom přesvědčený.

Stoupenci maršálova pomníku trvali na neměnné interpretaci dějin konce druhé světové války, ve které byl Koněv prezentován jako hrdina – maršál osvoboditel. Jinou interpretaci velmi často označovali za přepisování či falšování historie nebo urážku padlých sovětských vojáků při osvobození ČSR v roce 1945. Členové KSČM, prezidentův mluvčí Jiří Ovčáček a další stoupenci pomníku hovořili o činech maršála Koněva po roce 1945 minimálně. Přesto tak činili častěji než zástupci ruské diplomacie. Koněvovu roli v roce 1968 většinou odmítali s tím, že maršál byl v té době již v důchodu.

Soudíme, že se vedení KSČM a prezident Miloš Zeman spolu se svým mluvčím Jiřím Ovčáčkem přiklonili v kauze kolem pomníku k postojům ruské diplomacie. Jak ještě uvidíme, jejich rétorika byla velmi podobná. Máme zde na mysli zejména trvání na jednostranné interpretaci dějin konce druhé světové války, odmítání Koněvovy role v roce 1968 a obviňování českých politiků zastávajících odstranění pomníku z nacismu.

³⁰⁹ KOLÁŘ, Ondřej. in ČTK. Hamáček: Ruskému ministrovi do našich pomníků nic není, popovídejme si s velvyslancem, 8.9.2019

5.2 Pohled ruských politiků a aktivistů

Rétorika ruské diplomacie byla od počátku konfliktu agresivní. Odmítání kritické interpretace dějin ze strany ruské diplomacie bylo znatelné již v roce 2017, kdy mluvčí ruského velvyslanectví Alexej Kolmakov v reakci na záměr radnice Prahy 6 osadit sochu vysvětlujícími tabulkami uvedl, že zásluhy maršála Koněva při osvobození Československa v roce 1945 jsou nepopiratelné. Záměr přidat k soše tabulky označil za nepřijatelný.³¹⁰ Je zřejmé, že dějinná událost osvobození střední Evropy od nacismu v roce 1945 musí být pro současný politický režim v Rusku velmi důležitá.

Ruské ministerstvo zahraničí označilo posprejování pomníku v roce 2017 jako vandalský čin, který uráží památku maršála Koněva i padlých vojáků v boji proti fašismu.³¹¹ Zástupci ruské diplomacie užívali velmi často termín fašismus ve významu nacismu.

Pojem fašismus užívali v tomto významu státníci v dobách socialismu. Chtěli tímto způsobem zakrýt skutečnost, že nacismus (původní termín národní socialismus) měl socialistické kořeny. Lidé si na tuto rétoriku zvykli a v současnosti je nesprávné používání termínu „fašismus“ namísto „nacismus“ v České republice běžné i mezi lidmi, kteří komunistický režim nezažili.³¹²

Ačkoli se na pomníku v roce 2017 objevily roky 1956, 1961 a 1968 jakožto symboly Koněvových kontroverzí, ruská diplomacie se k možnému významu těchto roků nevyjadřovala.

Zástupci Ruské federace prezentovali pomník jako symbol vděčnosti Pražanů za osvobození Rudou armádou. Jejich argumenty byly po celou dobu konfliktu obdobné. Typickým příkladem byl dopis z ledna 2018, který velvyslanci pěti postsovětských států včetně Ruské federace zaslali ministru zahraničí Martinu Stropnickému (ANO). Velvyslanci v dopise uvedli, že rozhodnutí radnice přidat

³¹⁰ KOLMAKOV, Alexej V. In: POLÁK, Michal. Koněv zmizí, obávají se Semelová a Rusové. Starosta se brání, že chce k pomníku jen přidat cedulky, 31.10.2017

³¹¹ RUSKÉ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍ. IN: ČTK. Sochu maršála Koněva v Praze někdo posprejoval, Moskva je pobouřena, 24.11.2017

³¹² KOURA, Petr. *Druhý život Protektorátu Čechy a Morava: Lidice, pomníky, hrdinové: příspěvek k české vzpomínkové kultuře*, s. 12 - 13

k pomníku vysvětlující tabulky je zlehčováním významu pomníku, který je symbolem vděčnosti obyvatel Prahy za osvobození.³¹³ Nutno podotknout, že tato vděčnost by se v takovém případě projevila až po třiceti pěti letech. Pomník byl postaven v roce 1980.

Ruským politikům byla proti srsti zvláště ta část nového textu, která se týkala Koněvovy účasti ve zpravodajském průzkumu před invazí vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968. Zástupci Ruské federace zaslali dopis starostovi Prahy 6 Ondřeji Kolářovi, kde uvedli, že Koněv se nemohl účastnit příprav invaze do Československa, protože byl v té době již mimo službu. V dopise bylo doslova uvedeno: „v dubnu roku 1963 vzhledem k věku řídicí činnost v ozbrojených silách SSSR opustil a byl zařazen do Skupiny generálních inspektorů Ministerstva obrany SSSR“. Velvyslanectví se odkázalo na archivní prameny z ústředního archivu ruského ministerstva obrany.³¹⁴ Starosta Prahy 6 Ondřej Kolář se naproti tomu odkázal na posudky Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR³¹⁵ a Vojenského historického ústavu (VHÚ), které potvrdily historickou přesnost nového textu.³¹⁶

Maršál Koněv byl v roce 1968 skutečně součástí Skupiny generálních inspektorů Ministerstva obrany Sovětského svazu.³¹⁷ Jak ale ještě uvidíme, historici dokazují, že se v době průzkumu nacházel na území Československa a že zde plnil úkoly, které mu udělilo sovětské politbyro.³¹⁸

Již víme, že osazení pomníku vysvětlujícími tabulkami, které referovaly také o pozdější neblaze proslulé Koněvově vojenské kariéře, následovalo v srpnu 2018. Ruské velvyslanectví prohlásilo, že pomník byl ve své původní podobě důležitý pro

³¹³ ČTK. Velvyslanci nesouhlasí s informační tabulkou u sochy Koněva. Stropnickému poslali otevřený dopis., 4. 1. 2018

³¹⁴ ČTK. Ruské velvyslanectví v Praze popřelo podíl Koněva na okupaci Československa. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 5.6.2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/konev-ruske-velvyslanectvi-okupace-1968.A180530_220342_domaci_evam

³¹⁵ Akademie věd České republiky

³¹⁶ KOLÁŘ, Ondřej. In: OPPELT, Robert. Maršál Koněv přijel v roce 1968 do Prahy slavit. Přitom připravoval invazi. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 5.6.2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pomnik-koneva-invaze-osvobozeni-1968-rusove-protestuji-praha-6.A180531_221409_domaci_lre

³¹⁷ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 144

³¹⁸ Sovětské politické byro bylo nejvyšším politickým orgánem KSSS

zachování paměti o společném hrdinském boji obou národů proti nacismu.³¹⁹

Zástupci Ruské federace měli v tomto kontextu zřejmě na mysli boj Rudé armády a povstalců proti nacistům na konci druhé světové války. Také je zřejmé, že měli na mysli národ ruský a český. Již víme, že na osvobození Československa se podílelo mnoho národností. Byly to národy, které byly zahrnuty do tehdejšího Sovětského svazu a bojovaly v Rudé armádě: Rusové, Ukrajinci i národy Střední Asie. Byly to národy, které bojovaly během osvobození po boku Rudé armády: Rumuni a Poláci. A samozřejmě to byli také Američané, kteří odmítli v květnu 1945 postoupit na linii Vltava - Labe, aby dodrželi politickou dohodu se Sověty. Ruští státníci se o roli různých národností během osvobození Československa vůbec nezmiňovali.

Rozhořčená ruská ambasáda dále označila osvobození ČSR jako jednu z nejdůležitějších a nejcitlivějších stránek společných dějin.³²⁰ Společné dějiny Čechů a Rusů však definuje také 40 let dlouhé období komunistického režimu v Československu.

Ruské ministerstvo zahraničí namítalo, že se na pomník vztahuje Dohoda mezi ČR a Ruskou federací o vzájemném udržování válečných hrobů, která byla v roce 1999 sjednána na základě článku 21 Smlouvy mezi ČR a Ruskou federací o přátelských vztazích a spolupráci z roku 1993.³²¹ Mluvčí ministerstva zahraničí Zuzana Štichová ale v srpnu 2019 uvedla, že pomník dle této dohody není válečným hrobem.³²² Jak jsme již výše zmínili, také zastupitelstvo Prahy 6 se při rozhodování

³¹⁹ VELVYSLANECTVÍ RUSKÉ FEDERACE. In: ČTK. U sochy maršála Koněva odhalili vysvětlující desky. Přepisujete historii, protestovali komunisté, 21.8.2018

³²⁰ VELVYSLANECTVÍ RUSKÉ FEDERACE. In: HORÁK, Jan. Rusko protestuje kvůli sejmutí Koněvovy desky. Mohou si za to sami, říká historik. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 13. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rusko-protestuje-kvuli-sejmuti-konevovy-desky/r~09045fe0bdd711e9b7740cc47ab5f122/>, VELVYSLANECTVÍ RUSKÉ FEDERACE In: NEPRAŠOVÁ, Veronika. Další hádka o Koněva. Rusové útočí na Facebooku, Češi se brání: „Nejsme váš satelit“ In: *Seznam Zprávy* [online] Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 25.8.2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/dalsi-hadka-o-koneva-rusove-utoci-na-facebooku-cesi-se-brani-nejsme-vas-satelit-54538>

³²¹ Moskva pohrozila Česku odvetou za plány na přemístění Koněvovy sochy. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 13.9.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2923103-kauza-konev-namestek-ministra-zahranici-si-predvolal-ruskeho-velvyslance>

³²² ŠTICHOVÁ, Zuzana. In: STUDENÁ, Iva a ČTK. Rusy rozhořčil postoj Prahy 6 k poškození Koněvovy sochy. Žádají diplomacii o nápravu. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 23.8.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/utok-na-pomnik-marsala-koneva-znesvecuje-pamatky-obeti-holoc/r~79bf8b68c58611e999160cc47ab5f122/>

o osudu pomníku v září 2019 shodlo na tom, že pomník maršálu Koněvovi není ani vojenským památníkem, ani válečným hrobem.³²³

V srpnu 2019 následovalo poslední významné poničení sochy. Poté, co se starosta Prahy 6 Ondřej Kolář rozhodl sochu neočistit, následovala opět agresivní reakce ze strany ruského velvyslanectví. Zástupci Ruské federace nežádali ve svém komentáři na svém profilu na sociální síti Facebook pouze dohledání a potrestání vandalů. Tento čin podle nich urazil památku vojáků Rudé armády, kteří padli na území České republiky kvůli boji proti nacismu. Dále prohlásili, že poničení sochy je znesvěcením památky obětí holocaustu, protože Koněvova vojska osvobodila koncentrační tábory Osvětim a Terezín.³²⁴

V tomto narativu je osoba maršála Koněva prezentována velmi široce jako symbol všech rudoarmějců bojujících v Československu v roce 1945 a také jako symbol obětí holocaustu. Můžeme si zde povšimnout podobností v argumentaci ruských politiků, zástupců KSČM a prezidentova mluvčího Jiřího Ovčáčka. Zástupci KSČM obviňovali starostu Prahy 6 Ondřeje Koláře a další české politiky podporující odstranění pomníku právě z urážky padlých sovětských vojáků při osvobození ČSR. Prezidentův mluvčí Jiří Ovčáček zase nařkl Ondřeje Koláře kvůli odstranění pomníku ze znesvěcování obětí holocaustu.

Ruské velvyslanectví ve svém komentáři na sociální síti Facebook dále obvinilo zastupitelstvo Prahy 6 z poničení pomníku. Zastupitelstvo ho podle nich přímo vyvolalo tím, že k soše předešlý rok umístilo text o roli maršála Koněva v Československu v letech 1945 a 1968. Účast maršála Koněva na zpravodajském průzkumu před invazí označili zástupci Ruské federace za „ničím nepotvrzené spekulace“. Nakonec obvinili pražský magistrát z toho, že vytlačuje z paměti českého národa pravdu o tom, že Rudá armáda zachránila v roce 1945 Prahu. Jako důvod uvedli, že se magistrát rozhodl nevrátit na Staroměstskou radnici pamětní desku věnovanou maršálu Koněvovi.³²⁵

³²³ Živě: Jednání zastupitelstva Prahy 6. 12.9.2019

³²⁴ VELVYSLANECTVÍ RUSKÉ FEDERACE. [Komentář velvyslanectví Ruské federace v České republice v souvislosti s aktem vandalismu....] In: *Facebook* [online]. 23. 8. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/utok-na-pomnik-marsala-koneva-znesvecuje-pamatky-obeti-holoc/r~79bf8b68c58611e999160cc47ab5f122/>

³²⁵ Tamtéž

Z komentáře Ruského velvyslanectví je zřejmé, že zástupci Ruské federace plně stojí za vším, co bylo uvedeno na pamětní desce věnované maršálu Koněvovi³²⁶ i za vším, co bylo uvedeno na původní desce u pomníku maršála Koněva. Na pamětní desce z roku 1946 bylo uvedeno, že Rudá armáda osvobodila těžce bojující Prahu. Na desce z roku 1980 bylo uvedeno, že vojska 1. ukrajinského frontu pod vedením maršála Koněva zachránila 9. května 1945 Prahu před zničením. Ačkoli první deska nebyla instalována v době socialismu, text je v souladu s textem z roku 1980. Můžeme říci, že ruské velvyslanectví se prostřednictvím svého komentáře na Facebooku přihlásilo k socialistické interpretaci dějin konce 2. světové války.

Již víme, že teze o záchraně Prahy ze strany Rudé armády je sporná. Praha mohla být s nejvyšší pravděpodobností osvobozena dříve, a to americkými jednotkami. Povstalci museli kvůli politickým zájmům ze strany Sovětského svazu čelit nacistům déle. Tím nechceme popřít, že přítomnost Rudé armády v Berlíně s nejvyšší pravděpodobností uspíšila kapitulaci nacistů v Praze.

Den před jednáním zastupitelstva Prahy 6 o osudu pomníku vydalo ruské ministerstvo zahraničí prohlášení, ve kterém vyzvalo české politiky, aby se přestali vysmívat pomníku maršála Koněva. Čeští politici byli šokováni tím, že je ruské ministerstvo zahraničí v tomto prohlášení nazvalo „iniciátory války se symboly vítězství nad fašismem“.³²⁷ Předseda TOP 09 Jiří Pospíšil konstatoval, že mu takové vyjádření připomíná dobu, kdy bylo Československo součástí východního bloku.³²⁸

Pomník maršála Koněva byl v tomto prohlášení označen přímo za „symbol vítězství nad fašismem“. Připomeňme si, že v padesátých letech a v době normalizace byly v Československu stavěny nadživotní sochy rudoarmějců, jejichž symbolika nebyla pietní, nýbrž radostná a bojovná.³²⁹ Soudíme tak, že se ruští politici v tomto

³²⁶ Pamětní deska věnovaná maršálu Koněvovi se na Staroměstské radnici nacházela v letech 1946 – 2017. Byla sejmuta kvůli rekonstrukci. Na radnici se ale již nevrátila, protože magistrát nesouhlasil s textem, který obsahovala.

³²⁷ VELVYSLANECTVÍ RUSKÉ FEDERACE. In: ČTK. Plivanec do tváře. Rusko kvůli soše Koněva obvinilo české politiky z války proti symbolům vítězství. *Seznam Zprávy* [online] Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 11.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/plivanec-do-tvare-ceskych-obcanu-rusko-obvinilo-ceske-politiky-z-valky-proti-symbolum-vitezstvi-78729>

³²⁸ POSPÍŠIL, Jiří. In: ČTK. Plivanec do tváře. Rusko kvůli soše Koněva obvinilo české politiky z války proti symbolům vítězství. *Seznam Zprávy* [online] Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 11.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/plivanec-do-tvare-ceskych-obcanu-rusko-obvinilo-ceske-politiky-z-valky-proti-symbolum-vitezstvi-78729>

³²⁹ KOURA, Petr. *Druhý život Protektorátu Čechy a Morava*, s. 70, 80, 96

prohlášení ztotožnili s tím, jak konec druhé světové války interpretoval prostřednictvím pomníků tehdejší komunistický režim. Druhá světová válka není v tomto kontextu představována jako děsivá a smutná událost, ale jako skvělé vítězství Sovětského svazu. Bojovná symbolika nemusela souviset jen s minulostí, ale mohla v sobě skrývat také poselství, že Sovětský svaz by byl schopen dosáhnout „velkého vítězství“ znovu.

Ruský ministr kultury Vladimir Medinskij, který přirovnal starostu Prahy 6 Ondřeje Koláře k vůdci regionální odbočky NSDAP³³⁰, následně potvrdil, že se Kolářovi za svůj výrok neomluví. V rozhovoru se zpravodajem České televize v Moskvě se obsáhle vyjádřil k historické roli maršála Koněva v Československu.

Vyzdvihl, že maršál Koněv osvobodil asi devadesát procent území Československa. Čeští povstalci podle něj zvítězili díky Rudé armádě, která se rozhodla jim pomoci. Řekl, že to byla „vítězná tečka ve válce s nacistickým Německem“.³³¹

Nepřekvapí nás, že maršál Koněv je ruským ministrem kultury prezentován jednoznačně kladně. Jak ještě uvidíme, čeští historici během kauzy kolem pomníku zpochybnili informaci o tom, že se Koněvův 1. ukrajinský front podílel v roce 1945 na osvobození největšího území Československa. Opět vidíme oslavnou interpretaci konce druhé světové války. Stejně jako ostatní ruští politici se Medinskij nezmínil o roli západních spojenců během osvobození.

Ruský ministr kultury ve svém historickém výkladu dále zdůraznil, že maršál Koněv zachránil česká města i celý český národ. Na druhou stranu dodal, že maršálův zákaz použití letadel a těžkého dělostřelectva v případě starých českých měst měl za následek velké ztráty na sovětské straně.³³² Zde bychom chtěli poukázat na to, že Medinskij použil v dané větě slova „na naší straně“. Národnostně se tak identifikoval se Sověty. Vzhledem k tomu, že se SSSR rozkládal na většině území bývalého Ruského impéria, soudíme, že je tato identifikace přirozená.

Narativ o hrdinském maršálovi se nám přirozeně zdá neuvěřitelný a

³³⁰ Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei = Národně socialistická německá dělnická strana

³³¹ MEDINSKIJ, Vladimir R. In: SVITÁK, Matěj., „Plivnutí do tváře občanům, kteří bojovali proti nacismu“, řekl ruský ministr pro ČT ke kauze Koněv, 11.9.2019

³³² Tamtéž

nepravděpodobný. Pokud by maršál Koněv skutečně v roce 1945 zachránil český (tehdy československý) národ, měl by dnes jistě v českých dějinách významné místo. Ačkoli jeho pomník vyvolal v posledních letech velké vášně, přesto nemůžeme říci, že by tato historická postava měla v českých dějinách významnou roli.

Víme, že na osvobození Československa se v roce 1945 nejvíce podílel 2. ukrajinský front pod velením maršála Rodiona Jakovleviče Malinovského.³³³ Je rovněž známo, že nejvíce letadel, která na konci druhé světové války v ČSR vzlétla k obloze, aby bombardovala prchající Němce, patřilo Koněvovu frontu. Toto bombardování mělo na svědomí smrt více než tisíce československých civilistů.³³⁴ O těchto skutečnostech se ruští politici během konfliktu nikdy nezmínili.

Medinskij dále vyjádřil nepochopení nad kauzou pomníku maršála Koněva. Pomník podle něj postavili maršálu Koněvovi v roce 1980 vděční obyvatelé Prahy. V souvislosti s nadcházejícím jednáním o budoucnosti pomníku řekl: „Je to v první řadě plivnutí do tváře občanům, kteří bojovali proti nacismu...“.³³⁵ V souladu s ostatními ruskými politiky uvedl, že Koněv nemá nic společného s událostmi v Československu v roce 1968.

Ruský ministr kultury také zmínil, že Rusko pečuje skvěle o hroby českých legionářů, přestože je jejich role v ruských dějinách vnímána rozporuplně.³³⁶ Tímto patrně nechtěně přiznal, že si je vědom toho, že osoba maršála Koněva je v ČR vnímána rozporuplně. V květnu 2020 přitom ruský velvyslanec Alexander Zmejevskij tvrdil, že velvyslanectví dostává velké množství zpráv českých občanů, kteří vyslovují nesouhlas s výsměchem památce vojáků Rudé armády.³³⁷

Před jednáním zastupitelstva Prahy 6 promluvila o svém otci Koněvova dcera Natalija v rozhovoru pro deník Aktuálně.cz. O svém otci hovořila pouze v pozitivním světle. Ruští politici se po celou dobu konfliktu spíše vyhýbali událostem po roce

³³³ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 9

³³⁴ PLAVEC, Michal. Stále živá historie. Propaganda kolem sovětských náletů v květnu 1945, s. 37 - 39

³³⁵ MEDINSKIJ, Vladimír R. In: SVITÁK, Matěj., „Plivnutí do tváře občanům, kteří bojovali proti nacismu“, řekl ruský ministr pro ČT ke kauze Koněv, 11.9.2019

³³⁶ Tamtéž

³³⁷ Zmejevskij, Alexander. In: ČTK. Mezi Ruskem a ČR je nedůvěra, píše velvyslanec. Vini odvázané úředníky. . In: *Novinky.cz*. [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 9.5.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/mezi-ruskem-a-cr-je-neduvera-pise-velvyslanec-vini-odvazane-uredniky-40323429>

1945 spojeným s maršálem Koněvem, Natalija Koněvová ale na otázky týkajících se maršálových kontroverzí otevřeně odpověděla. Odmítla možné přemístění otcovy sochy do areálu ruského velvyslanectví, které navrhoval starosta Prahy 6 Ondřej Kolář. Zdůraznila, že její otec byl jedním z největších vojevůdců druhé světové války a že získal nejvyšší státní vyznamenání několika států včetně Československa.³³⁸

Přidání vysvětlujících tabulek k pomníku označila za nespravedlivé.³³⁹ Události, o kterých tabulky referovaly, interpretovala zcela jinak. Její otec podle ní v Maďarsku v roce 1956 zastavil krvavou občanskou válku. Uvedla, že v té době byli v Maďarsku lidé sympatizující s nacistickým režimem. V Berlíně v roce 1961 její otec podle ní zabránil třetí světové válce tím, že postavil Berlínskou zeď. Na druhou stranu neměl dle jejího názoru nic společného s přípravou invaze vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968. Uvedla, že její otec byl přítel tehdejšího československého prezidenta Ludvíka Svobody.³⁴⁰

Jak vidíme, interpretace Koněvovy historické role ze strany jeho dcery se příliš neliší od interpretace ze strany ruských politiků. Opět se jedná o vyobrazení Koněva jakožto hrdinného a skvělého vojevůdce a také dobrého člověka. Natalija Koněvová velmi odvážně interpretovala události v otcově poválečné kariéře.

Průběh těchto událostí již netřeba znovu předestírat, neboť jsme se jim věnovali výše. Zde chceme nicméně poukázat na to, že jsme v teoretické literatuře nenalezli informaci, že by se v roce 1956 v Maďarské lidové republice nacházelo větší množství lidí, kteří by se oficiálně hlásili k nacistické ideologii.

Ve vztahu k událostem v roce 1961, které se odehrávaly v tehdejší NDR, bychom chtěli připomenout, že Berlínská zeď byla postavena předně proto, aby tehdejší představitel NDR Walter Ulbricht spolu s představitelem SSSR Nikitou Sergejevičem Chruščovem zabránili dalšímu odlivu vzdělaných mladých lidí do Západního Berlína.³⁴¹

³³⁸ KONĚVOVÁ, Natalija. In: SOUKUP, Ondřej. Koněvova dcera: Můj otec zabránil třetí světové válce, nehodnotíme ho dnešním pohledem. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 11. 9. 2019. [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/rozhovor-s-dcerou-marsala-koneva-o-bose-v-praze-i-minulosti/r~b1fec864d40811e988f50cc47ab5f122/>

³³⁹ Tamtéž

³⁴⁰ Tamtéž

³⁴¹ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 140-141

Po rozhodnutí o odstranění pomníku se rozčílil senátor ruské Rady federace Sergej Cekov. Řekl, že se (Rusové) místo vděku za osvobození dočkali jen „zneuctívání památky osvoboditelů“. Navrhl zavést vůči ČR hospodářské sankce.³⁴² Zde se potvrzují slova Petra Jana Vinše v podání Jana Laciny, že Putinovo Rusko navázalo na sovětskou ideologickou politiku „budování vděčnosti“.³⁴³ Sergej Cekov blíže nespecifikoval, jakým způsobem by ČR měla projevovat vůči Rusku svou vděčnost.

Ruský historik Michail Mjachkov³⁴⁴ zcela vážně v moskevské televizi TV Centr varoval před příchodem nacistů k moci v Praze. Dokonce řekl, že radnici v Praze 6 řídí lidé, o jaké se opíral Adolf Hitler (sic!). Spor kolem Koněvova pomníku označil Mjachkov za pokus přepsat dějiny.³⁴⁵

Mjachkov tímto způsobem navázal na přirovnání starosty Prahy 6 Ondřeje Koláře k nacistovi, jehož autorem byl ministr kultury Vladimir Medinskij. Mjachkov se pokusil o porovnání činnosti nacistů ve 30. letech a činnosti starosty Prahy 6 Ondřeje Koláře v roce 2019. Nacisté podle něj také ničili památníky. Připomněl, že bez „vítězného postupu Rudé armády ve východní Evropě“ na konci druhé světové války by svébytný český národ neexistoval.³⁴⁶

Varování před nástupem nacismu v ČR se nám přirozeně zdá extrémní. Tento výrok se nám zdá tím více extrémní, když víme, že jeho autorem je historik. Vidíme, že přirovnávání k nacistům nebylo během konfliktu vlastní jen ruským politikům.

Šéf zahraničního výboru horní komory ruského parlamentu Konstantin Kosačov nebyl výjimkou. V rozhovoru pro agenturu TASS označil „znesvěcování památníků vítězů nad nacismem“ za nepřijatelné. Uvedl, že tak činí ti, kdo pravděpodobně záměrně schvalují nacismus. Řekl: „Čeští náckové se odhalují, ať si

³⁴² CEKOV, Sergej. In: DOLEJSKÝ, Roman a Vítězslav BOCH. Praha chce přesunout Koněva. Ruský senátor žádá vůči Česku sankce!. In: *tn.cz*. [online] TV Nova s. r. o., 12.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/397624-praha-chce-presunout-koneva-rusky-senator-zada-vuci-cesku-sankce>

³⁴³ VINŠ, Petr Jan. prostř. LACINA, Jan. In: Živě: Jednání zastupitelstva Prahy 6, 12. 9. 2019

³⁴⁴ Michail Mjachkov je vědeckým ředitelem Ruské vojensko-historické společnosti, jejímž předsedou je ruský ministr kultury Vladimir Medinskij.

³⁴⁵ ČTK. Česku hrozí nacismus. V Praze jsou hitlerovci, říká ruský historik Mjachkov. In: *Idnes.cz* [online] MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 13.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z:

https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/rusko-cesko-konev-nacismus-hitler-historik-michail-mjachkov-socha-praha-6.A190913_112514_zahranicni_remy

³⁴⁶ Tamtéž

říkají, jak chtějí, nebo ať se schovávají za jakými chtějí důvody.“³⁴⁷

Je jisté, že Kosačov mínil znesvěcováním pomníku rozhodnutí o odstranění pomníku maršála Koněva a že za „nácky“ označil zastupitele Prahy 6. V Kosačovově výroku neobjevujeme nic nového. Znovu se jedná o obviňování z nacismu, které míří na „ideologické nepřátele“ Ruska. Máme na mysli aktéry, kterým vadila socha Koněva, a proto se s ní pokoušeli nějakým způsobem manipulovat. Znovu vidíme oslavnou interpretaci konce druhé světové války, ve které je Sovětský svaz prezentován jako vítěz.

Rétoriku spočívající v obviňování z nacismu přijali také ruští nacionalisté zvaní nacbolové³⁴⁸, když po odstranění sochy napadli budovu českého velvyslanectví v Moskvě. Na svém webu uvedli, že české úřady odmítají zásluhy sovětského národa v boji proti nacismu, a tím nacismus schvalují. Proto také vyvěsili na plot budovy nápis „Stop fašismu“. Odstranění sochy navíc označili za rusofobii.³⁴⁹

Při druhé demonstraci u konzulátu v Petrohradu rozdávali nacbolové letáky s informací, že se úřady Prahy 6 vysmívají historické paměti obou národů a krvi sovětských vojáků.³⁵⁰

Můžeme si povšimnout, že ruští nacionalisté obvinili úřad městské části Praha 6 ze schvalování nacismu stejně jako Konstantin Kosačov. Starosta Prahy 6 Ondřej Kolář a další čeští politici, kteří podporovali odstranění pomníku, však opakovaně zdůrazňovali, že zásluhy Rudé armády na konci druhé světové války nezpochybňují.

Již víme, že vyšetřovací výbor Ruské federace zahájil kvůli odstranění pomníku trestní stíhání. Mluvčí vyšetřovacího výboru Svetlana Petrenková sdělila,

³⁴⁷ KOSAČOV, Konstantin. ČTK. Člen ruského parlamentu: Čeští náckové se odhalují. In: *Novinky.cz*. [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 28. 12. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/clen-ruskeho-parlamentu-o-konevove-sose-cesti-nackove-se-odhaluji-40308299>

³⁴⁸ Členové nezaregistrované strany Jiné Rusko, která se hlásí k ideologii nacionálního bolševismu

³⁴⁹ JINÉ RUSKO In: HOSENSEIDLOVÁ, Petra. Ruští extremisté napadli kvůli Koněvovi českou ambasádu v Moskvě. Diplomacie se ohradila. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 6. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3072646-rusti-extremiste-napadli-kvuli-konevovi-ceskou-ambasadu-v-moskve>

³⁵⁰ JINÉ RUSKO. In: ČTK. „Naše tanky budou v Praze!“ U konzulátu v Petrohradu se protestovalo kvůli Koněvovi. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 16.4.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nase-tanky-budou-v-praze-u-konzulatu-v-petrohradu-se-protest/r~be4dcd34802611eab408ac1f6b220ee8/>

že se trestní řízení vede podle článku o znesvěcení symbolů vojenské slávy Ruska.³⁵¹ Stejně jako nacbolové prohlásila, že odstranění sochy je neúctou ke společné paměti.³⁵²

Je zajímavé, že Petrenková označila Koněvův pomník za „symbol vojenské slávy Ruska“. V souladu s ostatními ruskými politiky interpretuje tedy konec druhé světové války jako velké vítězství Sovětského svazu.

Po odstranění Koněvova pomníku se k historické roli svého děda vyjádřila také Koněvova vnučka Jelena, která konstatovala, že se jí čeští občané za tento čin omlouvají. Sdělila, že se její děd, který zemřel, když jí bylo 19, neúčastnil událostí v roce 1968 v Československu. Jako důvod uvedla, že již byl v důchodu. Stranu TOP09, jejímž členem je starosta Prahy 6 Ondřej Kolář, obvinila z ideologie „vášnivého antikomunismu“.³⁵³

Na výroku Koněvové si povšimněme zejména pozitivního vyobrazování komunistické ideologie. Pokud Jelena Koněvová obvinila stranu TOP 09 z „antikomunismu“, musíme nutně předpokládat, že se ke komunistické ideologii pozitivně vztahuje. Je zajímavé, že ruští politici se takto o komunismu během kauzy nevyjadřovali. Musíme si však uvědomit, že ruští politici se pozitivně vztahovali k sovětské interpretaci dějin. Tuto interpretaci nelze odloučit od politického kontextu, kterým je právě komunistický režim panující v tehdejší SSSR. Z tohoto úhlu pohledu musíme konstatovat, že výrok Koněvové je v souladu s výroky ruských politiků, kteří se v kauze vyjadřovali.

Velvyslanec Alexander Zmejevskij neřekl v prohlášení k výročí konce druhé světové války v roce 2020 také nic nového. Prohlásil, že stále existují lidé, kteří se pokouší interpretovat dějiny v závislosti na současné politice.³⁵⁴ Je zřejmé, že měl na

³⁵¹ PETRENKOVÁ, Svetlana.. In: ČTK. Rusko zahájilo stíhání kvůli Koněvovi. Nepřípustné, odmítá česká diplomacie. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 10.4.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/marsal-konev-socha-praha-6-rusko-zahajilo-trestni-stihani.A200410_114458_zahranicni_kha

³⁵² Tamtéž

³⁵³ KONĚVOVÁ, Jelena. In: BERENĚ, Michael. Koněvova vnučka o „podlé“ demolici pomníku: Proští občané se mi omlouvají. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 13.4.2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/konev-vnučka-demolice-pomnik-karantena-komunisti-praha-6-trestni-stihani-rusko.html

³⁵⁴ ZMEJEVSKIJ, Alexander. In: ČTK. Mezi Ruskem a ČR je nedůvěra, píše velvyslanec. Viní odvázané úředníky, 9.5.2020

mysli nejen zastupitelstvo Prahy 6, které v dubnu rozhodlo o odstranění Koněvova pomníku, ale také starostu pražských Řeporyjí Pavla Novotného, který v dubnu nechal postavit v pražských Řeporyjích pomník Ruské osvobozené armádě, a pražského primátora Zdeňka Hřiba, který nechal přejmenovat náměstí, na kterém sídlí ruské velvyslanectví, na náměstí Borise Němcova.³⁵⁵

Zmejevskij představil tímto způsobem obraz dějin jakožto zafixovaného a neměnného obrazu, který by neměl být ovlivňován současným politickým zřízením. Teoretická literatura na téma interpretace dějin³⁵⁶ nám však potvrzuje pravý opak. Zjišťujeme, že interpretace historických událostí se proměňuje právě v závislosti na současných hodnotách i současném politickém zřízením. Víme, že dějiny „nestojí samy v minulosti“.

V tomto bodě nacházíme velký rozdíl mezi postavením dějin moderní doby v České republice a v Ruské federaci. Zatímco v ČR je možné dějiny 20. století víceméně různě interpretovat, na základě reakcí ruských politiků v kauze kolem pomníku nutně předpokládáme, že v Ruské federaci je politiky a historiky prosazována jen jedna interpretace dějin konce druhé světové války a možná i celého 20. století. Jak jsme viděli na příkladu desky na Staroměstské radnici z roku 1946 a desky u Koněvova pomníku z roku 1980, interpretace dějin konce druhé světové války prosazovaná ruskými politiky během konfliktu byla shodná se sovětskou interpretací této části historie.

Ruští politici následně kritizovali situaci ohledně sovětských pomníků v ČR na zasedání výboru OSN pro lidská práva v Ženevě, který se konal od 15. do 19. 6. 2020. Spolu s Českou republikou kritizovali zástupci Ruské federace také Pobaltí, Polsko a Ukrajinu za to, že válčí proti „památníkům bojovníků proti nacismu“.

Ruská představitelka Kristina Sukačovová uvedla, že se v těchto státech na jednu stranu budují fašistické památníky³⁵⁷ a na druhou stranu se zde odstraňují

³⁵⁵ Tamtéž

³⁵⁶ Viz kapitola Přehled dosavadního bádání

³⁵⁷ Sukačovová zde pravděpodobně míní památník Ruské osvobozené armádě, který nechal starosta pražských Řeporyjí postavit v dubnu 2020.

památníky sovětských osvoboditelů.³⁵⁸ Prohlásila zde, že je v současné době vyhocen problém neonacismu, který byl na Ukrajině povýšen na státní ideologii.³⁵⁹

Vidíme, že pro ruské politiky bylo téma sovětských pomníků natolik důležité, že ho neváhali zařadit na seznam témat na mezinárodním zasedání. Můžeme říci, že Ruská federace tímto způsobem zařadila Českou republiku na svůj pomyslný seznam nepřátelských států. Rovněž zde chceme podotknout, že se ruská vláda pokoušela legitimovat v roce 2022 zahájení války na Ukrajině právě tím, že prohlašovala, že se na území tohoto státu nachází sympatizanti s nacistickým režimem.

Rok od odstranění Koněvova pomníku zjišťoval novinář Jiří Just pro web Lidovky.cz, zda se změnilo postoje Ruské federace k odstranění sochy. Na postoj k problematice se dotazoval také místopředsedy ruské Státní dumy Pjotra Tolstoj (Jednotné Rusko).

Tolstoj překvapivě uvedl, že problém není v pomníku, ale v přístupu k druhé světové válce.³⁶⁰ S tím lze určitě souhlasit. Tolstoj však dále vysvětlil, že Česko se připojilo k pobaltským státům, které se pokoušejí vymazat paměť o druhé světové válce a osvobození. Uvedl také, co touto pamětí míní – osvobození Čech Rudou armádou od nacistů.³⁶¹ Pro nás toto konstatování znamená jediné – v interpretaci dějin druhé světové války nedošlo v Ruské federaci k žádné změně.

Shrnutí

Jak jsme si mohli povšimnout v naší analýze, rétorika ruské diplomacie, kterou prezentovalo ruské velvyslanectví a ruské ministerstvo zahraničí, byla od počátku konfliktu poměrně agresivní. Zástupci ruské diplomacie nebyli otevřeni žádné diskuzi ohledně historické role maršála Koněva. Na rozdíl od českých politiků, kteří vyjadřovali různé názory, ruští politici jednotně odmítali kritickou interpretaci

³⁵⁸ Sukačovová zde zjevně míní pomník maršála Koněva.

³⁵⁹ SUKAČOVÁ, Kristina. In: BAHOUNKOVÁ, Petra. Rusko na půdě OSN kritizovalo Česko, Polsko a Pobaltí za „kampaň historického revizionismu“, 16.6.2020

³⁶⁰ TOLSTOJ, Pjotr. In: JUST, Jiří. Rok od přesunu Koněvovy sochy vášně stále neopadly. Maršálova vnučka si přeje, aby pomník zůstal v Česku. In: *Lidovky.cz* [online] MAFRA a. s., ©2022, 3.4.2021 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/konevova-socha-dal-budi-vasne-jeji-presun-je-pro-rusy-stale-neprijatelny.A210402_173716_ln_zahranici_liluj

³⁶¹ Tamtéž

prosazovaného narativu. Tento narativ byl po celou dobu konfliktu v zásadě neměnný. Sdíleli ho i ruští nacionalisté zvaní nacbolové a Koněvovy příbuzné – dcera Natalija a vnučka Jelena.

V narativu, který zástupci Ruské federace představovali, byl maršál Koněv hrdinou, který osvobodil v roce 1945 český (tehdy československý) národ od nacistů (podle ruské rétoriky fašistů). Na rozdíl od Koněvových příbuzných se ruští politici k činnosti Koněva po roce 1945 téměř nevyjadřovali. Výjimkou byl rok 1968. Ruští politici jednotně vyvraceli možnou angažovanost Koněva v průzkumu před invazí vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968. Jako důvod uváděli, že Koněv byl v této době již v důchodu. Prosazovaný narativ byl plně v souladu se socialistickou interpretací dějin konce druhé světové války, ke které se ruští diplomaté skrze své výroky přihlásili.

Ačkoli byl hlavním terčem slovních útoků starosta Prahy 6 Ondřej Kolář, ruští diplomaté se nikdy v souvislosti s maršálem Koněvem nezmnili o odvlékání československých občanů ruského původu do gulagů v roce 1944 a 1945. Tato událost přitom byla jedním z hlavních Kolářových argumentů pro odstranění pomníku.

Mohli jsme si povšimnout, že ruští politici hovořili vždy pouze o osvobození Československa Rudou armádou. Vůbec se nezmiňovali o roli západních spojenců. Konec druhé světové války prezentovali především jako vítězství Sovětského svazu nad nacisty. Symbolika byla jednoznačně oslavná. Druhá světová válka se nám v podání ruských politiků nejevila jako strašná událost, která by se neměla opakovat, ale jako událost, která umožnila Sovětskému svazu dosáhnout velkého vítězství.

Pomník prezentovali ruští politici stejně jako čeští politici také jako symbol – v tomto případě jako symbol vděčnosti padlým vojákům Rudé armády za osvobození Československa v roce 1945. Na rozdíl od českých politiků vůbec nepřipouštěli možnost, že by pomník mohl být postaven na zakázku tehdejší KSČ. V tomto bodě se názorově shodovali se členy KSČM, kteří v kauze rovněž tvrdili, že pomník byl postaven Pražany z vděčnosti za osvobození.

Ruští politici obviňovali české politiky z prepisování historie, oslavování nacismu, urážení památky padlých rudoarmějců a vysmívání se historické paměti

společného (česko-sovětského) boje proti „fašismu“. Zejména obviňování ze schvalování nacismu bylo oblíbeným argumentem ruských diplomatů. Od té doby, co ministr kultury Vladimír Medinskij přirovnal starostu Prahy 6 Ondřeje Koláře k vůdci regionální odbočky strany NSDAP, obviňovali ruští politici české politiky z „nacistických tendencí“ ještě častěji.

Ve výročí ruských státníků několikrát přímo či nepřímo zazněl požadavek, že by Češi měli být Rusku (jakožto nástupci SSSR) vděční za osvobození Československa v roce 1945. Jak jsme viděli, přímo se takto vyjádřil senátor ruské Rady federace Sergej Cekov.

Vidíme, že historiografie má v Rusku velmi odlišné postavení než v České republice. Je zřejmé, že dějinná událost osvobození středovýchodní Evropy od nacismu v roce 1945 musí mít pro současný politický režim v Rusku klíčový význam.

5.3 Pohled českých historiků a dalších odborníků

V této části analýzy se zabýváme výroky historiků na téma Koněvovy historické role a konfliktu kolem Koněvova pomníku v internetových zpravodajských článcích a knize Jiřího Fidlera *Koněv: Osvoboditel, nebo okupant?*³⁶² mezi lety 2015 – 2020.

Historik, politolog a autor jediného Koněvova životopisu v češtině Jiří Fidler se ke Koněvově historické roli vyjádřil již v roce 2015 na webu ČT24. Autor článku, kterého se nám nepodařilo dohledat, referoval o tom, že radnice Prahy 6 stojí před rozhodnutím, zda sochu na žádost některých lidí odstranit. Informoval, že radnice se s nejvyšší pravděpodobností přikloní k doplnění pomníku vysvětlující tabulkou.

Jiří Fidler zde uvedl, že maršála Koněva nelze považovat za osvoboditele, protože se osobně nepodílel na osvobozování Prahy v roce 1945. Také připomněl, že pod maršála Koněva spadala komunistická kontrarozvědka Smerš, která v roce 1945 unášela československé občany ruského původu do sovětských gulagů. Vysvětlil, že jednotlivá oddělení kontrarozvědky měla dva velitele. Prvním byl vojenský velitel,

³⁶² Druhé vydání z roku 2019. První vydání této knihy s názvem *Osvoboditel. Život maršála Sovětského svazu Ivana Stěpanoviče Koněva* vyšlo v roce 1999.

kterým byl v tomto případě maršál Koněv. Druhým velitelem byl Stalin, který sděloval kontrarozvědce úkoly z Moskvy.³⁶³

S odkazem na tento výrok Jiřího Fidlera bychom mohli říct, že starosta Prahy 6 Ondřej Kolář měl pravdu, když během kauzy opakovaně prohlašoval, že členové kontrarozvědky Smerš unášeli po osvobození z Prahy československé občany ruského a ukrajinského původu. Na tomto místě bychom však chtěli podotknout, že velitelem kontrarozvědky Smerš byl v roce 1945 Viktor Abakumov.

Vojenský historik Jindřich Marek představil svůj názor na maršála Koněva v článku na webu iDNES.cz v květnu 2017, jehož autor Matěj Ludvík zde informoval o tom, že radnice Prahy se rozhodla k pomníku umístit trojjazyčnou tabulku. Ludvík se zde také zabýval pietou, kterou 2. května u pomníku pořádal Český svaz bojovníků za svobodu (ČSBS).

Historik Jindřich Marek, který působí při Vojenském historickém ústavu, se kladně vyjádřil k přidání vysvětlujících desek k pomníku. Stavěl se proti jeho případnému odstranění. Vyzdvihl Koněvovu pozitivní roli spočívající v osvobození velkého území Čech. Na druhou stranu uvedl, že Koněv byl jakožto vojenský velitel poměrně bezohledný, protože mu málo záleželo na životech svých vojáků. Nakonec poukázal na to, že maršál potlačil maďarské povstání v roce 1956 a že se zúčastnil příprav na invazi vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968.³⁶⁴

Můžeme si zde povšimnout, že informace, které na tomto místě Marek uvedl, korespondují s argumenty, které během konfliktu uváděli čeští politici, kteří se spíše klonili k odstranění pomníku.

Historik Petr Hlaváček se v březnu 2018 k tématu Koněvovy historické role obsáhle vyjádřil na serveru Aktuálně.cz ve svém článku *Koněva poslat Putinovi!*. Tento historik, který se specializuje na středověké dějiny, se netajil tím, že je odpůrcem pomníku. Dle jeho názoru prezentoval pomník jiné než demokratické hodnoty.

³⁶³ FIDLER, Jiří. Socha maršála Koněva zřejmě přežije, kontroverzi vyřeší tabulka, 19.4.2015

³⁶⁴ MAREK, Jindřich. In: LUDVÍK, Matěj. Hrdina, nebo okupant? Sochu maršála Koněva letos doplní vysvětlivky. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 3.5.2017 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/pomnik-marsala-koneva-tabulka-vysvetlivky-dejvice.A170503_2322982_praha-zpravy_nub

Při čtení článku nám bylo zřejmé, že jeho osobní postoj k historické postavě maršála Koněva je negativní. Hlaváček používal ve svém výkladu expresivní výrazy jako „bezohledný vojenský diletant“ nebo „krvavý zločinec“.

Obsahem Hlaváčkovy článku byl spíše výčet „maršálových hříchů“, které měly být dokladem toho, že jeho socha by se vůbec neměla nacházet ve veřejném prostoru. Hlaváček v úvodu svého článku připomněl, že Koněv byl od roku 1918 bolševikem.

Kromě třech známých Koněvových kontroverzí (tj. jeho podíl na událostech v roce 1956, 1961 a 1968) a Koněvova podílu na odvlékání občanů ruského a ukrajinského původu do sovětských gulagů v roce 1945 zmínil Hlaváček dále například Koněvovo selhání při karpatsko-dukelské operaci v roce 1944, kdy dle jeho informací nechal pravděpodobně ve vojenských operacích záměrně zemřít tisíce československých vojáků včetně volyňských Čechů.³⁶⁵ Připomeňme si zde, že na Koněvovu zodpovědnost za smrt volyňských Čechů v karpatsko-dukelské operaci upozornil během zářijového jednání o budoucnosti pomníku zastupitel Prahy 6 a potomek volyňských Čechů Ondřej Chrást (Piráti).

Hlaváček v souvislosti s negativně vnímanou Koněvovou historickou rolí připomněl také násilí, rabování a zabírání majetku rudoarmějci po osvobození ČSR a bombardování českých měst nařízené Koněvem v květnu 1945.

Koněv podle Hlaváčka nebojoval za osvobození Československa od nacistů, ale za podmanění středoevropského prostoru Sovětským svazem. Dle jeho názoru byl maršálův pomník vhodným symbolem pro současnou ruskou zahraniční politiku. Ta podle něj nerespektuje mezinárodní právo, a používá vojenské intervence.³⁶⁶ Vojenskou intervencí zde míní Hlaváček zřejmě především anexi ukrajinského Krymu Ruskou federací v roce 2014.

Hlaváček se ke Koněvově historické roli vyjádřil velmi obsáhle, i když spíše jednostranně. Pominul například Koněvovy velké vojenské úspěchy před rokem 1945 a psychologický význam přítomnosti Rudé armády v Berlíně v roce 1945. Je velmi pravděpodobné, že nacisté v Praze by nekapitulovali již 8. května, kdyby se Rudá

³⁶⁵ HLAVÁČEK, Petr. Koněva poslat Putinovi!. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 25.3.2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/petr-hlavacek.php?itemid=31346>

³⁶⁶ Tamtéž

armáda nenacházela tak blízko československých hranic.

Hlaváček byl přesvědčen o tom, že Koněvovy pohnutky osvobodit v roce 1945 Československo byly politické. Tuto informaci však nepodložil žádným zdrojem. Domníváme se, že Pražská operace v roce 1945 měla skutečně politické pozadí. Americké jednotky se tehdy neposunuly na linii Vltava - Labe, protože si to Stalin kvůli politickým zájmům nepřál. Není však jisté, že Koněv měl stejné pohnutky.

Po oslavách výročí konce druhé světové války v roce 2018 hovořil vojenský historik a ředitel odboru pro válečné veterány Eduard Stehlík v Interview ČT24 na téma konce druhé světové války a Koněvovy historické role. Stejně jako historik Jindřich Marek zhodnotil Koněva jako velitele, kterému na životech svých vojáků příliš nezáleželo. Podotkl, že maršál Žukov dosáhl stejného úspěchu jako Koněv a ztratil přitom o polovinu méně vojáků.

Stehlík upozornil, že maršálova kontroverznost nespočívá jen v jeho činnosti v letech 1956, 1961 a 1968, ale také v tom, že se v SSSR podílel na potlačování rolnických protestů proti zabírání majetku ze strany bolševiků.³⁶⁷ Tento fakt potvrdil také Jiří Fidler ve své knize *Koněv: osvoboditel, nebo okupant?*.³⁶⁸

Stehlík podotkl, že pomník vyvolává vášně kvůli vojenské invazi do ČSSR v roce 1968. Soudil také, že na vnímání pomníku měla vliv i anexe Krymu Ruskem v roce 2014.³⁶⁹ Tento postoj zastával také poslanec Jan Lipavský (Piráti).

Stehlík se stejně jako Marek vyslovil pro zachování pomníku doplněného o vysvětlující desku. Nedomníval se, že by pomník reprezentoval padlé rudoarmějce během osvobození Československa.³⁷⁰

Touto poznámkou zřejmě narážel na argumentace velvyslanců pěti postsovětských států v dopise, který zaslali ministru zahraničí Martinu Stropnickému v lednu 2018. Stehlík naznačil, že podporování odstranění pomníku zároveň neznamená, že si daná osoba neváží obětí padlých rudoarmějců při osvobozování

³⁶⁷ STEHLÍK, Eduard. In: Interview ČT24. Do roku 1968 pozitivní roli Rudé armády nikdo nezpochybňoval. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 10. 5. 2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2474422-o-pomniky-rudoarmejcu-se-cesko-stara-dokonale-ujistuje-historik-stehlik-konevova>

³⁶⁸ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*. s. 18 - 25

³⁶⁹ STEHLÍK, Eduard. In: Interview ČT24. Do roku 1968 pozitivní roli Rudé armády nikdo nezpochybňoval, 10. 5. 2018

³⁷⁰ Tamtéž

Československa.³⁷¹

V květnu 2018 následovalo prohlášení ruského velvyslanectví adresované starostovi Prahy 6 Ondřeji Kolářovi, ve kterém zástupci ruské diplomacie odmítli Koněvovu účast na zpravodajském průzkumu do ČSSR v roce 1968. Novináři píšící texty pro web Lidovky.cz se na základě tohoto prohlášení historiků dotázali, jaká byla skutečná Koněvova historická úloha v roce 1968.

Vojenský historický ústav (VHÚ), historik Daniel Povolný a historik Jan Adamec potvrdili Koněvovu účast na přípravách invaze.

Adamec uvedl, že Koněvova funkce ve zpravodajském průzkumu byla symbolická. Vysvětlil, že sovětské vedení do delegace zařadilo Koněva záměrně, protože vědělo, že Čechoslováci ho vnímají jako maršála osvoboditele. Adamec dále rozvedl, že do Československa přijela v květnu 1968 delegace dvaceti maršálů spolu s vojenskými špióny, kteří zde mapovali situaci. Povolání maršála Koněva ze strany sovětského vedení znamenalo podle Adamce to, že Sovětský svaz je připraven daný problém řešit vojensky.³⁷²

Historik Daniel Povolný z Úřadu dokumentace zločinů komunismu hovořil o Koněvově úloze v květnu 1968 také na webu Aktuálně.cz v článku s názvem *Historik: Koněv přiletěl nečekaně, sondoval situaci v ČSSR. Jeho zprávy ale o invazi nerozhodly*. Bylo to v době, kdy radnice Prahy 6 přidala k pomníku vysvětlující tabule. Povolný v rozhovoru potvrdil, že si sovětské politiky s Koněvovou pomocí zmapovali politické a vojenské poměry v Československu. Soudil nicméně, že maršálova účast na zpravodajském průzkumu v roce 1968 nebyla určující pro to, zda k invazi dojde, nebo ne.³⁷³

Vojenský historik Jan Šindelář, který vydal v časopise Dějiny a současnost v roce 2018 článek o historii Koněvova pomníku, se zde vyjádřil k průběhu

³⁷¹ Tamtéž

³⁷² ADAMEC, Jan. In: POKORNÁ, Zdislava. „Srpnový okupant“ Koněv? Ruská ambasáda roli maršála popírá, historici s ní nesouhlasí. In: *Lidovky.cz* [online] MAFRA a. s., ©2022, 1.6.2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/srpnovy-okupant-konev-ruska-ambasada-rol-i-marsala-popira-historici-nesouhlas-i.A180531_172217_In_domov_ele

³⁷³ POVOLNÝ, Daniel. In: NĚMCOVÁ, Barbora. Historik: Koněv přiletěl nečekaně, sondoval situaci v ČSSR. Jeho zprávy ale o invazi nerozhodly. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 21.8.2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/historik-konev-prilete-l-necekane-sondoval-situaci-v-cssr-jeh/r~daca44c0a51111e889f40cc47ab5f122/>

osvobození Československa v roce 1945. Uvedl zde, že pro Stalina bylo velmi důležité, aby Prahu osvobodila Rudá armáda. Vypuknutí Pražského povstání pro něj proto bylo politicky velmi nepříznivé. Rudá armáda podle Šindeláře svým příchodem do Prahy definitivně stabilizovala situaci.³⁷⁴ Jak vidíme, Pražská operace měla podle Šindeláře jednoznačně politické pozadí.

Šindelář v tomto článku velmi zajímavě interpretoval vnímání pomníku v české společnosti. Tvrdil, že zatímco pro část společnosti je pomník symbolem antipatií vůči Rusku, na jiné lidi může působit nostalgicky.³⁷⁵ Žádný jiný historik se o nostalgii v souvislosti s pomníkem nezmiňoval. Domníváme se, že pomník mohl být vnímán nostalgicky zejména lidmi žijícími v jeho blízkosti.

V souvislosti s rozhodnutím pražského magistrátu o tom, že se na Staroměstskou radnici nevrátí „deska Osvobození“³⁷⁶, se ke Koněvově historické roli znovu vyjádřil historik Jindřich Marek. Souhlasil s odstraněním desky, přičemž uvedl, že ke Koněvovi nemá úctu.³⁷⁷ Jeho osobní postoj k historické postavě Koněva je tedy stejně jako postoj historika Hlaváčka negativní. Marek připomněl Koněvovu účast při potlačení povstání v Maďarské lidové republice v roce 1956 a na přípravě invaze vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968.

Ačkoli v roce 2017 vyzdvihl Koněvovu pozitivní roli při osvobození, nyní zpochybnil roli Rudé armády osvoboditelky. Připomněl důležitou roli Pražského povstání a členů Ruské osvobozené armády v porážce nacistů.³⁷⁸

Vlasovci (správně členové Ruské osvobozené armády) byli negativně popisováni sovětskou historiografií. Současný politický režim v Rusku tuto historiografii podporuje, a proto jsou členové ROA popisováni ruskými historiky, novináři a dalšími činiteli ve veřejném prostoru velmi negativně i dnes.

Marek rovněž uvedl, že při osvobození Československa Sovětům nešlo o to osvobodit Prahu a další československá města co nejdříve, ale o to, aby ČSR zůstalo

³⁷⁴ ŠINDELÁŘ, Jan Dnes už bez šerifiků: Historie Koněvova pomníku v Praze. *Dějiny a současnost*. 2018, roč. 40, č. 7, s. 44 – 46. ISSN 0418-5129.

³⁷⁵ Tamtéž

³⁷⁶ Deska z roku 1946 věnovaná maršálu Koněvovi

³⁷⁷ MAREK, Jindřich. In: HORÁK, Jan. Rusko protestuje kvůli sejmutí Koněvovy desky. Mohou si za to sami, říká historik, 13.8.2019

³⁷⁸ Tamtéž

v sovětské zájmové sféře.

Odmítl kritickou reakci ruské ambasády, která uvedla, že magistrát pošlapává památku účastníků osvobození Prahy. Prohlásil: „Památku si vymazali sami v letech 1948 až 1989, hlavně v srpnu 1968.“³⁷⁹ Je zřejmé, že Marek zde představuje Rusko jakožto nástupce Sovětského svazu, který byl zodpovědný za socialistický režim, který v Československu panoval 41 let. Marek přirozeně upozornil na rok 1968, který byl a je mnohými pamětníky vnímán jako zrada ze strany Sovětského svazu.

K tématu Koněvovy historické úlohy a konfliktu kolem jeho pomníku se nevyjadřovali jen historici. Politický geograf Michael Romancov představil své teze ve svém článku na webu Deník N. Byl přesvědčen, že kauza kolem pomníku není historickým, nýbrž politickým problémem. Usuzoval tak na základě toho, že Koněv reprezentoval komunistický režim a s ním Sovětský svaz.

Upozornil na to, že ruští politici ospravedlňují své jednání, mezi které patří anexe, vítězstvím Rudé armády ve druhé světové válce. Připomněl, že Ruská federace zasahuje do vnitřních záležitostí v souvislosti se sovětskými pomníky i v dalších státech bývalého východního bloku. Podle něj tak činí vždy za účasti proruských aktivistů v daném státě. V případě ČR jimi podle něj byli prezident Miloš Zeman a komunisté.³⁸⁰ Na základě naší analýzy můžeme potvrdit, že postoje Hradu a členů KSČM ohledně pomníku maršála Koněva se velmi blížily postojům ruské diplomacie.

Historik Tomáš Jakl z VHÚ byl osloven pro rozhovor pro web iDNES.cz těsně před rozhodováním o osudu maršálova pomníku. Uvedl, že Koněvovy jednotky vstoupily do Prahy až po kapitulaci Němců do rukou České národní rady.³⁸¹ V tomto výkladu se vytrácí role Rudé armády osvoboditelky. Pozdní příchod Rudé armády do

³⁷⁹ Tamtéž

³⁸⁰ ROMANCOV, Michael. Jakou potíž představuje Koněvův pomník. A proč je srovnání s Churchillem velký omyl. In: *Deník N* [online] N Media a. s., 28.8.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://denikn.cz/187563/jakou-potiz-predstavuje-konevuv-pomnik-a-proc-je-srovnani-s-churchillem-velky-omyl/>

³⁸¹ JAKL, Tomáš. In: LUDVÍK, Matěj. Pomníky jsou věcí národa. Cizí země mu do toho mluvit nemají, říká historik. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 30.8.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/historik-pomnik-ivan-stepanovic-konev.A190830_160559_praha-zpravy_rsr

Prahy potvrdili i další historici.³⁸² Na druhou stranu Jakl podobně jako Šindelář zmínil, že Koněv a jeho front se stali zárukou definitivního konce války. Důvodem bylo podle něj to, že vojáci 1. ukrajinského frontu obsazovali území, kterým prošli.

V odpovědi na otázku, jaká byla Koněvova negativní role v dějinách, Jakl sdělil, že Rudá armáda ihned po osvobození začala deportovat ruské emigranty s československým občanstvím do gulagů.³⁸³ Potvrdil tedy Kolářův hlavní historický argument pro odstranění pomníku stejně jako historici Jiří Fidler a Petr Hlaváček.

Jakl dále potvrdil všechny tři známé Koněvovy kontroverze (účast v událostech v letech 1956, 1961 a 1968) a jeho bezohlednost vůči podřízeným vojákům, jejímž výsledkem byly obrovské ztráty na životech. Jakožto historik se nepřiklonil ani k zachování, ani k odstranění pomníku.³⁸⁴

Historik Jaromír Mrňka z Ústavu pro studium totalitních režimů se vyjadřoval v článku, jehož hlavním obsahem byla informace ohledně toho, že ruský ministr kultury Vladimir Medinskij své přirovnání starosty Ondřeje Koláře k nacistovi neodvolá.

Mrňka zdůraznil, že Rudá armáda přišla 9. května 1945 do Prahy až „po bojích“. Nejtvrdí boje probíhaly dle jeho informací 7. května, kdy povstalci čelili nacistům. Připomněl také, že povstalcům značně pomáhali vojáci ROA.

Podle Mrňky je konflikt kolem pomníku možné chápat jako obnovení procesu, ve kterém se Češi vyrovnávají s dědictvím konce druhé světové války a dědictvím komunistického režimu v ČSR.³⁸⁵ Můžeme si povšimnout, že zastupitel Prahy 6 Ondřej Chrást (Piráti) se rovněž na jednání o osudu sochy dne 12. 9. zmínil o tom, že Češi nejsou vyrovnáni se svou komunistickou minulostí.

³⁸² STEHLÍK, Eduard. In: DANDA, Oldřich a Právo. Historik Stehlík: Mnozí Češi za války vyčkávali, ale v krizích se chovali jako vlastenci. In: *Novinky.cz* [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 10.5.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/historik-stehlik-mnozi-cesi-za-valky-vyckavali-ale-v-krizich-se-chovali-jako-vlastenci-40323452>, MRŇKA, Jaromír. In: SVITÁK, Matěj. Petříček ke Koněvovi: Naši partneři možná chtějí rozdělení české společnosti. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 11.9.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2921153-petrick-ke-konevovi-nasi-partneri-mozna-chteji-rozdeleni-ceske-spolecnosti>

³⁸³ JAKL, Tomáš. In: LUDVÍK, Matěj. Pomníky jsou věcí národa. Cizí země mu do toho mluvit nemají, říká historik, 30.8.2019

³⁸⁴ Tamtéž

³⁸⁵ MRŇKA, Jaromír. In: SVITÁK, Matěj. Petříček ke Koněvovi: Naši partneři možná chtějí rozdělení české společnosti 11.9.2019

Politický geograf Michael Romancov se k tématu znovu vyjádřil pro Deník N v prosinci poté, co se starosta pražských Řeporyjí Pavel Novotný zúčastnil na začátku prosince 2019 politické talkshow v ruské státní televizi TV Rossija 1. Byl do televizního pořadu pozván proto, aby zde vysvětlil svou iniciativu postavit v pražských Řeporyjích pomník členům ROA. Novotný však moderátorskou dvojici překvapil tím, že nebojácně vzdoroval jejich argumentaci, přičemž využil své dřívější zkušenosti práce šéfredaktora bulvárních webů. S moderátory se tak ihned dostal do konfliktu. Moderátoři ve svém pořadu obhajovali Ruskem prosazovaný narativ, že vlasovci jsou zločinci.³⁸⁶

Podle Romancova možná Novotný našel způsob, jak se vůči agresivní ruské rétorice ubránit. Ve své analýze Novotného vystoupení Romancov uvedl, že s nástupem Vladimira Putina k moci podléhají dějiny v Rusku, zejména pak „velké vítězství“, znovu sovětské interpretaci. Je to podle něj jeden z důvodů, proč je pro ruské vysoké politické činitele důležitý Koněvův pomník v Praze i iniciativa s cílem postavit pomník členům ROA v pražských Řeporyjích. Ruské ministerstvo zahraničí označilo tuto iniciativu přímo za reinkarnaci fašismu (sic!). Reinkarnace fašismu je podle Romancova pojem, který ruští novináři používají v mediálním prostoru od anexe ukrajinského Krymu v roce 2014.³⁸⁷

V naší analýze jsme viděli, že ruští politici, ruský historik Michail Mjachkov i Koněvovy příbuzné skutečně maršálův pomník obhajovali pomocí sovětské interpretace dějin, ve kterých byl maršál Koněv zobrazován jako zachránce českého národa. Z tohoto důvodu bylo podle nich nepřipustné s Koněvovým pomníkem být jen manipulovat, natož ho odstranit. Romancovův příspěvek nám také ukázal, že ruské politické instituce nepoužívaly rétoriku spočívající v obviňování z „fašismu“ jen v případě Koněvova pomníku.

Historik Michal Stehlík upozornil v prosinci 2019 ve svém článku na webu

³⁸⁶ NOVOTNÝ, Pavel In: JADRNÝ, Petr. Moderátoři vs. politik v ruské televizi? „V Norimberku vlasovce neřešili“, dává historik za pravdu Novotnému. In: iRozhlas.cz [online] Český rozhlas, ©1997-2022, 3.12.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/pavel-novotny-reporyje-rossija-1-vlasovci-historie_1912030733_pj

³⁸⁷ ROMANCOV, Michael. Ruská státní televize opět zkoušela ukřičet jiný názor, Novotný našel asi jediný recept, jak se proti tomu účinně bránit. In: *Deník N* [online] N Media a. s., 1.12.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://denikn.cz/244464/ruska-statni-televize-opet-zkousela-ukricet-jiny-nazor-novotny-nasel-asi-jediny-recept-jak-se-proti-tomu-ucinne-branit/>

Aktuálně.cz *Koněv, Vlasov a ti druzí...* na to, že si Češi v kauze kolem Koněvova pomníku rekonstruují minulost na základě hledání vztahu k Rusku. Ruská federace se podle něj snaží budovat národní hrdost tak, že se hlásí k minulému režimu. Tím se však podle Stehlíka přirozeně dostává do konfliktu se svými bývalými satelity, které dnes minulý režim odsuzují.

Stehlík se domnívá, že Češi chápou české moderní dějiny nejednoznačně. Jedna skupina společnosti upozorňuje podle něj na oběti na straně sovětských vojáků při osvobození v roce 1945, přičemž pomíjí zločiny sovětského režimu. Jiná část české společnosti si podle něj na druhou stranu všímá pouze sovětských zločinů, přičemž opomíjí oběti, které Rudá armáda přinesla při osvobozování Československa.³⁸⁸

Na základě našeho výzkumu můžeme do první skupiny zařadit členy KSČM, zástupce ruské diplomacie a také prezidenta Miloše Zemana a jeho mluvčího. Do druhé skupiny můžeme zařadit aktivistku za odstranění pomníku Helenu Frankenbergerovou, aktivistu za přejmenování Koněvovy ulice Filipa Stomeho, historika Petra Hlaváčka a také komentátora na webu Aktuálně.cz Martina Fendrycha a redaktorku webu Lidovky.cz Janu Machalickou. Je však těžké do této skupiny zařadit také politiky, neboť většinou zdůraznili, že si váží obětí, které Rudá armáda přinesla při osvobozování Československa v roce 1945.

Historik a politolog Jiří Fidler vydal pravděpodobně své druhé vydání knihy o životě Ivana Stěpanoviče Koněva v reakci na probíhající konflikt mezi českou a ruskou diplomacií. Již jsme zmínili, že Fidler v předmluvě své knihy *Koněv: Osvoboditel, nebo okupant?* uvedl, že Koněv se stal politickým tématem.³⁸⁹

Autor jediné Koněvovy biografie v češtině ve své knize potvrzuje mnoho informací, o kterých čeští historici a další odborníci hovořili a psali v internetových článcích. Předně se jedná o informaci, že Koněv nedbal na utrpení podřízených vojáků. Fidler se domnívá, že Koněvova krutost vůči jeho podřízeným mohla mít příčinu v tom, že neměl žádné zkušenosti z bojů za první světové války.³⁹⁰ Fidler také

³⁸⁸ STEHLÍK Michal. *Koněv, Vlasov a ti druzí...* In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 18.12.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/michal-stehlik.php?itemid=35482>

³⁸⁹ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 8

³⁹⁰ Tamtéž, s. 10

potvrzuje, že ztráty v Koněvových vojscích značně převyšovaly obvyklý sovětský průměr.³⁹¹

Ve Fidlerově knize se dále dozvídáme bližší informace o tom, jak probíhalo osvobození Československa v roce 1945. Fidler zde uvádí, že se Koněv zaměřil v roce 1945 na osvobození Prahy poté, co se jeho rival maršál Georgij Konstantinovič Žukov dostal se svým frontem do centra Berlína jako první.³⁹²

Fidler nás ve své knize dále informuje o tom, že němečtí velitelé se rozhodli pražské povstání, které začalo 5. května 1945, potlačit, aby se mohli dostat na západ. Povstalci totiž Prahu zablokovali. Americkým jednotkám pod vedením velitele Dwighta Davida Eisenhowera by podle Fidlera býval stačil jeden den na to, aby povstalcům pomohly porazit nacisty. Náčelník sovětského generálního štábu Alexej Innokent'jevič Antonov však Eisenhowerův návrh spočívající v tom, že americké jednotky postoupí na linii řek Vltava – Labe rozhodně zamítl. Z tohoto důvodu museli povstalci podle Fidlera další tři dny bojovat s nacisty, kteří byli v přesile.³⁹³

Fidler ve své knize dále uvádí, že Němci před povstalci v Praze kapitulovali 8. května. Tato dohoda však podle Fidlera znevažovala smysl sovětské operace. Z tohoto důvodu dělali komunisté dle jeho informací v pozdějším socialistickém Československu vše proto, aby občané o této dohodě nic nevěděli.³⁹⁴

Fidler upozornil na méně známou skutečnost, že vojáci 2. ukrajinského frontu, kterému velel Rodion Jakovlevič Malinovskij, se na osvobozování ČSR podíleli mnohem větší měrou než Koněvův 1. ukrajinský front.³⁹⁵ Vojáci 1. ukrajinského frontu se na osvobozování podíleli jen týden.³⁹⁶

V knize se také dozvídáme informace o tom, že se ČSR potýkalo s velkými problémy ohledně činnosti Rudé armády po osvobození. Fidler zmínil stejně jako starosta Prahy 6 Ondřej Kolář, že z ČSR bylo vojenskou kontrarozvědkou Smerš odvléčeno více než 10 000 československých občanů ruské národnosti, kteří do Československa emigrovali poté, co v Rusku bolševici v listopadu 1917 převzali

³⁹¹ Tamtéž, s. 95

³⁹² Tamtéž, s. 119

³⁹³ Tamtéž, s. 119

³⁹⁴ Tamtéž, s. 119 - 120

³⁹⁵ Tamtéž, s. 9

³⁹⁶ Tamtéž, s. 121-126

moc.

Rudá armáda se po osvobození chovala na československém území Fidlerovými slovy jako v dobyté zemi. Uvádí, že sovětská vojska zabírala soukromý majetek a páchala násilí na ženách. Koněv podle Fidlera na upozornění na problémy ze strany československých úřadů nereagoval.³⁹⁷

Fidlerovy informace o činnosti maršála Koněva v pozdějších letech se shodují s informacemi, které v našich analyzovaných článcích zmiňovala většina českých historiků. Fidler uvádí, že Koněv na rozkaz prvního tajemníka KSSS Nikity Chrušova potlačil v Maďarsku v roce 1956 protikomunistické povstání. Ačkoli trvala akce nakonec jedenáct dní, Koněvovi se nakonec podařilo Maďarsko pacifikovat.³⁹⁸

Fidler se věnoval také Koněvově úloze v řešení berlínské otázky v roce 1961. Jakožto velitel Skupiny sovětských vojsk organizoval maršál v letech 1961 – 1962 stavbu nechvalně proslulé Berlínské zdi. I v tomto případě vykonával svou práci na Chruščovův rozkaz. Podle Fidlera mohl být s výsledkem své práce spokojen.³⁹⁹

V roce 1968 čekala na Koněva Fidlerovými slovy další „černá práce“. Fidler se domnívá, že důvodem pro invazi vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968 nebyl politický vývoj v ČSSR, ale především to, že se zde dosud nenacházely žádné sovětské jednotky.⁴⁰⁰ Fidler vysvětluje, že sovětské velení vyslalo do ČSSR vojenskou delegaci v čele s Koněvem, protože bylo nutné provést průzkum kvůli plánovanému útoku. Maršálové a generálové následně v květnu 1968 cestovali po ČSSR spolu se zpravodajci, kteří zjišťovali potřebné informace.⁴⁰¹

Na rozdíl od historiků Jana Adamce a Eduarda Stehlíka Fidler ve své knize neuvádí informaci, že by si Chruščov vybral pro tajný úkol maršála Koněva z toho důvodu, že byl Čechoslováky vnímán jako osvoboditel.

Fidler chápe Koněvovu účast na zpravodajském průzkumu jako hanebnost, která převážila na jeho dřívějšími zásluhami.⁴⁰² Připouští však, že sovětská intervence v Československu mohla být pro Koněva morálním šokem, protože si v roce 1970

³⁹⁷ Tamtéž, s. 121

³⁹⁸ Tamtéž, s. 137 - 138

³⁹⁹ Tamtéž, s. 143

⁴⁰⁰ Tamtéž, s. 147

⁴⁰¹ Tamtéž, s. 149

⁴⁰² Tamtéž, s. 147

nepřijel do ČSSR pro vyznamenání Zlaté hvězdy hrdinů ČSSR.⁴⁰³ Zatímco jiné epizody Koněvova života líčil Fidler víceméně objektivně, události v květnu 1968 představoval dle našeho názoru částečně ze subjektivního pohledu. Soudíme tak na základě toho, že Fidler konstatoval, že Koněvova účast na těchto událostech smazává všechny jeho dřívější zásluhy.

Fidlerova kniha je o celém Koněvově životě a z tohoto důvodu se zde pochopitelně dozvídáme také informace o Koněvově činnosti před rokem 1945. Fidler v knize například uvádí, že se mladý Koněv v letech 1917 - 1918 podílel v Nikolsku na tzv. rudém teroru. Podle Koněvových slov se jednalo o svržení zemské správy, konfiskace půdy a věznění obchodníků.⁴⁰⁴ Fidler také informoval o tom, že se Koněv v březnu 1921 podílel na krvavém potlačení povstání baltské flotily v Kronštadu proti bolševické vládě.⁴⁰⁵

Rozhovory s historiky v internetových médiích byly spíše zaměřeny na Koněvovu historickou roli od roku 1945, neboť tehdy svázal slavný maršál svůj osud s Československem. Výše jsme si ale mohli povšimnout, že někteří historici se zabývali i životem Koněva před rokem 1945. Například historik Petr Hlaváček ve svém článku zmínil i Koněvovy činy před rokem 1945. Například zde uvedl informaci o potlačení povstání baltských námořníků v Kronštadu.⁴⁰⁶ Historik Michal Stehlík zase upozornil na účast Koněva v „rudém teroru“.⁴⁰⁷

Ačkoli soudíme, že Fidlerův osobní postoj k historické postavě maršála Koněva je spíše negativní, přesto se domníváme, že Koněvův životopis popsal víceméně objektivně. Neopomněl zmínit i Koněvovy vojenské úspěchy. Mezi Koněvovy vrcholné akce patřilo podle něj vedení Lvovsko-sandoměřské operace na Ukrajině a v Polsku v roce 1944. Sovětský svaz zde zvítězil nad Němci.⁴⁰⁸ Koněv podle Fidlera získal po této bitvě zcela oprávněně titul Hrdina Sovětského svazu, protože v této bitvě porazil se svým vojskem elitní německé jednotky.⁴⁰⁹

⁴⁰³ Tamtéž, s. 152

⁴⁰⁴ Tamtéž, s. 18

⁴⁰⁵ Tamtéž, s. 24

⁴⁰⁶ HLAVÁČEK, Petr. Koněva poslat Putinovi!, 25.3.2018

⁴⁰⁷ STEHLÍK, Eduard. Interview ČT24. Do roku 1968 pozitivní roli Rudé armády nikdo nezpochyboval, 10.5.2018

⁴⁰⁸ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 108 - 113

⁴⁰⁹ Tamtéž, s. 108-113

Po odstranění pomníku v dubnu 2020 napsal religionista Radek Chlup v květnu na webu Aktuálně.cz svůj článek s názvem *Koněv, paměťové války a umění přijmout svou minulost*. Vysvětloval zde, jakým způsobem souvisí konflikt s kolektivní identitou a historickou (národní) pamětí.

Hlavním pilířem ruské kolektivní identity je podle Chlupa boj proti nacismu.

Ruský prezident Vladimir Putin se podle něj pokouší vytvořit ruskou kolektivní identitu na základě částečného přihlášení se ke komunistickému režimu. Chlup však vysvětluje, že nejde jen o současný ruský politický režim.

Rusko nemohlo podle něj na rozdíl od ostatních postkomunistických států po zhroutilí bipolárního světa zcela odvrhnout komunistické období, protože zde bylo příliš dlouhé a také proto, že nebylo možné novou identitu budovat na hodnotách carského Ruska. Doslova uvedl: „Putinovské Rusko mohlo zavrhnout Stalina komunistu, ale opřít se o Stalina vojevůdce“.⁴¹⁰

Podle našeho názoru je právě toto jeden z hlavních důvodů, proč zástupci ruské diplomacie v konfliktu zcela odmítali kritickou interpretaci dějin konce druhé světové války. Chlup tvrdí stejně jako historik Michal Stehlík⁴¹¹, že Rusko se se svou politikou paměti dostává do konfliktu s ostatními postsovětskými státy.

Chlup rozděluje společnost v souvislosti s konfliktem kolem pomníku také na dva tábory, činí tak ale jiným způsobem než historik Michal Stehlík. Část české společnosti podle něj pojímá národní identitu v kontrastu k nacismu. Tito lidé chápou podle něj Koněva jako muže, který pomohl porazit tento zruďný režim. Druhá část české společnosti naopak podle něj pojímá národní identitu v kontrastu k Rusku. Koněv je pro tyto lidi především symbolem okupace. Podle Chlupa mají částečně pravdu obě části společnosti, protože Koněv byl podle něj „osvoboditel i okupant v jednom“.⁴¹²

Na základě našeho výzkumu můžeme potvrdit domněnku, že pro mnohé Čechy a Češky symbolizuje Koněv okupaci či komunistický režim. Domníváme se,

⁴¹⁰ CHLUP, Radek. Koněv, paměťové války a umění přijmout svou minulost. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 5.5.2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/radek-chlup.php?itemid=36737>

⁴¹¹ STEHLÍK, Michal. Koněv, Vlasov a ti druzí... , 18.12.2019

⁴¹² CHLUP, Radek. Koněv, paměťové války a umění přijmout svou minulost, 5.5.2020

že česká majorita skutečně nahlíží svou národní identitu mimo jiné na základě odmítnutí hodnot minulého režimu. Odmítnutí nacistické ideologie je jistě také součástí majoritního pojmání české kolektivní identity. Domníváme se také, že boj proti nacismu je skutečně v současné době hlavním prvkem ruské národní identity.

Chceme zde však podotknout, že nahlížení na českou společnost jako na dva tábory s opačnými názory vytváří nutně představu rozdělené společnosti. Soudíme, že tato představa je velmi zkreslující, neboť nezahrnuje české občany, kteří vnímají historickou postavu maršála Koněva jednak jako muže, který měl velkou zásluhu na osvobození Československa od nacistů, jednak jako muže, který pomohl nastolit v osvobozeném Československu odsuzovaný komunistický režim.

Chlupovy závěry o dvojím pojmání české národní identity rovněž nezahrnují ty občany, kteří jsou k minulosti českého národa spíše lhostejní a pojmání české identity tak nevnímají jako něco důležitého.

Historik David Svoboda z Ústavu pro studium totalitních režimů byl jedním z historiků, kterého oslovil web Novinky.cz s tím, aby se vyjádřil k výroku pražského primátora Zdeňka Hříba ohledně příchodu Rudé armády v roce 1945 do Prahy. Primátor Zdeněk Hřib po odstranění pomníku uvedl, že Rudá armáda přijela 9. května 1945 do Prahy jako do svobodného města.⁴¹³

Svoboda souhlasil s Hřibovým výrokiem, i když připustil, že vojáci Rudé armády museli 9. května 1945 svádět menší boje s fanatickými nacisty, kteří se nechtěli vzdát. Pro Sověty to podle něj bylo „nejlacinější vítězství snad za celou válku“. Jako důvod uvedl významný podíl vojáku ROA a povstalců na osvobození Prahy.⁴¹⁴ V tomto kontextu se stává narativ o Rudé armádě osvoboditelce a hrdinném maršalovi Koněvovi neplatným.

S Hřibovým výrokiem ohledně „pozdního příchodu“ Rudé armády do Prahy souhlasil také vědecký pracovník Historického ústavu AV ČR⁴¹⁵ Vojtěch Kyncl.

⁴¹³ HŘIB, Zdeněk. In: ŠÁRA, Filip a Právo. Hřibův výrok o příjezdu Rudé armády do svobodné Prahy? V zásadě správný, říkají historici. In: *Novinky.cz* [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 6. 5. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/historie/clanek/hribuv-vyrok-o-prijezdu-rude-armady-do-svobodne-prahy-v-zasade-spravny-rikaji-historici-40323023>

⁴¹⁴ SVOBODA, David. In: Tamtéž

⁴¹⁵ Akademie věd České republiky

Podotkl však, že „bez tlaku Rudé armády“ by pražské povstání nebylo úspěšné.⁴¹⁶ Tuto informaci sdělovalo v našich analyzovaných článcích málo historiků. Možnost obav nacistů z blížící se Rudé armády nicméně připustil vojenský historik Jindřich Marek.⁴¹⁷ Historik Tomáš Jakl, který byl hostem v pořadu Výzva na webu Seznam Zprávy na výročí 75 let od konce druhé světové války, také sdělil, že dobytí Berlína Rudou armádou mělo velký význam pro vítězství spojenců nad nacisty.⁴¹⁸

Shrnutí

Z naší analýzy pohledů historiků a dalších odborníků na Koněvovu historickou roli a konflikt kolem jeho pomníku je zřejmé, že knižní zpracování Koněvovy biografie nám poskytuje mnohem komplexnější pohled na osobu Koněva než výroky historiků v internetových zpravodajských článcích. Jiří Fidler se zabývá českými vojenskými dějinami 20. století a ve své knize popsal vcelku objektivně Koněvovu pestrou vojenskou kariéru.

Kapitoly Koněvova života, ke kterým se historici v průběhu konfliktu vyjadřovali, přirozeně korelovaly s těmi, na které během konfliktu upozorňovali politici a aktivisté. Jednalo se zvláště o činnost Koněva v letech 1945, 1956, 1961 a 1968.

Patří sem odvlékání československých občanů ruského a ukrajinského původu do Sovětského svazu kontrarozvědkou Smerš, která přišla do Československa v květnu 1945 spolu s Rudou armádou. Viděli jsme, že Jiří Fidler přisoudil přímou zodpovědnost maršálu Koněvovi, neboť byl podle něj vojenským velitelem kontrarozvědky. Dále sem patří Koněvovo brutální potlačení mohutného povstání proti bolševikům v Maďarské lidové republice v roce 1956, Koněvovo dohlížení na stavbu Berlínské zdi v roce 1961 a Koněvova účast ve zpravodajském průzkumu

⁴¹⁶ KYNCL, Vojtěch. In: Tamtéž

⁴¹⁷ MAREK, Jindřich. In: HORÁK, Jan. Rusko protestuje kvůli sejmutí Koněvovy desky. Mohou si za to sami, říká historik, 13.8.2019

⁴¹⁸ JAKL, Tomáš. In: SPĚVÁČKOVÁ, Martina. Díky vlasovcům byl počet obětí Pražského povstání nižší, říká historik. In: *Seznam Zprávy* [online] Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 8.5.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/diky-vlasovcum-byl-pocet-obeti-prazskeho-povstani-nizsi-rika-historik-104570>

politických a vojenských poměrů v ČSSR v květnu 1968. Dalším významným bodem, na který historici velmi často v souvislosti s Koněvovou historickou úlohou poukazovali, byla maršálova krutost ve vztahu k jeho podřízeným.

Historici se většinou snažili o co možná nejobjektivnější pohled na osobu Koněva. Zdůrazňovali jeho pozitivní roli při osvobození Československa. Výjimkou byl Petr Hlaváček, který ve svém článku vykreslil historickou postavu Koněva pouze negativně. Byl jedním z těch historiků, kteří si přáli odstranění sochy. Obecně se ale historici spíše klonili k zachování sochy spolu s vysvětlujícími tabulkami.

V souvislosti s osvobozením Československa v roce 1945 historici často uváděli, že Rudá armáda Prahu vojensky neosvobodila. Argumentovali, že americké jednotky mohly technicky vzato osvobodit Prahu jako první. Na druhou stranu někteří zdůraznili, že Pražské povstání by nebylo úspěšné bez přítomnosti Rudé armády v Berlíně. Kromě zásluh povstalců v čele s generálem Karlem Kutlvašem zdůrazňovali čeští historici také významnou pomoc vojáků Ruské osvobozené armády. Tyto dvě skupiny neměly v ruském narativu o osvobození Československa žádné místo.

Někteří historici zpochybnili i roli Koněva jakožto osvoboditele. Jeho záměrem bylo podle některých napomoci Sovětskému svazu v podmanění Československa.

Téměř všichni historici v naší analýze, kteří se vyjadřovali k činnosti Koněva v roce 1968, potvrdili, že se skutečně účastnil tehdejšího zpravodajského průzkumu politických a vojenských poměrů v Československu v květnu 1968. Nikdo jeho účast v této události nevyloučil. Na základě těchto informací musíme pochybovat o pravdomluvnosti ruského velvyslanectví, které argumentovalo tím, že se Koněv v roce 1968 zpravodajského průzkumu v ČSSR nezúčastnil, přičemž se odkázalo na ruské archivy. Tyto archivy nejsou pro české vědce dostupné.

Nejen historici, ale také politický geograf Michael Romancov a religionista Radek Chlup poukázali na to, že současný ruský politický režim v čele s prezidentem Vladimírem Putinem prosazuje sovětskou interpretaci dějin. Romancov dále rozvedl, že Ruská federace ospravedlňuje svou agresivní zahraniční politiku včetně vojenských intervencí vítězstvím Rudé armády ve druhé světové válce.

Religionista Radek Chlup i historik Michal Stehlík ve svých internetových příspěvcích objasnili, že ruská národní paměť se v současné době dostává do konfliktu s národní pamětí evropských států, které byly součástí východního bloku. Vysvětlili, že zatímco ruská národní paměť je v putinovském Rusku budována na základě přihlášení se k dějinám minulého režimu (zejména k vítězství SSSR nad nacisty v roce 1945), uvedené státy minulý režim včetně jeho interpretace dějin odsuzují.

Odborníci nicméně upozornili také na problematiku české historické paměti, která je podle nich ve vztahu k dějinám minulého režimu nejednotná. Poukázali na to, že zatímco někteří Češi komunistické období zcela zavrhnou, někteří naopak zveličují zásluhy Sovětského svazu na vítězství ve druhé světové válce.

5.4 Pohled českých novinářů a komentátorů

Novináři a komentátoři velmi často uváděli ve svých článcích tytéž informace týkající se tématu Koněvova života a jeho pomníku jako historici. Ačkoli se konflikt kolem maršálova pomníku rozhořel v roce 2015, na internetu můžeme nalézt starší články, jejichž autoři se v nich vyjadřovali k tématu Koněvovy historické role či k historickým událostem, kterých se zúčastnil.

Žurnalista Michal Žák napsal v roce 2006 na webu iDNES.cz článek o potlačení maďarského povstání sovětskou armádou. Uvádí zde, že první tajemník KSSS Nikita Sergejevič Chruščov nechal potlačit povstání v Maďarsku, protože SSSR si nemohl dovolit ztratit jeden ze svých satelitů. V tomto článku nenalezneme žádné úvahy o maršálově historické roli, žádné emoce a ani zmínku o tom, že by Koněv byl za potlačení povstání zodpovědný.⁴¹⁹

O tři roky později vyšel na webu tn.cz článek Kláry Svobodové *Ševčenko a Koněv zdobí Prahu, jejich vztah k Česku je ale sporný*. Svobodová se zde věnovala rozporuplné Koněvově historické roli ve vztahu k Československu a postojům

⁴¹⁹ ŽÁK, Michal. Sověti před 50 lety potlačili maďarské povstání. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 4.11.2006 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/soveti-pred-50-lety-potlacili-madarske-povstani.A061103_104037_zahranicni_miz

Pražanů vůči novému pomníku ukrajinského malíře a básníka Tarase Ševčenko na náměstí Kinských. Zabývala se zde také historií známého růžového tanku, který se rovněž nacházel na pražském náměstí Kinských. Připomněla, že odhalení tehdy ještě zeleného tanku na tehdejším náměstí Sovětských tankistů přihlížel sám Ivan Stěpanovič Koněv. Uvedla zde, že obyvatelé Československa chápali tank po roce 1968 spíše jako symbol invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa.

Autorka článku sice uvedla, že Koněvovy zásluhy v roce 1945 nebyly zpochybněny, označila ho ale za „osvoboditele a zároveň okupanta“ a za stalinského vojevůdce.⁴²⁰ Přídomek „stalinský“ nutně evokuje negativní konotace, protože vyvolává dojem, jako by Koněv byl prostým Stalinovým služebníkem bez možnosti samostatného rozhodování.

Svobodová se domnívala, že lidé, kteří žili v okolí pomníku, nevěděli o Koněvově účasti ve zpravodajském průzkumu před sovětskou vojenskou intervencí v ČSSR v roce 1968. Sama ale tuto Koněvovu roli nezpochybňovala. Tvrdila, že Koněv Prahu před invazí v roce 1968 zmapoval.⁴²¹

V článku i ve videu u článku Kláry Svobodové promlouval také novinář a komentátor Českého rozhlasu Plus Libor Dvořák. Maršál Koněv byl podle něj klasickým stalinským vojevůdcem. Nezpochybnil jeho roli jakožto osvoboditele Prahy, ale na druhou stranu zdůraznil, že Koněv měl podíl na okupaci Československa, která začala v srpnu 1968.⁴²² Soudě dle názorové zaměřenosti a obecného naladění Libora Dvořáka jakožto novináře je tento výrok plně v souladu s jeho protiruským stanoviskem, které potvrzuje nejednou ve svých článcích.

Článek Kláry Svobodové nám prozrazuje, že historická postava maršála Koněva byla již v roce 2009 vnímána částí novinářské obce rozporuplně. Také se zde dozvídáme, že Koněvova činnost v roce 1968 byla pravděpodobně v této době v České republice málo známá.

⁴²⁰ SVOBODOVÁ, Klára. Ševčenko a Koněv zdobí Prahu, jejich vztah k Česku je ale sporný. In: *tn.cz*. [online] TV Nova s. r. o., 26.4.2009 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/130997-sevcenko-a-konev-zdobi-prahu-jejich-vztah-k-cesku-je-ale-sporny>

⁴²¹ Tamtéž

⁴²² DVOŘÁK, Libor. In: SVOBODOVÁ, Klára. Ševčenko a Koněv zdobí Prahu, jejich vztah k Česku je ale sporný, 26.4.2009

Redaktor Jan Wírnitzer, který se mimo jiné ve svých článcích zaměřuje na téma armády, napsal na webu Aktuálně.cz svůj článek s názvem *Komunisté v Praze uctili Koněva. Potlačení Maďarů s tím nesouvisí, hájil ho šéf bojovníků za svobodu* v reakci na tzv. pietu u Koněvova pomníku, která se odehrála v listopadu 2017. Pieta byla spíše protestem, a to jak stoupců pomníku, tak jejich odpůrců. Wírnitzer se jakožto novinář také zúčastnil.

V článku se Wírnitzer vymezil vůči lidem, kteří na protestu obhajovali Koněvovu sochu. Připomněl maršalovy známé kontroverze. Ze stylu jeho psaní usuzujeme, že je jedním z těch lidí, kteří Koněva velmi kriticky hodnotí.

Poukázal na to, že narativ spočívající v tom, že maršál Koněv osvobodil Prahu a zachránil ji před zničením, byl součástí komunistické historiografie.⁴²³ Wírnitzer s tímto výkladem nesouhlasí. Nejtěžší boje sváděli podle něj v květnu 1945 povstalci a členové ROA.⁴²⁴

Wírnitzer zdůraznil, že ztráty v Koněvově vojsku byly v květnu 1945 v Československu minimální, protože jeho vojáci přijeli až po německé kapitulaci. Stejně jako někteří čeští historici připomněl, že Koněv byl lhostejný vůči množství padlých vojáků v jeho vojsku.⁴²⁵

Rusové jsou podle Wírnitzera přesvědčeni, že ve druhé světové válce přinesli největší oběti a sváděli nejdůležitější boje.⁴²⁶ Z této teze by logicky vyplývalo, že se občané ruské národnosti v současnosti identifikují se svými sovětskými předky. Výše jsme již zmínili, že z našeho pohledu je přirozené, že se Rusové a Rusky identifikují se sovětskými předky. Jako důvod jsme uvedli to, že SSSR se rozkládal na většině území bývalého Ruského impéria. Navíc hlavním městem byla stejně jako v případě Ruského impéria Moskva.

Komentátor Lidových novin a bývalý redaktor časopisu Respekt Zbyněk Petráček upozornil ve svém článku s názvem **PETRÁČEK: Uctívači Koněva**.

⁴²³ WIRNITZER, Jan. Komunisté v Praze uctili Koněva. Potlačení Maďarů s tím nesouvisí, hájil ho šéf bojovníků za svobodu, 21.11.2017

⁴²⁴ Příslušníci Ruské osvobozené armády (ROA) pod velením generála Andreje Andrejeviče Vlasova. Většinou se jednalo o bývalé zajatce a emigranty. Dobrovolně bojovali na straně nacistického Německa proti SSSR. Generál Vlasov byl v roce 1946 v Sovětském svazu popraven.

⁴²⁵ WIRNITZER, Jan. Komunisté v Praze uctili Koněva. Potlačení Maďarů s tím nesouvisí, hájil ho šef bojovníků za svobodu, 21.11.2017

⁴²⁶ Tamtéž

Uchovejme pomníky i svobodnou interpretaci dějin z listopadu 2017 na to, že mnoho obyvatel Prahy o Koněvově pomníku před vznikem konfliktu zřejmě nevědělo.⁴²⁷ To považujeme za velmi pravděpodobné. Jak sám Petráček uvádí, nebyl příznivcem odstranění pomníku.⁴²⁸

Z povahy konfliktu usoudil, že Rusko žádá od České republiky vděčnost za osvobození v roce 1945. Petráček se podle svých slov dokonce domníval, že Ruská federace žádá prokazování vděčnosti ze strany České republiky za to, že ji Sověti „chránili“ mezi lety 1948 až 1989.⁴²⁹ Tato myšlenka zní bizarně, avšak vzhledem k současnému dění v evropském prostoru soudíme, že by se mohla alespoň částečně zakládat na pravdě.

Petráček ve svém článku vyzval k tomu, aby si Češi nenechali od ruské diplomacie zasahovat do své interpretace dějin konce druhé světové války.

Dle jeho názoru se v ČR v roce 2017 nezpochybňovala role maršála Koněva v roce 1945, ale připomínalo se, že Koněvova historická role byla pestřejší, tj. že maršál Koněv se svými vojáky brutálně potlačil protikomunistické povstání v Maďarsku v roce 1956, že organizoval v roce 1961 v Berlíně stavbu zdi a že se roku 1968 aktivně zapojil do plánování invaze vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR.⁴³⁰

Na základě našeho výzkumu můžeme Petráčkovu domněnku o tom, že Koněvova role při osvobození nebyla v roce 2017 zpochybňována, vyvrátit. Koněvovu roli při osvobození rozporovali od roku 2015 publicisté, historici i politici. Na druhou stranu je pravdou, že v konfliktu nikdo nezpochybňoval roli sovětských řadových vojáků, kteří se na osvobození ČSR v roce 1945 podíleli.

O osudu maršálova pomníku, Koněvově historické roli a ruské politice paměti uvažoval také publicista, spisovatel a historik Luděk Navara ve svém článku *Pomník maršála Koněva, můj dědeček a dějiny v blázinci* na webu Aktuálně.cz.

Vyslovil se pro odstranění pomníku. Chápal ho jako symbol „sovětského

⁴²⁷ PETRÁČEK, Zbyněk. PETRÁČEK: Uctíváči Koněva. Uchovejme pomníky i svobodnou interpretaci dějin. In: *Lidovky.cz* [online] MAFRA a. s., ©2022, 25.11.2017 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/nazory/petracek-uctivaci-koneva-uchovejme-pomniky-i-svobodnou-interpretaci-dejin.A171124_224248_ln_nazory_pev

⁴²⁸ Tamtéž

⁴²⁹ Tamtéž

⁴³⁰ Tamtéž

pochybného vítězství“ ve druhé světové válce a také jako symbol nepřátelské moci, tj. Ruska. Sovětský svaz podle něj prostřednictvím pomníku maršála Koněva v tehdejší ČSSR dával najevo svou nadvládu.⁴³¹

Koněv se podle Navary možná domníval, že Maďarsko v roce 1956 osvobozuje.⁴³² Možná tomu tak skutečně bylo. Maršál Koněv byl vždy připraven splnit úkol, který mu sovětské politbyro udělilo.

Navara byl přesvědčen, že Sověti v roce 1945 zvítězili v Praze spíše nad Američany než nad nacisty, protože Německo bylo poraženo již před jejich příchodem. Američané podle něj mohli Prahu osvobodit dříve, ale z politických důvodů tak neučinili.⁴³³

Domníváme se, že se Navarova myšlenka ohledně vítězství Sovětů nad Američany může zakládat na pravdě. Ruští politici během konfliktu i po něm vždy hovořili pouze o porážce nacistů, nikdy o porážce Američanů. Na druhou stranu ale nikdy nehovořili o společném vítězství Sovětů a Američanů, ale pouze o vítězství Sovětů, se kterými se jednoznačně národnostně identifikovali.

Soudíme, že ruští politici tímto způsobem představují dějiny konce druhé světové války nejen jako porážku nacistů, ale také jako porážku západních spojenců. Podotkneme zde, že sovětským jednotkám se v roce 1945 podařilo osvobodit nejen Prahu, ale také Berlín. Soudíme, že osvobození těchto dvou klíčových evropských měst muselo být pro obyvatele tehdejšího Sovětského svazu psychologicky velmi významné.

Ruská federace podle Navary obhajuje prostřednictvím ochrany sovětských pomníků dřívější nadvládu Sovětského svazu. Z tohoto důvodu interpretují podle Navary Rusové dějiny druhé světové války tak, jak činili historici a politici v dobách Sovětského svazu.⁴³⁴

V tomto bodě se Navara názorově sblíží s politickým geografem Michaelem

⁴³¹ NAVARA, Luděk. Pomník maršála Koněva, můj dědeček a dějiny v blázinci. In: *Aktuálně.cz* [online] *Economia a. s.*, ©1999 – 2022, 28.11.2017 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://nazory.aktualne.cz/komentare/pomnik-marsala-koneva-muj-dedecek-a-dejiny-vblazinci/r~d83904aad42211e7ad1e0cc47ab5f122/>

⁴³² Tamtéž

⁴³³ Tamtéž

⁴³⁴ Tamtéž

Romancovem, který rovněž vysvětlil, že putinovské Rusko trvá na sovětské interpretaci dějin. Jako příklad uvedl Navara interpretaci událostí v roce 1968. Sdělil, že podle ruských politiků se jednalo o zajištění míru pro Československo.⁴³⁵

Na začátku ledna 2018 vyšel na webu ČT24 článek s názvem *Kontroverzní Koněv. Maršál, který osvobodil Prahu a rozmázl maďarské povstání*. Autorem je Milan Dolejší.⁴³⁶ Dolejší připomněl, že na vojáky Koněvova 1. ukrajinského frontu zbyla 9. května 1945 v Praze spíše jen „dočišťovací operace“. Důvodem bylo podle něj to, že se nacisti vzdali již 8. května. Na druhou stranu zmínil, že Koněvovi vojáci byli tehdy přivítáni Pražany jako osvoboditelé. Byl přesvědčen, že osvobození Prahy maršálem Koněvem bylo narativem prezentovaným komunistickou propagandou.

Dolejší popsal ve svém článku stručně, ale výstižně a více méně objektivně Koněvovu vojenskou kariéru. Můžeme si povšimnout, že stejně jako historik Jiří Fidler uvedl, že 2. ukrajinský front pod velením maršála Malinovského se na osvobození ČSR v roce 1945 podílel více než 1. ukrajinský front.

Dolejší dále uvedl, že Koněvovy tanky zničily protibolševické povstání v Maďarsku v roce 1956 a napomohly dosadit do čela Maďarské lidové republiky prosovětského Jánose Kádára.⁴³⁷ Zde vidíme zřetelný rozdíl oproti článku z roku 2006, kterým jsme se zabývali výše. Zatímco v článku z roku 2006 není žádná zmínka o tom, že by Koněv byl za potlačení povstání zodpovědný, v tomto článku autor hovoří o Koněvových tancích.

Dolejší se také krátce a opatrně zmínil o Koněvově účasti ve zpravodajském průzkumu československých poměrů v květnu 1968. O účasti Koněva v této události zjevně nebyl přesvědčen. Konstatoval, že maršál do ČSSR přijel kvůli návštěvě nově zvoleného prezidenta Ludvíka Svobody.⁴³⁸ Část jeho delegace přitom podle něj zkoumala zdejší poměry, aby zjistila podmínky pro případnou invazi. Na Koněvovu

⁴³⁵ Tamtéž

⁴³⁶ DOLEJŠÍ, Milan. *Kontroverzní Koněv. Maršál, který osvobodil Prahu a rozmázl maďarské povstání*. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 3.1.2018 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2350594-kontroverzni-konev-marsal-ktery-osvobodil-prahu-a-rozmazl-madarske-povstani>

⁴³⁷ Osoba, která zaujímala pozici premiéra Maďarské lidové republiky v letech 1956 – 1958, DOLEJŠÍ, Milan. *Kontroverzní Koněv. Maršál, který osvobodil Prahu a rozmázl maďarské povstání*, 3.1.2018

⁴³⁸ Generál Ludvík Svoboda, který zastával od 30. března 1968 do 28. května 1975 úřad československého prezidenta.

obranu zmínil, že postarší maršál pravděpodobně nebyl z následné invaze nadšený.⁴³⁹

Na základě literatury můžeme vyvrátit myšlenku, že by maršál Koněv v květnu 1968 přiletěl do ČSSR kvůli návštěvě starého přítele a prezidenta Ludvíka Svobody. Svoboda nebyl v květnu nově zvoleným prezidentem, protože byl zvolen již v březnu. O vyslání skupiny dvaceti maršálů a generálů do ČSSR rozhodl tehdy první tajemník KSSS Leonid Iljič Brežněv a nikoli sám maršál Koněv.⁴⁴⁰

Redaktorka Jana Machalická se v květnu v roce 2018 na webu Lidovky.cz jednoznačně vyslovila pro odstranění sochy ve svém článku s názvem *MACHALICKÁ: K čertu s Koněvem. Socha maršála je symbolem čtyřicetileté mizérie.*

Jako jediná v našem výzkumu byla přesvědčena, že Rudá armáda by v květnu 1945 Prahu zničila, kdyby měla tu možnost. Uvedla zde, že rozhodnutí o tom, že Prahu osvobodí Rudá armáda, padlo již na Jaltské konferenci v únoru 1945.⁴⁴¹ Z tohoto důvodu se dle jejích informací americké jednotky nepřesunuly na linii Vltava – Labe, i když mohly být v Praze o hodně dříve než Sověti. V Praze se tak podle ní bránili sami Pražané s pomocí vlasovců.⁴⁴²

Na tomto místě se Machalická shoduje s Jiřím Fidlerem, který také ve své knize uvedl, že kvůli odmítnutí sovětského velení, aby Američané pokračovali na linii Vltava - Labe, se museli povstalci další tři dny bránit vůči nacistům.⁴⁴³

Machalická byla přesvědčena, že vysvětlující tabulky, kterými se radnice Prahy 6 chystala v srpnu 2018 sochu opatřit, byly nedostačujícím řešením problému. Volala po odstranění pomníku, protože Koněv potlačil maďarské povstání v roce 1956, dohlížel v roce 1961 na stavbu Berlínské zdi a pravděpodobně se v roce 1968 zúčastnil průzkumu před vojenskou intervencí v ČSSR. Je překvapivé, že Machalická

⁴³⁹ DOLEJŠÍ, Milan. Kontroverzní Koněv. Maršál, který osvobodil Prahu a rozmázl maďarské povstání, 3.1.2018

⁴⁴⁰ BENČÍK, Antonín. *Rekvie za Pražské jaro*, s. 42

⁴⁴¹ Setkání hlavních představitelů SSSR, USA a Velké Británie v Jaltě na Krymu. Státníci rozhodli o rozdělení Německa do čtyř zón, vzniku Organizace spojených národů a zavázali se nechat na osvobozených evropských územích proběhnout demokratické volby a pomáhat v těchto státech řešit jejich politické a ekonomické problémy.

⁴⁴² MACHALICKÁ, Jana. MACHALICKÁ: K čertu s Koněvem. Socha maršála je symbolem čtyřicetileté mizérie. In: *Lidovky.cz* [online] MAFRA a. s., ©2022, 14.5.2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/nazory/machalicka-k-certu-s-konevem-socha-marsala-je-symbolem-ctyricetilete-mizerie.A180514_104823_in_nazory_jto

⁴⁴³ FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*, s. 119

nebyla přesvědčena o tom, že se Koněv na průzkumu podílel.

Upozornila na to, že v České republice se nachází stoupenec Putina režimu. Sochu označila za symbol „čtyřicetileté mizérie“. Konstatovala, že sovětský režim byl československému národu shora vnucen. To byl podle ní další důvod pro to, aby byl pomník, který symbolizoval tento režim, odstraněn.⁴⁴⁴

Komentátor Lidových novin Zbyněk Petráček napsal na webu Lidovky.cz v červnu 2019 další svůj článek, tentokrát s názvem *Dějiny podle zákona. Válečné pomníky Rusům musí hájit i stalinismus*. Reagoval tak na návrh ruského ministerstva obrany sankcionovat osoby, které „hanobí“ sovětské památníky.

Petráček zde uvedl, že v konfliktu kolem pomníku se jak česká (radnice Prahy 6), tak ruská strana snaží prosadit svou interpretaci dějin druhé světové války a také svůj způsob vymáhání úcty.

Konstatoval, že doplnění pomníku o vysvětlující tabulky chápou ruští politici jako dehonestaci celé ruské role při porážce nacismu. Z tohoto důvodu se podle něj z lokálního konfliktu stal konflikt mezinárodní.

Připomněl, že Ruská federace se pře o pomníky především na Ukrajině, v pobaltských státech a Polsku. Měl stejný postoj jako historik a publicista Luděk Navara v tom, že byl přesvědčen, že Ruská federace brání skrze obhajobu sovětských pomníků na území bývalých satelitů SSSR sovětskou interpretaci dějin.⁴⁴⁵

Jak vidíme, Petráček vykazuje během konfliktu názorovou konzistenci. V listopadu 2017 rovněž uvedl, že Ruská federace žádá prokazování vděčnosti ze strany České republiky za to, že ji Sověti „chránili“ mezi lety 1948 a 1989. Domníváme se, že se představitelé Ruské federace se sovětskou interpretací dějin identifikují a chápou současnou Ruskou federaci jako nástupce Sovětského svazu.

Jiný názor měl novinář a hudebník Petr Vizina, který napsal po poničení sochy v srpnu 2019 na webu Aktuálně.cz svůj článek s názvem *Ano krvavému maršálovi: ať Koněvova socha zůstane, kde je*. Podobně jako další historici a novináři, jejichž

⁴⁴⁴ MACHALICKÁ, Jana. MACHALICKÁ: K čertu s Koněvem. Socha maršála je symbolem čtyřicetileté, 14.5.2018

⁴⁴⁵ PETRÁČEK, Zbyněk. PETRÁČEK: Dějiny podle zákona. Válečné pomníky Rusům musí hájit i stalinismus. In: *Lidovky.cz* [online] MAFRA a. s., ©2022., 24.6.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/nazory/petracek-dejiny-podle-zakona-valecne-pomniky-rusum-musi-hajit-i-stalinismus.A190623_211428_In_nazory_ele

články a výroky jsme zahrnuli do našeho výzkumu, připomněl jednak Koněvovu roli jakožto osvoboditele, jednak jeho roli v letech 1956, 1961 a 1968.

Jeho připomínka, že pomník je pro Rusy pietním místem a vyjádřením úcty k vojákům, kteří padli během druhé světové války, byla naopak v našem výzkumu mezi novináři ojedinělá. Koněvův pomník měl podle něj zůstat na místě právě z toho důvodu, že sloužil jako pietní místo a historické svědectví. Vizina nicméně souhlasil s doplněním pomníku o vysvětlující tabulky, protože byl přesvědčen, že v paměti by měly být zachovány také Koněvovy činy v letech 1956, 1961 a 1968.⁴⁴⁶

Sochu si přál ponechat na místě také novinář a šéfkomentátor na webu Seznam Zprávy Jan Lipold. Demokratické pomníky podle něj neoslavují jen danou osobu nebo událost, ale především stimulují veřejnou paměť. Stejně jako Vizina se domníval, že Koněvův pomník mohl spolu s vysvětlující tabulí sloužit jako historické svědectví doby, ve které byl postaven. Naopak bez tabulky byl pomník podle něj falešným symbolem jako v době normalizace.⁴⁴⁷

Bývalý politik za stranu Občanská demokratická aliance (ODA)⁴⁴⁸, novinář a komentátor na webu Aktuálně.cz Martin Fendrych považoval sochu maršála Koněva také za falešný symbol dějin, protože svůj z našeho pohledu velmi tendenční článek ze září 2019 nazval *Socha maršála Koněva falšuje dějiny. Aby pravda neexistovala a lež vládla*. Na rozdíl od Lipolda byl přesvědčený, že pomník měl být odstraněn již po Sametové revoluci.

Pomník byl podle něj postaven až v době normalizace, protože si Pražané na osvobození v roce 1945 již dobře nepamatovali. Koněv totiž podle Fendrycha ve skutečnosti nezachránil Prahu před zničením, jak bylo uvedeno na desce u pomníku. Podotkl, že občané Československa v roce 1945 možná věděli, že za Koněvova přihlížení byli tehdy odvlékáni do gulagů českoslovenští občané ruského a

⁴⁴⁶ VIZINA, Petr. Ano krvavému maršálovi: ať Koněvova socha zůstane, kde je. In: *Aktuálně.cz* [online] *Economia a. s.*, ©1999 – 2022, 26.8.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://nazory.aktualne.cz/co-se-sochou-marsala-koneva-at-zustane/r~abcd98ec78b11e994100cc47ab5f122/>

⁴⁴⁷ LIPOLD, Jan. Komentář: Nechte Koněva, kde je. Není to hezký pohled, ale paměť je důležitější. In: *Seznam Zprávy* [online] *Seznam.cz a. s.* ©1996 – 2022, 3.9.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/komentar-nechte-koneva-kde-je-neni-to-hezky-pohled-ale-pamet-je-dulezitejsi-78287>

⁴⁴⁸ Pravicová strana, která existovala mezi lety 1990 až 2007.

ukrajinského původu.⁴⁴⁹ My se domníváme, že veřejnost tuto informaci neznala.

Fendrych dále parafrázoval to, co o Koněvovi napsal historik Petr Hlaváček ve svém článku z března 2018 *Koněva poslat Putinovi!*. V návaznosti na výčet Koněvových „hříchů“ v podání Petra Hlaváčka se Fendrych dotázal: „Tohle vraždící monstrum máme mít vystavené v Bubenči na památku? To je falšování dějin, pokračování v komunistickém dějepisu....“⁴⁵⁰ Zde vidíme, že Fendrych nahlížel pomník jako součást sovětské interpretace dějin.

Fendrych vnímal Koněvův pomník stejně jako publicista a historik Luděk Navara jako symbol nepřátelského Ruska. Konstatoval, že zástupci Ruské federace brání pomník z toho důvodu, že vedou proti České republice dezinformační válku.⁴⁵¹

Jako příklad dezinformace uvedl Fendrych nepravdivou informaci o tom, že starosta Prahy 6 je příbuzným Otto Kolaru, který za druhé světové války kolaboroval s nacisty. Tuto zprávu dle jeho informací šířila facebooková skupina Přátelé Ruska v České republice.⁴⁵²

V září 2019 vyšel také článek redaktorky Jany Machalické na webu Lidovky.cz na téma Koněvova pomníku. Stejně jako ve svém článku z května 2018 se Machalická i zde postavila za odstranění pomníku. Je vidět, že tento postoj je artikulován nejen v obsahu článků, ale také v jazyce vyjadřování, který překračuje hranici pouhé angažovanosti.

Pro Machalickou byl maršálův pomník především normalizačním pomníkem. Tvrdila, že to, že Koněv velel frontu, který se v květnu 1945 dostal jako první do Prahy, se komunistickým funkcionářům pouze hodilo. V článku označila Koněva za „panáka“, kterého využívala komunistická propaganda.

Znovu připomněla, že s Koněvovým vědomím byli do sovětských gulagů odvlékáni českoslovenští občané ruského původu. Upozornila však, že

⁴⁴⁹ FENDRYCH, Martin. Socha maršála Koněva falšuje dějiny. Aby pravda neexistovala a lež vládla. In: *Aktuálně.cz* [online] Economia a. s., ©1999 – 2022, 5. 9. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://nazory.aktualne.cz/komentare/socha-marsala-koneva-falsuje-dejiny-aby-lez-vladla/r~d87a44eccfc011e9ac760cc47ab5f122/>

⁴⁵⁰ Tamtéž

⁴⁵¹ Tamtéž

⁴⁵² Tamtéž

nezpochybňuje roli sovětských padlých vojáků v boji proti nacismu.⁴⁵³

Machalická naznačila, že imperativní způsob mluvy, jakým ruská diplomacie vyzývala radnici Prahy 6, aby sochu očistila a „učinila konec podobným provokacím“ připomíná dobu, ve které bylo Československo součástí východního bloku.⁴⁵⁴

Den před jednáním zastupitelstva Prahy 6 o osudu sochy hovořil v září 2019 v pořadu na televizi DVTV⁴⁵⁵ redaktor časopisu Respekt Ondřej Kundra. Ruská federace se podle něj v poslední době snaží vyvolávat chaos a konflikt v bývalých satelitech Sovětského svazu. Z tohoto důvodu podle něj ruští politici využili sporu kolem Koněvova pomníku. Čeští stoupenci pomníku, kteří se účastnili protestů u sochy (a které starosta Prahy 6 Ondřej Kolář označil za extremisty) šířili dle jeho informací během kauzy ruské dezinformace. Jejich cílem bylo rovněž přilít olej do ohně.

Ruští diplomaté obviňovali podle Kundry během kauzy české politiky z „fašismu“ ze dvou důvodů. Za prvé byli podle něj přesvědčeni, že pokud někoho přirovnají k „fašistům“, způsobí jeho společenské vyloučení. Za druhé byl Kundra přesvědčený, že obviňování z fašismu ze strany ruských politiků pramenilo také z toho, že zneužívali toho, že zločiny nacismu (fašismu) jsou v Evropě hodnoceny jinak než zločiny komunismu.⁴⁵⁶

Je zřejmé, že zločiny nacismu jsou v Evropě hodnoceny mnohem přísněji než zločiny komunismu. V naší analýze, kde jsme se věnovali výroky českých politiků, jsme si mohli povšimnout, že rétoriku obviňování z „fašismu“ používali také čeští komunisté.

Pokud mělo být cílem ruské diplomacie skutečně dosáhnout společenského vyloučení hlavního aktéra konfliktu starosty Prahy 6 Ondřeje Koláře, bylo neúspěšné.

Ačkoli byl starosta Prahy 6 Ondřej Kolář označen ruským ministrem kultury

⁴⁵³ MACHALICKÁ, Jana. MACHALICKÁ: Památka normalizace. Socha Koněva je výrazem nové poroby v 70. letech. In: *Lidovky.cz* [online] MAFRA a. s., ©2022, 5.9.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/nazory/machalicka-pamatka-normalizace-socha-koneva-je-vyrazem-nove-poroby-v-70-letech.A190904_213324_In_nazory_ele

⁴⁵⁴ Tamtéž

⁴⁵⁵ DVTV je internetová zpravodajská televize dodávající obsah zpravodajskému serveru Aktuálně.cz

⁴⁵⁶ KUNDRA, Ondřej. In: SMETANA, Emma. Rusku není dění v bývalých satelitech lhostejné a využívá každou možnost, jak rozvíjet v těchto zemích nestabilitu, míní redaktor Respektu. In: *DVTV* [online] 11. 9. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/rozhovor-s-dcerou-marsala-koneva-o-sose-v-praze-i-minulosti/r~b1fec864d40811e988f50cc47ab5f122/>

Vladimírem Medinským v září 2019 za nacistu a ačkoli se na Wikipedii objevila falešná informace o tom, že je příbuzným kolaboranta Otto Kolara, zůstává dodnes starostou Prahy 6.⁴⁵⁷

Kundra připomněl, že sovětské pomníky byly odstraněny i v dalších postsocialistických státech. Důvodem pro jejich odstranění bylo podle něj to, že lidé v těchto státech nesouhlasili se sovětskou interpretací dějin. Podobně jako předseda ekumenických církví Petr Jan Vinš soudil také Kundra, že ruská propaganda si v těchto státech testovala prostřednictvím zasahování do rozhodnutí o odstranění sovětských pomníků svůj vliv.

Kundra dále konstatoval, že ruští diplomaté během konfliktu příliš nediskutovali o kontroverznosti maršála Koněva.⁴⁵⁸ Na základě naší analýzy výroků ruských politiků během konfliktu můžeme potvrdit, že ruští politici se po celou dobu trvání konfliktu dějinám Koněvovy problematické poválečné kariéry snažili vyhýbat.

Prezident Miloš Zeman a jeho mluvčí Jiří Ovčáček vykazovali podle Kundry během kauzy chování, které odpovídá chování „ruských trollů“.⁴⁵⁹ Soudil tak na základě toho, že se Miloš Zeman v kauze ztotožňoval s agresivní velmocenskou politikou Ruské federace. Na závěr se Kundra vyslovil pro odstranění pomníku, protože pomník se stal předmětem mezinárodního konfliktu.⁴⁶⁰

Na základě naší analýzy můžeme potvrdit, že se Hrad přiklonil prostřednictvím svých argumentací v konfliktu na stranu ruské diplomacie. Prezidentův mluvčí Jiří Ovčáček horlivě obhajoval Koněvovu historickou roli tím, že poukazoval na jeho zásluhu o osvobození Osvětimi v lednu 1945. Dokonce tvrdil, že bez Koněvova zásahu by dnes český národ neexistoval.⁴⁶¹ Je zajímavé, že na Koněvovu roli při osvobození Osvětimi nikdo další tak vehementně nepoukazoval.

Tvrzení o záchraně českého národa je extrémní a skutečně mohlo sloužit

⁴⁵⁷ Ondřej Kolář je od října 2021 také poslancem Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

⁴⁵⁸ KUNDRA, Ondřej. In: SMETANA, Emma. Rusku není dění v bývalých satelitech lhostejné a využívá každou možnost, jak rozvíjet v těchto zemích nestabilitu, míní redaktor Respektu, 11.9.2019

⁴⁵⁹ Troll je označení pro účastníka online diskuzí, který zde vyvolává hádky tím, že zveřejňuje provokativní a urážlivé příspěvky k citlivým tématům. Cílem je odklonit se od tématu debaty. Trollové mohou být organizovaně využíváni pro šíření propagandy.

⁴⁶⁰ KUNDRA, Ondřej. In: SMETANA, Emma. Rusku není dění v bývalých satelitech lhostejné a využívá každou možnost, jak rozvíjet v těchto zemích nestabilitu, míní redaktor Respektu, 11.9.2019

⁴⁶¹ OVČÁČEK, Jiří. Ať si vezme prezident sochu Koněva na Hrad, řekl starosta v Rozstřelu 2.9.2019

k vyprovokování odpůrců pomníků k „protiútoků“ a jejich odvedení od věcné argumentace a řešení jádra problému. Je však nejisté, zda se v případě prezidenta Miloše Zemana a jeho mluvčího skutečně jedná o ruské trolly.

Podle redaktora webu Deník.cz Jana Prokeše, který ve svém článku na tomto webu zrekapituloval jednání zastupitelstva Prahy 6 o osudu sochy z 12. září, ukázalo toto jednání, že v České republice existují ve vztahu ke Koněvově historické roli dva „tábory“.

Domníval se, že část české společnosti vnímá Koněva jako symbol vděku za porážku nacismu. Druhá část společnosti chápe podle něj Koněva konkrétně jako kontroverzního vojevůdce, který především sloužil komunistickému režimu, a také jako symbol agresivní ruské zahraniční politiky.⁴⁶²

S tímto konstatováním můžeme částečně souhlasit. V našem výzkumu jsme skutečně viděli, že členové KSČM a někteří poslanci ze stran ČSSD a SPD prezentovali pomník právě jako symbol vděčnosti vůči padlým vojákům Rudé armády během osvobození Československa v roce 1945. Na druhou stranu někteří novináři, mezi nimi redaktorka Jana Machalická a redaktor Jan Wirnitzer, prezentovali pomník ve svých článcích jako symbol komunistického režimu. Také jsme si mohli povšimnout, že někteří aktéři, mezi nimi poslanec Jan Lipavský (Piráti) a politický geograf Michael Romancov prezentovali pomník rovněž jako symbol současné ruské velmocenské politiky.

Novinář Jaroslav Krupka napsal svůj článek s názvem *Maršál Koněv: špatný velitel, zároveň ale muž, který si šel tvrdě za svým* na webu Deník.cz 12. září 2019. Na úvod podotkl, že Češi vnímají historickou postavu maršála Koněva přirozeně jako kontroverzní, protože Koněv se sice podílel na osvobození ČSR v roce 1945, zároveň ale tímto způsobem pomohl zavést v ČSR komunistický režim.

Krupka ve svém článku velmi podrobně popsal Koněvův životopis. Koněv podle něj postupoval ve své kariéře rychle díky tomu, že byl velmi ctižádostivý a bezohledný. Neopominul události z Koněvova života jako jeho podíl na potlačování

⁴⁶² PROKEŠ, Jan. Praha 6 odklídí sochu Koněva. Pirátský návrh na referendum neprošel. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 12.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.denik.cz/regiony/praha-6-odklidi-sochu-koneva-piratsky-navrh-na-referendum-neprošel-20190912.html>

rolnických povstání proti bolševické moci v roce 1917, potlačení povstání baltských námořníků v Kronštadu proti vládě bolševiků v březnu 1921 a jeho zdrcující prohru v boji proti Němcům v říjnu 1941, kterou utrpěl v bitvě u Vjazmy.

V souvislosti s Koněvovými vojenskými neúspěchy z let 1942 – 1943 Krupka zmínil úryvek z Žukovových pamětí (1969), kde maršál Žukov, Koněvův rival, uvedl, že Koněv byl až do bitvy u Kurska v létě 1943 špatným velitelem. Rovněž připomněl, že Koněvovo velení podřízeným vojákům zahrnovalo obrovské ztráty.

Uznal, že se Koněv se svým vojskem podílel na osvobození velké části východní a střední Evropy. Na druhou stranu podotkl, že příslušníci sovětské kontrarozvědky Smerš a tajné služby NKVD, které přišly do ČSR spolu s Rudou armádou, odvlékali v této době z Prahy do Sovětského svazu bývalé ruské emigranty a zabíjeli vlasovce. Krupka zmínil poměrně neznámou informaci, že vlasovce likvidoval i jeden z Koněvových tankových sborů.

Krupka se dále jako většina novinářů, historiků a politiků zmínil o Koněvově historické roli v letech 1956, 1961 a 1968. Přiznal, že Koněv byl v roce 1968 již v důchodu. Přesto se ale podle něj jakožto člen skupiny sovětských generálů podílel na zjišťování podmínek pro připravovanou invazi.⁴⁶³

Publicista a cestovatel Tomáš Pigula, který se pod internetovými články podepisuje jako Topi Pigula, napsal svůj článek s názvem *Socha maršála Koněva se stala granátem v dezinformační válce* na webu iprima.cz také v září 2019. Zabýval se zde blíže nejčastějšími argumentacemi českých politiků v rámci konfliktu a uvedl konflikt do kontextu mezinárodně politické scény.

Na úvod článku zmínil, že rudá barva, kterou sprejeři používali k ničení sochy v letech 2017 – 2019, symbolizuje jednak krev, jednak Sovětský svaz.⁴⁶⁴ Zmínka, že červená barva na pomníku mohla představovat Sovětský svaz, byla v naší analýze ojedinělá.

⁴⁶³ KRUPKA, Jaroslav. Maršál Koněv: špatný velitel, zároveň ale muž, který si šel tvrdě za svým. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 12.9.2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sвета/marsal-konev-spatny-velitel-ale-soucasne-muz-ktery-sel-vzdy-tvrde-za-svym-20200911.html

⁴⁶⁴ PIGULA, Tomáš (Topi). Socha maršála Koněva se stala granátem v dezinformační válce. In: *iprima.cz* [online] ©FTV Prima, spol. s. r. o., 13.9.2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://prima.iprima.cz/zpravodajstvi/socha-marsala-koneva-se-stala-granatem-v-dezinformacni-valce>

Část společnosti v čele se starostou Kolářem argumentovala během konfliktu podle Piguly kontroverzní minulostí Koněva, přičemž jejich politická orientace je spíše liberálně-demokratická. Druhá strana⁴⁶⁵ chtěla dle jeho názoru zachovat pomník jakožto symbol úcty k maršálovi a padlým vojákům Rudé armády. Tito aktéři podle něj často mluvili o přepisování historie a patřili mezi ně někteří členové KSČM.⁴⁶⁶

Na základě výsledků naší analýzy se domníváme, že se tento názor může zakládat na pravdě. Uvědomujeme si však, že je tato představa zjednodušující v tom, že pomíjí názor těch politiků, kteří svůj názor na Koněvův pomník blíže nespecifikovali nebo jim byl lhostejný.

Pigula se jako jeden z mála v naší analýze vyjádřil k historické úloze Koněva při osvobození koncentračního tábora Osvětim v lednu 1945. Koněvovo vojsko podle něj o koncentrační tábor nebojovalo, protože nacisté z tábora sami odešli. Podotkl také, že nejvíce se o osvobození Osvětimi zasloužili vojáci divize pod velením Pavla Alexejeviče Kuročkina.⁴⁶⁷

Výše jsme již zmínili, že Koněv osobně se na osvobozování koncentračního tábora v Osvětimi skutečně nepodílel. Divize pod velením Pavla Alexejeviče Kuročkina nicméně byla součástí Koněvova 1. ukrajinského frontu. Rovněž je pravdou, že nacisté se v době osvobozování tábora již na místě nenacházeli, protože s vědomím, že se k nim blíží jednotky Rudé armády, uprchli spolu s vězni, kteří byli schopni chůze.

Pigulovy poznámky ohledně dalších Koněvových činů se prakticky nelišily od způsobu, jak je prezentovali čeští historici. Pigula se zmínil o tom, že Praha byla v roce 1945 osvobozena Sověty a nikoli Američany, protože Stalinovi šlo zejména o to, aby se Československo dostalo po válce do sovětské zájmové sféry. Pigula také připomněl, že Rudá armáda přijela do Prahy až poté, co Němci kapitulovali před povstalci.

Zmínil Koněvovo potlačení maďarského protikomunistického povstání v roce 1956, přičemž se odkázal na odbornou studii historika Jana Adamce.⁴⁶⁸ Dále

⁴⁶⁵ Dle našeho názoru by byl na tomto místě vhodnější termín „část české politické scény“.

⁴⁶⁶ PIGULA, Tomáš (Topi). Socha maršála Koněva se stala granátem v dezinformační válce, 13.9.2019

⁴⁶⁷ Tamtéž

⁴⁶⁸ Pigula neuvedl název publikace.

připomněl, že Koněv zpravodajsky zaštiťoval únosy československých občanů orgány sovětské bezpečnosti, které se odehrávaly bezprostředně po osvobození. Zde se Pigula odkázal na publikaci publicisty Vladimíra Bystrova *Únosy československých občanů do Sovětského svazu v letech 1945–1955* z roku 2003. Připomněl Koněvovu roli při stavbě Berlínské zdi. Překvapivě však nezmínil jeho roli v přípravách invaze vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v roce 1968.

Podle Piguly používali ruští diplomaté během konfliktu metody hybridní války. Vysvětlil, že cílem takové války je polarizovat společnost a vyhrotit argumentaci. Jako příklad Pigula uvedl Medinského přirovnání starosty Ondřeje Koláře k nacistovi. Byl přesvědčen, že se Rusko jakožto nástupce Sovětského svazu tímto způsobem snaží získat zpět alespoň částečně svůj vliv ve svých bývalých satelitech.⁴⁶⁹

Komentátor Martin Čaban napsal svůj článek s názvem *Glosa: Nedůstojné odcházení maršála Koněva* na webu Seznam Zprávy v den odstranění pomníku 3. dubna 2020. Vyčetl zde starostovi Prahy 6 Ondřeji Koláři, že podnikal před odstraněním maršálova pomníku chaotické kroky a že svým chováním umožnil ruským politikům, aby využili konfliktu k propagování svého narativu. Ten spočíval podle Čabana v obviňování z fašismu všech aktérů, kteří nesdíleli ruský narativ o vítězné Rudé armádě a hrdinném maršálovi.

Čaban také obvinil Koláře z toho, že se kvůli jeho chaotickému rozhodování stal z Koněva symbol sporu mezi putinisty a antiputinisty.⁴⁷⁰ Na základě naší analýzy můžeme říci, že tato teze je velmi zjednodušující. Zdaleka se nejednalo jen o konflikt mezi stoupenci Putinova režimu a jeho odpůrci.

Petra Hosenseidlová a Matěj Sviták se ve svém článku na webu ČT24 zabývali v době 75. výročí konce druhé světové války rolí vítězství ve druhé světové válce v ruské paměti. Hrdost na vítězství ve druhé světové válce, kterého ruský prezident Vladimir Putin politicky využívá, ruskou společnost podle autorů sjednocuje.⁴⁷¹

⁴⁶⁹ PIGULA, Tomáš (Topi). Socha maršála Koněva se stala granátem v dezinformační válce, 13.9.2019

⁴⁷⁰ ČABAN, Martin. Glosa: Nedůstojné odcházení maršála Koněva. In: *Seznam Zprávy* [online] Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 3.4.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/glosa-nedustojne-odchazeni-marsala-koneva-97838>

⁴⁷¹ HOSENSEIDLOVÁ, Petra a Matěj SVITÁK. Tmel společnosti i politický nástroj. Vítězství v druhé světové válce je v Rusku nedotknutelné. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 9.5.2020 [cit.

Potvrzují náš předpoklad, že dějiny konce druhé světové války mají v současné době ústřední význam v ruské kolektivní paměti.

Autoři představili v článku postoje již zmíněného politického geografa Michaela Romancova, sociologa Lva Gudkova a filosofa a politologa Oleksije Polegkého na téma postavení vítězství ve druhé světové válce v Rusku. Z jejich tezí vyplývá, že tzv. velké vítězství je jediným pozitivním bodem v ruské historii, na němž lze budovat ruskou národní identitu.⁴⁷²

Na 75. výročí konce druhé světové války vyšel na webu Novinky.cz také článek s názvem *Před 75 lety skončila v Evropě druhá světová válka. Němci kapitulovali dvakrát*. Autorem je Miroslav Šiška, který se v článku věnoval průběhu konce druhé světové války. Konstatoval zde, že osvobození Prahy v roce 1945 mělo pro Sověty jednoznačně politické pozadí.

V článku dokonce citoval řeč samotného maršála Koněva, kterou pronesl na shromáždění velitelského sboru v únoru 1946.⁴⁷³ Řekl tehdy: „Úspěch pražské operace spočíval do značné míry v tom, že se nám podařilo uskutečnit takové akce, které mařily snahy spojenců dostat se do Prahy. A situace byla mimochodem taková, že jí mohli dosáhnout... Vzhledem k tomu, že jsme měli s Československem smlouvu o přátelství a spolupráci, a to jak ve válce, tak i pro poválečné období, bylo tím bezesporu strategicky a politicky diktováno, aby Praha byla osvobozena vojsky Rudé armády, a to co nejdříve. My jsme tento úkol splnili.“⁴⁷⁴

Shrnutí

Novináři a komentátoři velmi často uváděli tytéž informace týkající se tématu Koněvova života a jeho pomníku jako historici. Většina z nich se buď vyslovila pro

2022-04-10] Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3087956-tmel-spolecnosti-i-politicky-nastroj-vitezstvi-v-druhe-svetove-valce-je-v-rusku>

⁴⁷² Tamtéž

⁴⁷³ ŠIŠKA, Miroslav a Právo Před 75 lety skončila v Evropě druhá světová válka. Němci kapitulovali dvakrát. In: *Novinky.cz* [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 8.5.2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/historie/clanek/pred-75-lety-skoncila-v-evrope-druha-svetova-valka-nemci-kapitulovali-dvakrat-40323194>

⁴⁷⁴ KONĚV, Ivan S. In: ŠIŠKA, Miroslav a Právo Před 75 lety skončila v Evropě druhá světová válka. Němci kapitulovali dvakrát, 8. 5. 2020

odstranění pomníku nebo v této záležitosti zachovávala neutrální postoj. Pro zachování pomníku se v naší analýze vyslovili jen dva novináři.

Autoři publicistických článků se vyjadřovali spíše neutrálně. Výjimkou byli zarytí odpůrci Koněvova pomníku Martin Fendrych (komentátor na webu Aktuálně.cz) a Jana Machalická (redaktorka Lidových novin). Oba používali ve vztahu k osobě maršála Koněva a jeho pomníku expresivní výrazy.

Média nemůžeme rozřadit podle názorové příslušnosti. Napříč jednotlivými zpravodajskými weby se neprokázala názorová konzistentnost. Autoři běžně upozorňovali na tři známé Koněvovy kontroverze – jeho historickou roli v roce 1956, 1961 a 1968. Dále často připomínali jeho přihlížení únosům československých občanů ruského a ukrajinského původu v roce 1945 do Sovětského svazu prostřednictvím kontrarozvědky Smerš.

Několik novinářů ve svých článcích připomnělo, že Koněv byl bezohledný a že ve vojsku docházelo pod jeho velením k obrovským ztrátám. Jak jsme viděli, na tato fakta upozorňovali mnozí čeští historici.

Autoři často rozebírali ve svých článcích blíže osvobození Československa v roce 1945, přičemž na Koněvovu roli při osvobození nahlíželi spíše kriticky než v pozitivním světle. Opakovaly se zejména tři aspekty ve vztahu k osvobození.

Novináři upozorňovali na to, že Američané mohli osvobodit Prahu dříve než Sověti. Za druhé upomínali na to, že na Rudou armádu zbyly v Praze pouze „dočišťovací operace“, protože se v Praze objevila až poté, co nacisté uzavřeli s povstalci příměří. Za třetí novináři a komentátoři uváděli, že o vítězství se zasloužili mnohem více povstalci a členové Ruské osvobozené armády než vojáci Rudé armády.

Novináři se také stejně jako historici věnovali politickému kontextu konfliktu. Někteří byli přesvědčeni, že narativ o Koněvovi osvoboditeli byl součástí komunistické propagandy. Jiní chápali Koněvův pomník vyloženě jako symbol nepřátelského Ruska, protože ruští politici se vměšovali do lokální záležitosti ohledně Koněvova pomníku a ostře se ohrazovali vůči interpretaci činů maršála Koněva a dějin druhé světové války, se kterou nesouhlasili. Navíc při tom používali velmi agresivní rétoriku. Novináři si stejně jako historici všimli, že ruští politici v konfliktu

argumentovali na obhajobu maršálova pomníku pomocí sovětské interpretace dějin.

Jak jsme si mohli povšimnout, novináři se také pokoušeli interpretovat vnímání historické postavy maršála Koněva a jeho pomníku ze strany českých občanů. Při této příležitosti rozdělovali českou společnost do dvou skupin, přičemž jedna nahlížela v jejich podání na Koněva pozitivně a druhá negativně či přinejmenším kriticky.

Pozitivní pohled spočíval v tom, že Koněvova socha představuje symbol vděku za osvobození Rudou armádou v roce 1945. Druhý pohled spočíval v tom, že Koněv je kontroverzní postavou. Výše jsme již uvedli, že tento pohled považujeme za velmi zjednodušující, neboť tato představa především opomíjí fakt, že velká většina českých občanů byla vůči konfliktu kolem pomníku indiferentní.

Novináři v naší analýze soudili podobně jako historici, že současný ruský autoritativní režim v čele s prezidentem Vladimírem Putinem politicky využívá v Rusku i v zahraničí (především ve státech bývalého východního bloku) jednostrannou interpretaci konce druhé světové války. Tuto část dějin nazývají ruští politici „velkým vítězstvím“. Novináři upozornili stejně jako historici na to, že „velké vítězství“ je v Rusku zároveň velmi důležitou součástí ruské kolektivní paměti.

Za důležité považujeme také to, že novináři poukázali i na to, že Rusko záměrně šířilo během konfliktu v České republice dezinformace, a to pomocí českých občanů.

Jak vidíme, stanoviska novinářů se v mnohém shodovala s informacemi, které ve svých článcích poskytli historici. Někteří novináři se na tyto historiky přímo odkazovali.

Závěr

Cílem našeho výzkumu bylo objasnit diplomatický konflikt mezi Českou republikou a Ruskou federací, který probíhal v letech 2015 – 2020 kolem pomníku maršála Koněva na Praze 6, prostřednictvím analýzy reakcí a argumentací vybraných společenských skupin na téma maršálovy historické role a vzniklého konfliktu.

Zabývali jsme se reakcemi a argumentacemi českých a ruských politiků a aktivistů, českých historiků a dalších odborníků a českých novinářů a komentátorů. V našem výzkumu zaujímala mnohem větší prostor analýza reakcí českých aktérů než aktérů ruských. Tato nerovnováha je dána tím, že naším cílem bylo analyzovat pouze internetové články a literaturu vydávanou českými autory. Zajímal nás primárně obraz konfliktu na českých zpravodajských webech. Naše znalosti ruštiny také nejsou dostatečné pro četbu internetových článků a odborného textu.

Do výzkumu jsme kromě výroků politiků, historiků a novinářů zařadili také argumentace aktivistů a Koněvových příbuzných, protože jsme tak mohli získat komplexnější obraz interpretace Koněvovy historické role v obou společnostech.

V našem výzkumu jsme se dále zabývali tím, zda se v průběhu konfliktu tyto argumentace a reakce uvedených aktérů proměňovaly a případně jakým způsobem. Nakonec jsme se pokusili objasnit, jaké mohou být důvody pro konkrétní interpretace Koněvovy historické role v dějinách.

Jak jsme již v metodologické části práce zmínili, historický význam osob je v závislosti na politickém kontextu různě interpretován. Naše analýza tuto tezi potvrdila. Interpretace Koněvovy historické role ze strany aktérů si často konkurovaly.

Během konfliktu kolem maršálovy sochy byla česká politická scéna v postojích ke Koněvově historické roli nejednotná. Mohli jsme si povšimnout, že členové TOP 09, Pirátů a STAN se spíše klonili k odstranění pomníku. Tito politici upozorňovali zejména na Koněvovy kontroverzní činy spojené s jeho poválečnou kariérou a na politické pozadí osvobození Československa v roce 1945. Maršálův pomník představoval pro tyto aktéry nejčastěji symbol komunistického režimu a symbol současných zahraničně politických ambicí Ruské federace.

Postoje prezidenta Miloše Zemana, jeho mluvčího Jiřího Ovčáčka, veřejně vystupujících členů KSČM a některých členů ČSSD a SPD se naopak velmi blížily postojům ruské diplomacie. Tito politici pomník horlivě obhajovali. V jejich vystoupeních bylo typické, že hovořili pouze o Koněvově podílu na osvobození Československa v roce 1945. O pozdější Koněvově vojenské kariéře se zmiňovali minimálně. Pomník prezentovali zejména jako symbol vděku vůči padlým sovětským vojákům za osvobození ČSR v roce 1945. Z tohoto důvodu často argumentovali tím, že odstranění sochy znamená neúctu k těmto vojákům. To samé tvrdili ruští politici. Ti v konfliktu vystupovali na rozdíl od českých politiků naprosto jednotně.

Čeští historici a novináři se během konfliktu přirozeně vyjadřovali zejména ke kontroverzním kapitolám Koněvova života, na které v kauze poukazovali čeští politici. Psali tedy zejména o Koněvově činnosti v letech 1945, 1956, 1961 a 1968. Poukazovali také velmi často na Koněvovu krutou povahu. Někteří volali po odstranění sochy, někteří chtěli pomník zachovat spolu s vysvětlujícími tabulkami.

Můžeme říci, že většina historiků v naší analýze se snažila o vesměs objektivní pohled na osobu maršála Koněva. Spolu s novináři poukazovali na to, že Rudá armáda Prahu v roce 1945 vojensky neosvobodila, přičemž o její osvobození se hodně zasloužili povstalci a vojáci Ruské osvobozené armády. Také uváděli, že osvobození Rudou armádou bylo politickou záležitostí, protože Stalin chtěl mít Československo ve své sféře vlivu. Většina historiků v naší analýze, kteří se vyjadřovali k činnosti Koněva v roce 1968, potvrdila, že se skutečně účastnil tehdejšího zpravodajského průzkumu.

Postoje českých i ruských politiků a aktivistů, českých historiků a novinářů ke Koněvově historické roli se v průběhu konfliktu příliš neměnily. V politické rovině konfliktu jsme si nicméně mohli povšimnout, že ve druhé polovině roku 2019 čeští politici mnohem častěji poukazovali na mezinárodně politický kontext konfliktu. Upozorňovali na to, že stoupenci pomníku jsou „proruští“ a že konflikt je součástí tzv. hybridní války, kterou vede Ruská federace nejen proti České republice.

Ruští politici začali v druhé polovině roku 2019 přirovnávat „své protivníky“ k nacistům a obviňovat je ze schvalování této ideologie. Tuto rétoriku ruští diplomaté do konce sledovaného období již neopustili. Přijali ji také členové KSČM. Pomíjeli

přítom, že mnozí jejich „politických odpůrců“ v čele se starostou Prahy 6 Ondřejem Kolářem stále opakovali, že si váží padlých rudoarmějců při osvobození ČSR.

Čeští komunisté a ruští politici v čele s ruským velvyslanectvím trvali na zakonzervované interpretaci dějin, ve kterých byl Koněv prezentován jako člověk, který v roce 1945 osvobodil český národ od nacistů. Víme, že tento narativ je identický s narativem, který byl prosazován v Sovětském svazu a jeho satelitech.

Zatímco v ČSSR se o sovětskou armádu osvoboditelku opírala legitimita režimu, nyní je v ČR tato část historie vystavena kritické interpretaci. Její chápání je tedy ze strany recipientů proměnlivé. Z tohoto důvodu jsme v prezentování historické role maršála Koněva ze strany českých politiků, historiků a novinářů mohli nalézt i výrazné rozdíly.

Rusko se na rozdíl od Československa nepřipojilo po revoluci 1989 k Západu, který vyžadoval od postkomunistických států zúčtování s minulostí.⁴⁷⁵

Heroický narativ o Velké vlastenecké válce⁴⁷⁶, jehož součástí je narativ o hrdinském osvobození Československa maršálem Koněvem v roce 1945, tvoří ústřední součást ruského národního vědomí a kolektivní paměti. Nejedná se jen o státní propagandu, jeho součástí jsou i obyčejní lidé v Rusku.⁴⁷⁷ Dějiny konce druhé světové války nemohou být z tohoto důvodu v Rusku na rozdíl od ČR vystaveny kritické interpretaci. Maršál Koněv může být jen osvoboditelem.

Domníváme se, že výzkum vývoje interpretace historické role příslušníků Ruské osvobozené armády či celé ruské historické role v českých dějinách v delším časovém úseku by byl velmi užitečný pro naše porozumění proměnlivé kolektivní paměti. Soudíme rovněž, že výzkum politického využívání narativu o vítězství ve druhé světové válce v Rusku během války na Ukrajině by nám pomohl lépe porozumět, jakým způsobem se v politice manipuluje s historickou pamětí.

⁴⁷⁵ FOREST, Benjamin, Juliet JOHNSON a Karen TILL. Post-totalitarian national identity: public memory, s. 368

⁴⁷⁶ Jako Velkou vlasteneckou válku označují ruské a některé další východoevropské státy sovětsko-německé boje, které probíhaly v rámci druhé světové války v letech 1941 – 1945. Tento pojem používal také sovětský tisk.

⁴⁷⁷ LEHTI, Marko, Matti JUTILA a Markku JOKISIPILÄ. Never-ending second world war: public performances of national dignity and the drama of the bronze soldier, s. 403

Bibliografie

Primární prameny:

Ať si vezme prezident sochu Koněva na Hrad, řekl starosta v Rozstřelu. In: *iDNES.cz* [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 2. 9. 2019 cit. [2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/rozstrel-pomnik-marsala-koneva-zakryt-plachtou-vandalismus.A190902_170147_praha-zpravy_rsr

BAHOUNKKOVÁ, Petra. Rusko na půdě OSN kritizovalo Česko, Polsko a Pobaltí za „kampaň historického revizionismu“. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 16. 6. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3121001-rusko-na-pude-osn-kritizovalo-cesko-polsko-a-pobalti-za-kampan-historickeho>

BEREŇ, Michael. Koněv už je zase odhalen. Prezidentův mluvčí: Budu sochu bránit. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 3. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/regiony/konev-socha-odhaleni-ovcacek-starosta-kolar-praha6-petice-osvetim-20190903.html>

BEREŇ, Michael. Koněvova vnučka o „podlé“ demolici pomníku: Prostí občané se mi omlouvají. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 13. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/konev-vnucka-demolice-pomnik-karantena-komunisti-praha-6-trestni-stihani-rusko.html

BUREŠ, Vítězslav. Heil Putin? Pražskou sochu maršála Koněva opět počmáral vandal. In: *Idnes.cz* [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 24. 6. 2015 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/znovu-pocmarana-socha-marsala-koneva-v-dejvicich.A150624_095504_praha-zpravy_bur

CETKOVSKÝ, Tomáš. Pietní shromáždění u pomníku maršála Koněva. In: *Aktuálně.cz* [online]. 21. 11. 2017 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/reportaz-protest-u-sochy-koneva-v-praze/r~09c3d804ceb711e786cf0cc47ab5f122/>

ČABAN, Martin. Glosa: Nedůstojné odcházení maršála Koněva. In: *Seznam Zprávy* [online]. Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 3. 4. 2020 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/glosa-nedustojne-odchazeni-marsala-koneva-97838>

ČEVELOVÁ, Magdaléna a Marie KOLAJOVÁ. My jsme zvyklí na Koněva, odmítají Žižkováné snahu radnice Koněvovu ulici přejmenovat. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 17. 7. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/konevka-s-novym-jmenem-lide-jsou-proti-obcanky-menit-nehcej/r~d86cda8ca7ca11e9b16b0cc47ab5f122/>

ČTK. Akce proti zakrytí sochy Koněva skončila zadržením aktivisty, účastnil se mluvčí prezidenta i poslanci. In: *Seznam Zprávy* [online]. Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 2. 9. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/akce-proti-zakryti-sochy-koneva-skoncila-zadrzenim-aktivisty-ucastnil-se-i-mluvci-prezidenta-78257>

ČTK. Česku hrozí nacismus. V Praze jsou hitlerovci, říká ruský historik Mjachkov. In: *Idnes.cz* [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 13. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/rusko-cesko-konev-nacismus-hitler-historik-michail-mjachkov-socha-praha-6.A190913_112514_zahranicni_remy

ČTK. Člen ruského parlamentu: Čeští náckové se odhalují. In: *Novinky.cz*. [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 28. 12. 2019 [cit. 2022-04-10] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/clen-ruskeho-parlamentu-o-konevove-sose-cesti-nackove-se-odhaluji-40308299>

ČTK. Další třenice u sochy Koněva. Policie řešila i donesenou zbraň. In: *Seznam Zprávy* [online]. Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 28. 12. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/dalsi-trenice-u-sochy-koneva-policie-resila-i-donesenou-zbran-85523>

ČTK. Fiala navrhuje kvůli sporu o Koněva předvolání velvyslance, Schwarzenberg sází na hlas lidu. In: *Novinky.cz*. [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 7. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/fiala-navrhuje-kvuli-sporu-o-koneva-predvolani-velvyslance-schwarzenberg-sazi-na-hlas-lidu-40295714>

ČTK. Je tu Rus, který má za úkol mě a Hříba zlikvidovat, řekl starosta Kolář. In: *Novinky.cz*. [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 28. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/je-tu-rus-ktery-ma-za-ukol-me-a-hriba-zlikvidovat-rekl-starosta-kolar-40322226>

ČTK. Hamáček: Ruskému ministrovi do našich pomníků nic není, popovídejme si s velvyslancem. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 8. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/hamacek-ruskemu-ministrovi-do-nasich-pomniku-nic-neni-bourat/r~28260a2cd23b11e98d520cc47ab5f122/>

ČTK. Mezi Ruskem a ČR je nedůvěra, píše velvyslanec. Viní odvázané úředníky. In: *Novinky.cz*. [online] Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 9. 5. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/mezi-ruskem-a-cr-je-neduvera-pise-velvyslanec-vini-odvazane-uredniky-40323429>

ČTK. Na soše maršála Koněva bude informační tabulka, schválilo zastupitelstvo. Proti byli jen komunisté. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 24. 11. 2017 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/praha/na-sose-marsala-koneva-pribude-informacni-tabulka-schvalili/r~dc693bd6d11f11e7afac0cc47ab5f122/>

ČTK. „Naše tanky budou v Praze!“ U konzulátu v Petrohradu se protestovalo kvůli Koněvovi. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 16. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nase-tanky-budou-v-praze-u-konzulatu-v-petrohradu-se-protest/r~be4dcd34802611eab408ac1f6b220ee8/>

ČTK. Nezůstane to bez odpovědi. Rusko hrozí odvetou za možný přesun sochy Koněva. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 13. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nezustane-to-bez-odpovedi-rusko-hrozi-odvetou-za-mozny-presu/r~d8d03dcd60d11e9a24cac1f6b220ee8/>

ČTK. Nonsense, větší absurdita se ani nedala čekat, komentuje náměstí Borise Němcova Moskva. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 6. 3. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/prejmenovani-namesti-borise-nemcova-je-absurdni-ohradila-se/r~8c3d41245f9e11eaa7deac1f6b220ee8/>

ČTK. O sochu Koněva je postaráno. V depozitáři ji před újmou hlídá ostraha. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 23. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/konev-socha-protest-epopej-depozitar-ostraha-rusko.html

ČTK. Plivanec do tváře. Rusko kvůli soše Koněva obvinilo české politiky z války proti symbolům vítězství. *Seznam Zprávy* [online]. Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 11. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/plivanec-do-tvare-ceskych-obcanu-rusko-obvinilo-ceske-politiky-z-valky-proti-symbolum-vitezstvi-78729>

ČTK. Praha 6 zakryla sochu maršála Koněva. Kvůli výhrůžkám dostal starosta Kolář policejní ochranu. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 30. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2910350-praha-6-zakryva-kontroverzni-sochu-koneva>

ČTK. Rudá armáda přijela na konci války do již svobodné Prahy, míní Hřib. In: *Novinky.cz*. [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 5. 5. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/ruda-armada-prijela-na-konci-valky-do-jiz-svobodne-prahy-rekl-hrib-40322953>

ČTK. Ruské velvyslanectví v Praze popřelo podíl Koněva na okupaci Československa. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 5. 6. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/konev-ruske-velvyslanectvi-okupace-1968.A180530_220342_domaci_evam

ČTK. Rusko chce o sporu kolem sochy Koněva s Českem jednat, potvrdila ambasáda. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 9. 5. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/marsal-konev-praha-socha-velvyslanectvi-rusko-jednani-spor-petricek.A200509_135011_domaci_aug

ČTK. Rusko zahájilo stíhání kvůli Koněvovi. Nepřípustné, odmítá česká diplomacie. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 10. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/marsal-konev-socha-praha-6-rusko-zahajilo-trestni-stihani.A200410_114458_zahranicni_kha

ČTK. Ruský ministr obrany Šojgu chce nechat stíhat viníky odstranění Koněvovy sochy. In: *Novinky.cz*. [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 8. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/rusky-ministr-obrany-sojgu-chce-nechat-stihat-viniky-odstraneni-konevovy-sochy-40319948>

ČTK. Rusové předvolali velvyslance: Česko prý zdržuje řešení napjatých vztahů. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 1. 6. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/rusko-cesko-diplomacie.A200601_165641_zahranicni_jhr

ČTK. Sochu maršála Koněva v Praze někdo posprejoval, Moskva je pobouřena. In: *Novinky.cz*. [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 24. 11. 2017 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/sochu-marsala-koneva-v-praze-nekdo-posprejoval-moskva-je-pobourena-40052842>

ČTK. Sochu maršála v Praze někdo natřel narůžovo. In: *Novinky.cz*. [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 20. 11. 2014 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/sochu-marsala-koneva-v-praze-nekdo-natrel-naruzovo-255722>

ČTK. U sochy maršála Koněva odhalili vysvětlující desky. Přepisujete historii, protestovali komunisté. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 21. 8. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/u-sochy-marsala-koneva-odhalili-vysvetlujici-desky-prepisuje/r~6408ca48a55011e8b634ac1f6b220ee8/>

ČTK. Velvyslanci nesouhlasí s informační tabulkou u sochy Koněva. Stropnickému

poslali otevřený dopis. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 4. 1. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/skupina-velvyslancu-nesouhlas-i-s-upravou-sochy-koneva-v-praz/r~0f012f22f17811e78d510cc47ab5f122/>

ČTK. Za poškození válečných pomníků až pět let vězení. Ruský zákon má platit i v zahraničí. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 7. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3073232-za-poskozeni-valecnych-pomniku-az-pet-let-vezeni-rusky-zakon-ma-platit-i-v-zahranici>

ČTK. Zeman poslal Putinovi dopis.: Bez Rudé armády bychom nebyli nezávislým národem. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 8. 5. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/zeman-poslal-putinovi-dopis-bez-rude-armady-bychom-nebyli-nezavislym-narodem-40323404>

DANDA, Oldřich a Právo. Historik Stehlík: Mnozí Češi za války vyčkávali, ale v krizích se chovali jako vlastenci. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 10. 5. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/historik-stehlik-mnozi-cesi-za-valky-vyckavali-ale-v-krizich-se-chovali-jako-vlastenci-40323452>

DOLEJSKÝ, Roman a Vítězslav BOCH. Praha chce přesunout Koněva. Ruský senátor žádá vůči Česku sankce!. In: *tn.cz.* [online]. TV Nova s. r. o., 12. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/397624-praha-chce-presunout-koneva-rusky-senator-zada-vuci-cesku-sankce>

DOLEJŠÍ, Milan. Kontroverzní Koněv. Maršál, který osvobodil Prahu a rozmázl maďarské povstání. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 3. 1. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2350594-kontroverzni-konev-marsal-ktery-osvobodil-prahu-a-rozmazl-madarske-povstani>

DOLEJŠÍ, Milan. Maršál Koněv zrudl. Starosta zatím nechce sochu čistit. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 22. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2903135-marsal-konev-zrudl-politi-sochy-v-dejvicich-vysetruje-policie>

FENDRYCH, Martin. Socha maršála Koněva falšuje dějiny. Aby pravda neexistovala a lež vládla. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 5. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://nazory.aktualne.cz/komentare/socha-marsala-koneva-falsuje-dejiny-aby-lez-vladla/r~d87a44eccfc011e9ac760cc47ab5f122/>

FIALA, Adam a ČTK. Plachta kolem Koněva budí kontroverze. Odpůrci zakrytí ji strhli už třikrát. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 31. 8. 2019 [cit.

2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2911274-dva-lide-v-noci-znovu-poskodili-plachtu-kolem-koneva-straznici-je-zadrzeli>

FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*. Praha: Euromedia Group, 2019. 182 s. ISBN : 978-80-242-6321-2.

Filip si stojí za vyjádřeními pro ruský deník, v nichž označil odstranění Koněvovy sochy za zločinné. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 17. 5. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3099365-filip-si-stoji-za-vyjadrenimi-pro-rusky-denik-v-nichz-oznacil-odstraneni-konevovy>

FOJČÍKOVÁ, Zuzana a Roman ŠAFHAUSER. Praha 6 sundala lešení z Koněvova pomníku. Bylo kontraproduktivní, uvedla. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 4. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/konev-pomnik-plachta-sundavani-leseni-stream.A190903_102550_praha-zpravy_zuf

HAMÁČEK, Jan. Jan Hamáček: Třetí světová válka o maršála Koněva. In: *cssd.cz* [online]. 4. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/media/cssd-v-mediich/jan-hamacek-treti-svetova-valka-o-marsala-koneva/>

HLAVÁČEK, Petr. Koněva poslat Putinovi!. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 25. 3. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/petr-hlavacek.php?itemid=31346>

HORÁK, Jan. Rusko protestuje kvůli sejmutí Koněvovy desky. Mohou si za to sami, říká historik. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 13. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rusko-protestuje-kvuli-sejmuti-konevovy-desky/r~09045fe0bdd711e9b7740cc47ab5f122/>

HOSENSEIDLOVÁ, Petra. Ruští extrémisté napadli kvůli Koněvovi českou ambasádu v Moskvě. Diplomacie se ohradila. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 6. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3072646-rusti-extremiste-napadli-kvuli-konevovi-ceskou-ambasadu-v-moskve>

HOSENSEIDLOVÁ, Petra. Ruský ministr označil kvůli Koněvovi starostu Koláře za nacistu. Podle Petříčka je na místě omluva. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 6. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2917508-rusky-ministr-oznacil-kvuli-konevovi-starostu-kolare-za-nacistu-pochvalil-prezidenta>

HOSENSEIDLOVÁ, Petra. Spor o Koněva: Petříček by si měl podle Fialy předvolat ruského velvyslance. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 7. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2918222-spor-o-koneva-petricek-si-mel-podle>

fialy-predvolat-ruskeho-velvyslance

HOSENSEIDLOVÁ, Petra a Matěj SVITÁK. Tmel společnosti i politický nástroj. Vítězství v druhé světové válce je v Rusku nedotknutelné. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 9. 5. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3087956-tmel-spolecnosti-i-politicky-nastroj-vitezstvi-v-druhe-svetove-valce-je-v-rusku>

CHLUP, Radek. *Koněv, paměťové války a umění přijmout svou minulost*. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 5.5.2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/radek-chlup.php?itemid=36737>

Interview ČT24. Do roku 1968 pozitivní roli Rudé armády nikdo nezpochybňoval. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 10. 5. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2474422-o-pomniky-rudoarmeju-se-cesko-stara-dokonale-ujistu-je-historik-stehlik-konevova>

JADRNÝ, Petr. Moderátoři vs. politik v ruské televizi? „V Norimberku vlasovce neřešili“, dává historik za pravdu Novotnému. In: *iRozhlas.cz* [online]. Český rozhlas, ©1997-2022, 3. 12. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/pavel-novotny-reporyje-rossija-1-vlasovci-historie_1912030733_pj

JUST, Jiří. Rok od přesunu Koněvovy sochy vášně stále neopadly. Maršálůva vnučka si přeje, aby pomník zůstal v Česku. In: *Lidovky.cz* [online]. MAFRA a. s., ©2022, 3. 4. 2021 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/konevova-socha-dal-budi-vasne-jeji-presun-je-pro-rusy-stale-neprijatelny.A210402_173716_in_zahranici_liluj

KAŠPAR, Mirko. Socha Koněva je opět politá barvou. Čistit už ji nebudeme, odvezte ji, říká radnice. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 22. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/sochu-koneva-v-praze-nekdo-polil-rudou-barvou/r~0102cbd6c4c311e989de0cc47ab5f122/>

KLAUS, Václav. KOMENTÁŘ: Když se zahalují a bourají sochy – Václav Klaus ml. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 2. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/komentare/clanek/komentar-kdyz-se-zahaluji-a-bouraji-sochy-vaclav-klaus-ml-40295101>

Koněva může nahradit pomník padlým vojákům, navrhuje starosta. Je to symbol, oponuje Foldyna. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 4. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2914637-koneva-muze-nahradit-pomnik-padlym-vojakum-navrhuje-starosta-je-symbol-oponuje>

Koněvova socha může stát na jiném důstojném místě a smlouva s Ruskem se tím neporuší, tvrdí Petříček. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 18. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2927312-konevova-socha-muze-stat-na-jinem-dustojnem-miste-a-smlouva-s-ruskem-se-tim-neporusi>

KRUPKA, Jaroslav. Maršál Koněv: špatný velitel, zároveň ale muž, který si šel tvrdě za svým. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 12. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/marsal-konev-spatny-velitel-ale-soucasne-muz-ktery-sel-vzdy-tvrde-za-svym-20200911.html

Lavrov označil zprávu o plánu zabít české politiky za nemyslitelnou. Vyzval k dialogu o soše maršála Koněva. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 30. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3087857-lavrov-oznacil-zpravu-o-planu-zabit-ceske-politiky-za-nemyslitelnou-vyzval-k-dialogu-o>

LIPOLD, Jan. Komentář: Nechte Koněva, kde je. Není to hezký pohled, ale paměť je důležitější. In: *Seznam Zprávy* [online]. Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 3. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/komentar-nechte-koneva-kde-je-neni-to-hezky-pohled-ale-pamet-je-dulezitejsi-78287>

LUDVÍK, Matěj. Hrdina, nebo okupant? Sochu maršála Koněva letos doplní vysvětlivky. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 3. 5. 2017 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/pomnik-marsala-koneva-tabulka-vysvetlivky-dejvice.A170503_2322982_praha-zpravy_nub

LUDVÍK, Matěj. Pomníky jsou věci národa. Cizí země mu do toho mluvit nemají, říká historik. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 30. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/historik-pomnik-ivan-stepanovic-konev.A190830_160559_praha-zpravy_rsr

LUDVÍK, Matěj. Sochu Koněva doplní cedule. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 30. 5. 2015 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/sochu-koneva-doplni-cedule-20150523.html

MACHALICKÁ, Jana. MACHALICKÁ: K čertu s Koněvem. Socha maršála je symbolem čtyřicetileté mizérie. In: *Lidovky.cz* [online]. MAFRA a. s., ©2022, 14. 5. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/nazory/machalicka-k-certu-s-konevem-socha-marsala-je-symbolem-ctyricetilete-mizerie.A180514_104823_in_nazory_jto

MACHALICKÁ, Jana. MACHALICKÁ: Památka normalizace. Socha Koněva je výrazem nové poroby v 70. letech. In: *Lidovky.cz* [online]. MAFRA a. s., ©2022, 5. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z:

https://www.lidovky.cz/nazory/machalicka-pamatka-normalizace-socha-koneva-je-vyrazem-nove-poroby-v-70-letech.A190904_213324_In_nazory_ele

MAŇÁK, Vratislav. Koněv míří do depozitáře. Praha 6 odstranila sochu sovětského maršála. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 3. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/3071128-konev-miri-do-depozitare-praha-6-dava-odstranit-kontroverzni-sochu-sovetskeho>

Moskva pohrozila Česku odvetou za plány na přemístění Koněvovy sochy. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 13. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2923103-kaucha-konev-namestek-ministra-zahranici-si-predvolal-ruskeho-velvyslance>

MUSIL, Adam a Marek VRLÁK. Česko vyhostilo dva ruské diplomaty kvůli kauze s ricinem. Moskva hrozí odplatou. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 5. 6. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3112694-cesko-vyhostilo-dva-ruske-diplomaty-kvuli-kauche-s-ricinem>

NAVARA, Luděk. Pomník maršála Koněva, můj dědeček a dějiny v blázinci. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 28. 11. 2017 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://nazory.aktualne.cz/komentare/pomnik-marsala-koneva-muj-dedecek-a-dejiny-vblazinci/r~d83904aad42211e7ad1e0cc47ab5f122/>

NĚMCOVÁ, Barbora. Historik: Koněv přiletěl nečekaně, sondoval situaci v ČSSR. Jeho zprávy ale o invazi nerozhodly. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 21.8.2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/historik-konev-priletel-necekane-sondoval-situaci-v-cssr-jeh/r~daca44c0a51111e889f40cc47ab5f122/>

NEPRAŠOVÁ, Veronika. Další hádka o Koněva. Rusové útočí na Facebooku, Češi se brání: „Nejsme váš satelit“ In: *Seznam Zprávy* [online]. Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 25.8.2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/dalsi-hadka-o-koneva-rusove-utoci-na-facebooku-cesi-se-brani-nejsme-vas-satelit-54538>

OPPELT, Robert. Maršál Koněv přijel v roce 1968 do Prahy slavit. Přitom připravoval invazi. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 5. 6. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pomnik-koneva-invaze-osvobozeni-1968-rusove-protestuji-praha-6.A180531_221409_domaci_lre

PETRÁČEK, Zbyněk. PETRÁČEK: Dějiny podle zákona. Válečné pomníky Rusům musí hájit i stalinismus. In: *Lidovky.cz* [online]. MAFRA a. s., ©2022, 24. 6. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/nazory/petracek->

[dejiny-podle-zakona-valecne-pomniky-rusum-musi-hajit-i-stalinismus.A190623_211428_in_nazory_ele](#)

PETRÁČEK, Zbyněk. PETRÁČEK: Uctívači Koněva. Uchovejme pomníky i svobodnou interpretaci dějin. In: *Lidovky.cz* [online]. MAFRA a. s., ©2022, 25. 11. 2017 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/nazory/petracek-uctivaci-koneva-uchovejme-pomniky-i-svobodnou-interpretaci-dejin.A171124_224248_in_nazory_pev

PIGULA, Tomáš (Topi). Socha maršála Koněva se stala granátem v dezinformační válce. In: *iprima.cz* [online]. ©FTV Prima, spol. s. r. o., 13. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://prima.iprima.cz/zpravodajstvi/socha-marsala-koneva-se-stala-granatem-v-dezinformacni-valce>

POKORNÁ, Zdislava. Polití sochy maršála Koněva je přečin se škodou 10 000 korun. Pachatele policie stále nemá. In: *Lidovky.cz* [online]. MAFRA a. s., ©2022, 10. 5. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/politi-sochy-marsala-koneva-je-precin-pachatele-policie-stale-nema.A180510_121029_in_domov_ele

POKORNÁ, Zdislava. „Srpnový okupant“ Koněv? Ruská ambasáda roli maršála popírá, historici s ní nesouhlasí. In: *Lidovky.cz* [online]. MAFRA a. s., ©2022, 1. 6. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/srpnovy-okupant-konev-ruska-ambasada-rol-i-marsala-popira-historici-nesouhlas-i.A180531_172217_in_domov_ele

POLÁK, Michal Koněv zmizí, obávají se Semelová a Rusové. Starosta se brání, že chce k pomníku jen přidat cedulky. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 31. 10. 2017 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/praha-6-se-chce-zbavit-koneva-tvr-di-semelova-nesmysl-chceme/r~17dc5fc0ba6611e789880025900fea04/>

POLÁK, Michal a ČTK. Praha 6 podruhé zakryla sochu Koněva. Poprvé plachtu strhl prokremelský aktivista. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 30. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2910350-praha-6-zakryva-kontroverzni-sochu-koneva>

PROKEŠ, Jan. Praha 6 odklidí sochu Koněva. Pirátský návrh na referendum neprošel. In: *Deník.cz* [online]. Vltava Labe Media, 12. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/regiony/praha-6-odklidi-sochu-koneva-piratsky-navrh-na-referendum-neprosel-20190912.html>

Radikálové zaútočili na českou ambasádu v Moskvě kvůli Koněvovi. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 6. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z:

<https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/clanek/radikalove-zautocili-na-ceskou-ambasadu-v-moskve-kvuli-konevovi-40319546>

ROMANCOV, Michael. Jakou potíží představuje Koněvův pomník. A proč je srovnání s Churchillem velký omyl. In: *Deník N* [online]. N Media a. s., 28. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://denikn.cz/187563/jakou-potiz-predstavuje-konevuv-pomnik-a-proc-je-srovnani-s-churchillem-velky-omyl/>

ROMANCOV, Michael. Ruská státní televize opět zkoušela ukřičet jiný názor, Novotný našel asi jediný recept, jak se proti tomu účinně bránit. In: *Deník N* [online]. N Media a. s., 1. 12. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://denikn.cz/244464/ruska-statni-televize-opet-zkousela-ukricet-jiny-nazor-novotny-nasel-asi-jediny-recept-jak-se-proti-tomu-ucinne-branit/>

SMETANA, Emma. Rusku není dění v bývalých satelitech lhostejné a využívá každou možnost, jak rozvíjet v těchto zemích nestabilitu, míní redaktor Respektu. In: *DVTV* [online]. 11. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranicni/rozhovor-s-dcerou-marsala-koneva-o-bose-v-praze-i-minulosti/r~b1fec864d40811e988f50cc47ab5f122/>

Socha maršála Koněva zřejmě přežije, kontroverzi vyřeší tabulka. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 19. 4. 2015 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1519968-socha-marsala-koneva-zrejme-prezije-kontroverzi-vyresi-tabulka>

SOUKUP, Ondřej. Koněvova dcera: Můj otec zabránil třetí světové válce, nehodnoťme ho dnešním pohledem. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 11. 9. 2019. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranicni/rozhovor-s-dcerou-marsala-koneva-o-bose-v-praze-i-minulosti/r~b1fec864d40811e988f50cc47ab5f122/>

SPĚVÁČKOVÁ, Martina. Díky vlasovcům byl počet obětí Pražského povstání nižší, říká historik. In: *Seznam Zprávy* [online]. Seznam.cz a. s. ©1996 – 2022, 8. 5. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/diky-vlasovcum-byl-pocet-obeti-prazskeho-povstani-nizsi-rika-historik-104570>

Sprostý vrah a špína chlap, řekl o Koněvovi na demonstraci Novotný. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 28. 12. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/socha-konev-shromazdeni-priznivci-odpurci-praha-6.A191228_093322_praha-zpravy_zdo

STEHLÍK Michal. *Koněv, Vlasov a ti druzí...* In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 18. 12. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/michal-stehlik.php?itemid=35482>

STEHLÍKOVÁ, Džamila. Maršál hybridní války. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 11. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/dzamila-stehlikova.php?itemid=34727>

STUDENÁ, Iva a ČTK. Rusy rozhořčil postoj Prahy 6 k poškození Koněvovy sochy. Žádají diplomacii o nápravu. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 23. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/utok-na-pomnik-marsala-koneva-znesvecuje-pamatky-obeti-holoc/r~79bf8b68c58611e999160cc47ab5f122/>

SVITÁK, Matěj. Petříček ke Koněvovi: Naši partneři možná chtějí rozdělení české společnosti. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 11. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2921153-petricek-ke-konevovi-nasi-partneri-mozna-chteji-rozdeleni-ceske-spolecnosti>

SVITÁK, Matěj., „Plivnutí do tváře občanům, kteří bojovali proti nacismu“, řekl ruský ministr pro ČT ke kauze Koněv. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 11. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2921648-plivnuti-do-tvare-obcanum-kteri-bojovali-proti-nacismu-rekl-rusky-ministr-pro-ct-ke>

SVOBODOVÁ, Klára. Ševčenko a Koněv zdobí Prahu, jejich vztah k Česku je ale sporný. In: *tn.cz.* [online]. TV Nova s. r. o., 26. 4. 2009 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/130997-sevcenko-a-konev-zdobi-prahu-jejich-vztah-k-cesku-je-ale-sporny>

ŠÁRA, Filip a Právo. Hřibův výrok o příjezdu Rudé armády do svobodné Prahy? V zásadě správný, říkají historici. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 6. 5. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/historie/clanek/hribuv-vyrok-o-prijezdu-rude-armady-do-svobodne-prahy-v-zasade-spravny-rikaji-historici-40323023>

ŠAFHAUSER, Roman. Praha 6 schválila odstranění Koněva, nahradí ho památník hrdinů. In: *iDNES.cz.* [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 12. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/socha-koneva-v-zastupitelstvo-prahy-6-premisteni-pomniku.A190910_085328_praha-zpravy_rsr

ŠAFHAUSER, Roman. Praha 6 vyčistí počmáraného Koněva, jen když se přesune na ruskou ambasádu. In: *iDNES.cz.* [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 22. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/socha-marsal-konev-praha-6-vandal-poskozeni-barva-napis-sprej.A190822_110515_praha-zpravy_rsr

ŠAFHAUSER, Roman a ČTK. Starosta Prahy 6 Kolář má policejní ochranu. Vyhrožují mu kvůli Koněvovi. In: *iDNES.cz.* [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 30. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/praha/zpravy/pomnik-marsala-koneva-v-praze-6-zakryla-plachta-ruska-ambasada.A190830_103310_praha-zpravy_rsr

ŠINDELÁŘ, Jan. Dnes už bez šefíků: Historie Koněvova pomníku v Praze. *Dějiny a současnost*. 2018, roč. 40, č. 7, s. 44 – 46. ISSN 0418-5129.

ŠÍŠKA, Miroslav a Právo. Před 75 lety skončila v Evropě druhá světová válka. Němci kapitulovali dvakrát. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 8. 5. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/historie/clanek/pred-75-lety-skoncila-v-evrope-druha-svetova-valka-nemci-kapitulovali-dvakrat-40323194>

VELVYSLANECTVÍ RUSKÉ FEDERACE. [Komentář velvyslanectví Ruské federace v České republice v souvislosti s aktem vandalismu....] In: *Facebook* [online]. 23. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/utok-na-pomnik-marsala-koneva-znesvecuje-pamatky-obeti-holoc/r~79bf8b68c58611e999160cc47ab5f122/>

VESELOVSKÝ, Martin. Nemáme nic proti Rudé armádě, vážíme si toho, že spoluosvobodila Československo, ale už nás to nebaví, říká starosta Prahy 6 Ondřej Kolář /TOP 09/. In: *DVTV* [online]. 8. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/hamacek-ruskemu-ministrovi-do-nasich-pomniku-nic-neni-bourat/r~28260a2cd23b11e98d520cc47ab5f122/>

VIZINA, Petr. Ano krvavému maršálovi: ať Koněvova socha zůstane, kde je. In: *Aktuálně.cz* [online]. Economia a. s., ©1999 – 2022, 26. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://nazory.aktualne.cz/co-se-sochou-marsala-koneva-at-zustane/r~abcd98ec78b11e994100cc47ab5f122/>

ZÁZVORKA, Jan. Když měl Koněv na rukou krev, odstraňme i sochu Churchilla, volá KSČM. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 5. 4. 2020 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/kscm-odstraneni-sochy-konev-churchill-praha-6-filip-kolar.A200404_194000_domaci_zaz

ZEMAN, Drahošlav. Rusko si předvolalo chargé d'affaires českého velvyslanectví v Moskvě kvůli pomalování pomníku Koněva. In: *ČT24* [online]. Česká televize, ©1996 – 2021, 23. 8. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2904662-ruske-velvyslanectvi-pozaduje-ocistení-sochy-marsala-koneva-radnice-ji-chce>

ZPĚVÁČKOVÁ, Barbora. Starosta Prahy 6 Kolář: Socha Koněva tady nemá co dělat. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 4. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/starosta-prahy-6-kolar-socha-koneva-tady-nema-co-delat-40295333>

ŽÁK, Michal. Sověti před 50 lety potlačili maďarské povstání. In: *iDNES.cz*. [online]. MAFRA a. s., ©1999 – 2022, 4. 11. 2006 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/soveti-pred-50-lety-potlacili-madarske-povstani.A061103_104037_zahranicni_miz

Živě: Jednání zastupitelstva Prahy 6. In: *Novinky.cz* [online]. 12. 9. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/zastupitele-prahy-6-rozhodnou-o-osudu-kontroverzni-sochy-marsala-koneva-40296252>

Sekundární prameny:

BELLENTANI, Federico a Mario PANICO. The meanings of monuments and memorials: toward a semiotic approach. *Punctum* [online]. 2016, roč. 2, č. 1, s. 28 – 46 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: DOI: 10.18680/hss.2016.0004

BENČÍK, Antonín. *Rekviem za Pražské jaro: důvěrná informace o přípravě a provedení srpnové intervence varšavské pětky v Československu 1968*. Třebíč: Tempo, 1998. 269 s. ISBN : 80-7268-088-9.

BYSTROV, Vladimír. Odvezení bývalých ruských a ukrajinských emigrantů z Československa. In: BORÁK, Mečislav a kol. *Perzekuce občanů z území dnešní České republiky v SSSR: sborník studií*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR. 2003, 275 – 311 s. ISBN : 80-7285-024-5.

Časté dotazy. In: *Česká tisková kancelář* [online]. Česká tisková kancelář (ČTK), ©2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.ctk.cz/o_ctk/zakladni_informace/

ČTK. V Praze odhalen pomník maršála Koněva. *Rudé právo* [online]. 1980, roč. 60, č. 110, s. 2 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo/1980/5/12/2.png>

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2002. 374 s. ISBN: 80-246-0139-7.

FIDLER, Jiří. *Koněv: osvoboditel nebo okupant?*. Praha: Euromedia Group, 2019. 182 s. ISBN : 978-80-242-6321-2.

FOOTE, Kenneth E. a Maoz AZARYAHU. Towards a geography of memory: geographical dimensions of public memory and commemoration. *Journal of Political and Military Sociology* [online]. 2007, roč. 35, č. 1, s. 125 – 144 [cit. 2022-04-10]. ISSN: 0047-2697. Dostupné z: <https://libproxy.cc.stonybrook.edu/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=sih&AN=34256115&site=ehost-live&scope=site>

FOREST, Benjamin, Juliet JOHNSON a Karen TILL. Post-totalitarian national identity: public memory in Germany and Russia. *Social & Cultural Geography* [online]. 2004, roč. 5, č. 3, s. 357 – 380 [cit. 2022-04-10]. ISSN: 1464-9365. Dostupné z: DOI: 10.1080/1464936042000252778

GYÖRKEI, Jenő et al. *Soviet military intervention in Hungary, 1956*. Budapešť: Central European University Press, 1999. 318 s. ISBN : 963-9116-35-1.

HAVELKA, Miloš. *Dějiny a smysl: Obsahy, akcenty a posuny „české otázky“ 1895 – 1989*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001. 202 s. ISBN : 80-7106-424-6.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN : 80-7367-040-2.

HES, Milan. *A brány se otevřely....Osvobození 1945: Dachau – Osvětim – Terezín*. Epoque, 2015. 144 s. ISBN : 978-80-7425-421-5, ISBN : 978-80-7425-419-2, ISBN : 978-80-7425-257-0.

HOJDA, Zdeněk. Válečné pomníky jako vzpomínková místa v České republice po roce 1989 – Lieux de mémoire nebo bojiště vzpomínek?. In: CORNELIÏEN Christoph et al. *Diktatura – válka – vyhnání. Kultury vzpomínání v českém, slovenském a německém prostředí od roku 1945*. Ústí nad Labem: Albis international, 2007, s. 213 – 221. ISBN : 978-80-86971-33-9.

HOJDA, Zdeněk a Jiří POKORNÝ. *Pomníky a zapomněnky*. Praha: Paseka, 1997. 280 s. ISBN : 80-7185-093-4.

HOPE, Harrison M. Ohlédnutí za historií Berlínské zdi dvě desetiletí po jejím pádu. *Soudobé dějiny*. 2012, roč. 29, č. 3-04. s. 408 – 434. ISSN: 1210-7050.

HROCH, Miroslav. Historické vědomí a potíže s jeho výzkumem dříve a nyní. In: ŠUBRT, Jiří. *Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum*. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd. 2010, s. 31 – 46. ISBN : 978-80-86879-25-3.

JAMES, Beverly. Fencing in the past: Budapest's statue park museum. *Media, Culture & Society*. 1999, roč. 21, č. 3. s. 291 – 311. ISSN: 0163-4437.

KESSLER, Vojtěch. *Paměť v kameni. Druhý život válečných pomníků*. Praha: Historický ústav AV ČR, 2017. 336 s. ISBN : 978-80-7286-308-2.

KONĚV, Ivan Stěpanovič. *Čtyřicátý pátý*. Praha: Svoboda, 1970. 228 s.

KOURA, Petr. *Druhý život Protektorátu Čechy a Morava: Lidice, pomníky, hrdinové: příspěvek k české vzpomínkové kultuře*. Praha: Pulchra, 2019. 237 s.

ISBN : 978-80-7564-041-3.

LANGENOHL, Andreas. *Erinnerung und Modernisierung. Die öffentliche Rekonstruktion politischer Kollektivität am Beispiel des Neuen Rußland* [online]. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2000. 345 s. [cit. 2021-08-29]. ISBN: 3-525-35426-6. Dostupné z: https://digi20.digitalesammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb00044441_00001.html

LÁNÍK, Jaroslav. Události října a listopadu 1956 v Maďarsku. In: *Vojenský historický ústav Praha* [online]. ©2020, 14. 11. 2013 [cit.2022-04-10]. Dostupné z: <http://www.vhu.cz/udalosti-rijna-a-listopadu-1956-v-madarsku/>

LEHTI, Marko, Matti JUTILA a Markku JOKISIPILÄ. Never-ending second world war: public performances of national dignity and the drama of the bronze soldier. *Journal of Baltic Studies* [online]. 2008, roč. 39, č. 4, s. 393 – 418 [cit.2022-04-10]. ISSN: 0162-9778. Dostupné z: DOI: 10.1080/01629770802461175

LIBERSKÁ, Hana. *Vliv médií na formování kolektivní paměti*. [online]. Praha, 2012 [cit. 2022-04-10]. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlov, Katedra sociologie. Praha.: 2012. Vedoucí práce Jiří Šubrt. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/45384/DPTX_2011_2_0_28_8779_0_123403.pdf?sequence=1&isAllowed=y

LIGHT, Duncan a Craig YOUNG. Public memory, commemoration and transitional justice: reconfiguring the past in public space. In: STAN, Lavinia a Nadya NEDELSKY. *Post-Communist Transitional Justice: Lessons from twenty-five years of experience* [online]. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, s. 233 – 251 [cit. 2022-04-10]. ISBN: 9781107641976, ISBN: 1107065569, ISBN: 1107641977, ISBN: 9781107065567, ISBN: 1107588510, ISBN: 9781107588516. Dostupné z: DOI: 10.1017/CBO9781107588516.017

MACHOTKA, Otakar. Česká národní rada za revoluce. In: MACHOTKA, Otakar et al. *Pražské povstání 1945*. Praha: Eva, 1995, s. 23 – 49.

MARTINEK, Jan a Právo. Václav Klaus ml. vyzval k opuštění Evropské unie. In: *Novinky.cz* [online]. Borgis, ©2003 – 2022, Seznam.cz a. s., ©2019 – 2022, 23.7.2016 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/vaclav-klaus-ml-vyzval-k-opusteni-evropske-unie-40002887>

NÁLEVKA, Vladimír. Sovětský svaz a maďarská revoluce 1956. In: LOUŽEK, Marek. *Maďarské povstání 1956: padesát let poté*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku. 2007. s. 19 – 36. ISBN : 9788086547626.

NĚMEČEK, Jan. Vlasovci na pomoc Praze. In: NĚMEČEK, Jan a kol. *Kapitoly*

z osvobození Československa 1945. Praha: Academia: Mafra a. s. 2017. s. 100 – 103. ISBN : 978-80-200-2781-8.

NORA, Pierre. Mezi paměti a historií. Problematika míst. In: BENSA Alban a Françoise MAYER. *Antologie francouzských společenských věd: politika paměti*. Praha: Francouzský ústav pro výzkum ve společenských vědách. 1998, s. 7 – 31. ISBN: 80-902196-3-2.

NOVÁČEK, Ondřej. Web ČT24 je nejdůvěryhodnější, ukázal průzkum. In: ČT24 [online]. Česká televize ©1996 – 2021, 14. 12. 2011 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/1203522-web-ct24-je-nejduveryhodnejsi-ukazal-pruzkum>

OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum. 2001. 144 s. ISBN: 978-80-246-1899-9.

PLAVEC, Michal. Stále živá historie. Propaganda kolem sovětských náletů v květnu 1945. *Paměť a dějiny*. 2014, roč. 8, č. 2, s. 37 – 46. ISSN: 1802-8241.

POVOLNÝ, Daniel. *Operace Dunaj: krvavá odpověď Varšavské smlouvy na pražské jaro 1968*. Praha: Academia. 2018. 455 s. ISBN : 978-80-200-2836-5.

PROKŠ, Petr. Osvobození Prahy. In: NĚMEČEK, Jan a kol. *Kapitoly z osvobození Československa 1945*. Praha: Academia: Mafra a. s. 2017. s. 108 – 111. ISBN : 978-80-200-2781-8.

Roman Gallo: Ředitel redakcí a šéfredaktor Deníku In: *Denik.cz* [online]. Vltava Labe Media [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/my-jsme-denik/praha/roman-gallo-3572.html?cast=1>

SAUNDERS, Anna. The ghosts of Lenin, Thälmann and Marx in the post-socialist city scape. *German Life and Letters* [online]. 2010, roč. 63, č. 4, s. 441 – 457 [cit. 2022-04-10]. ISSN: 0016-8777, ISSN: 1468-0483. Dostupné z: DOI: 10.1111/j.1468-0483.2010.01509.x

SAUNDERS, Anna. *Memorializing the GDR. Monuments and Memory after 1989*. New York: Berghahn Books. 2018. 368 s. ISBN : 978-1-78533-680-5, ISBN : 978-1-78533-681-2, ISBN : 9781785336812.

Sdělení č. 251/1999 Sb. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o vzájemném udržování válečných hrobů. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha ©AION CS, s. r. o., 2010 – 2022 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-251>

SILVERMAN, David. *Ako robíť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar. 2005, 327 s. ISBN : 80-551-0904-4.

SLÍŽEK, David. Seznam Zprávy mají nový web a logo, nově se zaměří na byznys, analýzy a komentáře. In: *Lupa.cz* [online]. Internet Info s. r. o., ©1997 – 2022, 20. 11. 2019 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/seznam-zpravy-maji-novy-web-a-logo-nove-se-zameri-na-byznys-analyzy-a-komentare/>

ŠUBRT, Jiří a Štěpánka PFEIFEROVÁ. Nástin teoreticko-sociologického přístupu k otázce historického vědomí. In: ŠUBRT, Jiří. *Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum*. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd. 2010, s. 21 – 30. ISBN : 978-80-86879-25-3.

ŠUBRT, Jiří. a Martin VÁVRA. Které období svých dějin považují Češi za nejvýznamnější? In: ŠUBRT, Jiří. *Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum*. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, Academia Rerum Civilium – Vysoká škola politických a společenských věd. 2010, s. 81 – 94. ISBN : 978-80-86879-25-3.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál. 2006, 191 s. ISBN : 80-7367-096-8, ISBN : 978-80-262-0190-8.

VORÁČEK, Emil. Osvobozené armády na území ČSR. In: NĚMEČEK, Jan a kol. *Kapitoly z osvobození Československa 1945*. Praha: Academia: Mafra a. s. 2017. 269 s. ISBN : 978-80-200-2781-8.

WEBER, Hermann. *Dějiny NDR*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2003. 439 s. ISBN : 80-7106-558-7.

WILKE, Manfred. *The path to the Berlin Wall: critical stages in the history of divided Germany*. New York, Oxford: Berghahn Books. 2014. 374 s. ISBN : 1-78238-288-7.

WOLF, Karel. Zpravodajské servery: nejdůvěryhodnější iDnes, Tn.cz je bulvár. In: *Lupa.cz* [online]. Internet Info, s. r. o. ©1997 – 2022, 16. 12. 2008 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/oblíbenost-internetoveho-zpravodajstvi/>

Základní informace. In: *Česká tisková kancelář* [online]. Česká tisková kancelář (ČTK), ©2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z https://www.ctk.cz/o_ctk/zakladni_informace/

Zákon č. 122/2004 Sb. zákon o válečných hrobech a pietních místech a o změně zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Zákony pro lidi* [online]. Praha ©AION CS, s. r. o., 2010 – 2022 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-122>